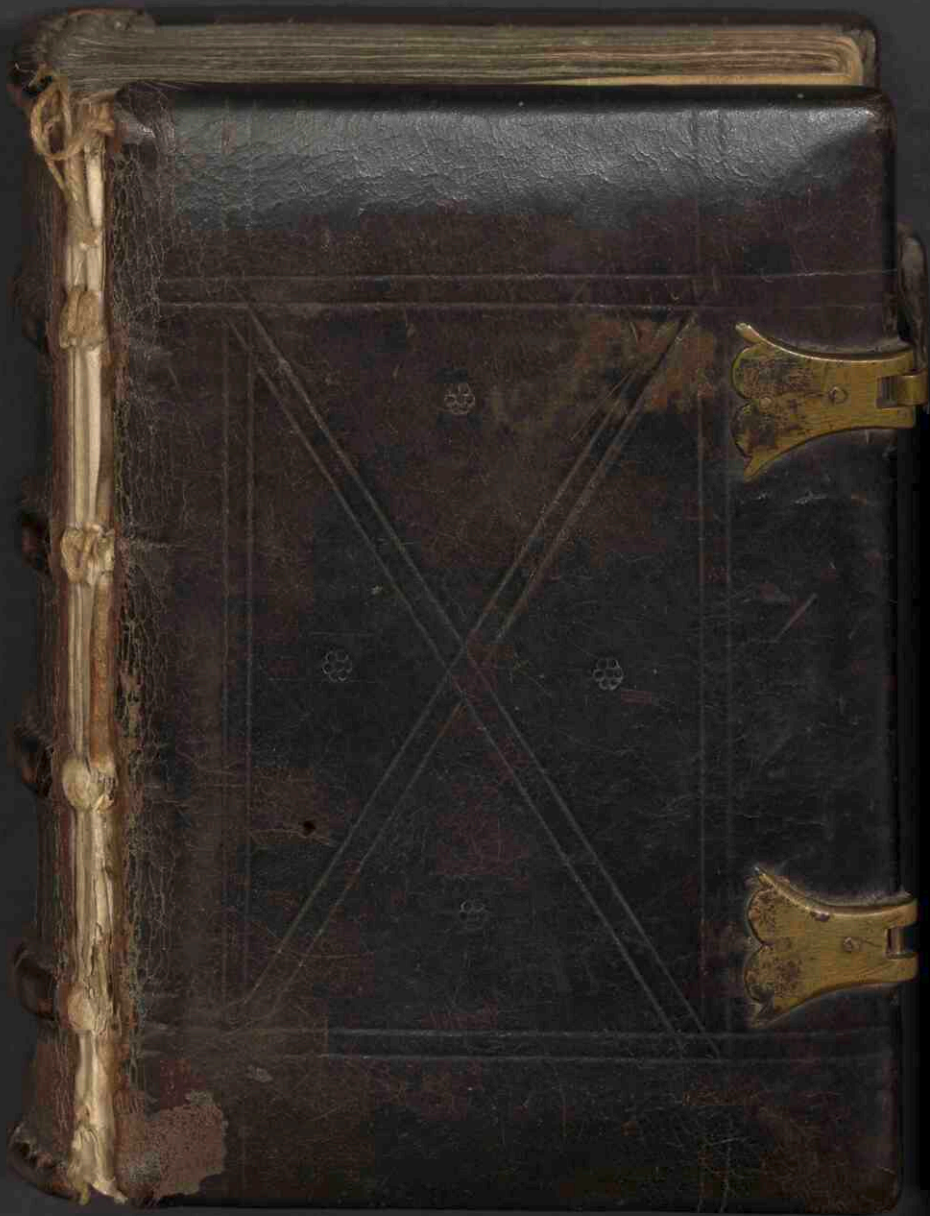

Boec vanden neghen velden.

<https://hdl.handle.net/20.500.14918/462054>

Cm

164

Cm

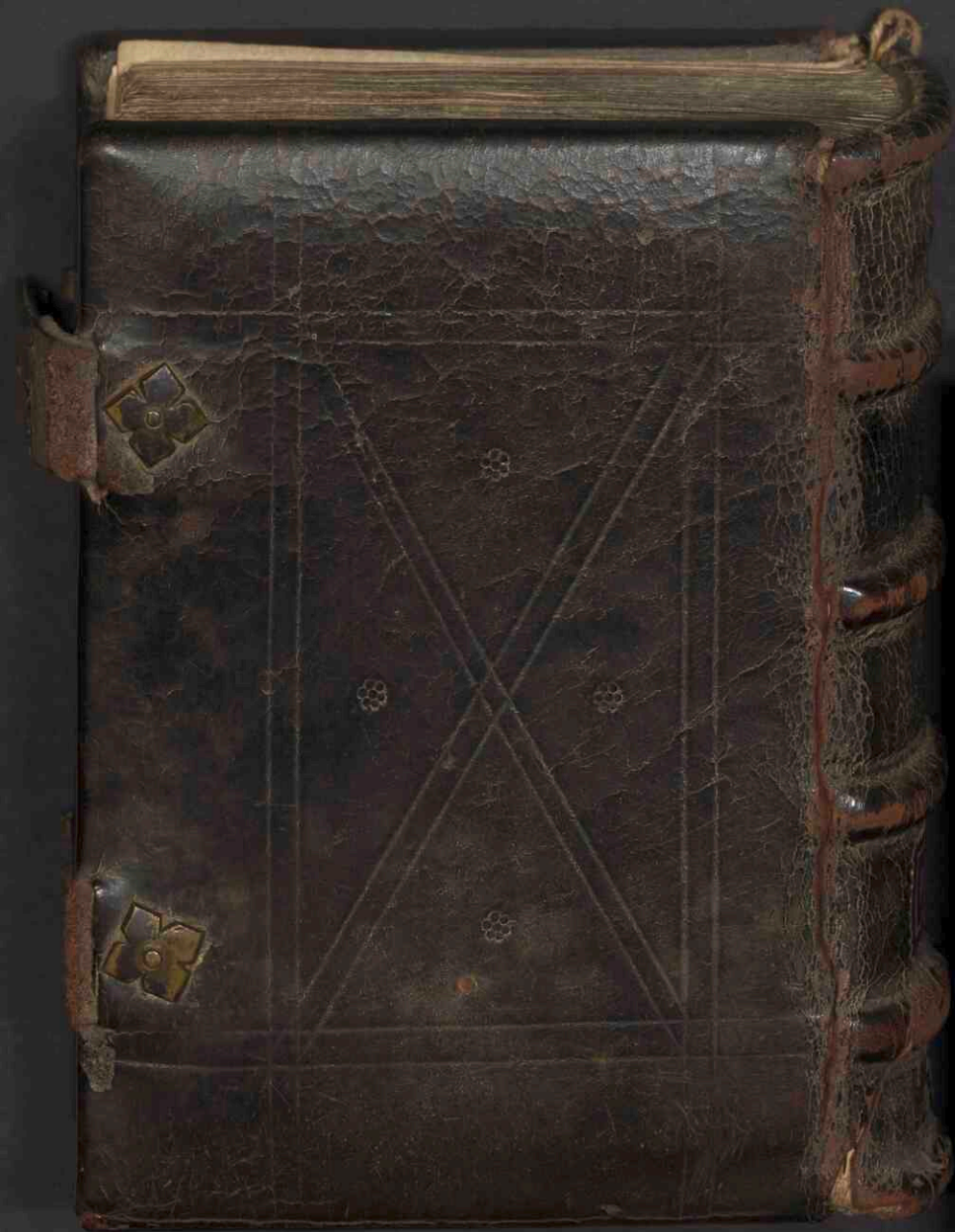

Cm

Cm

cm

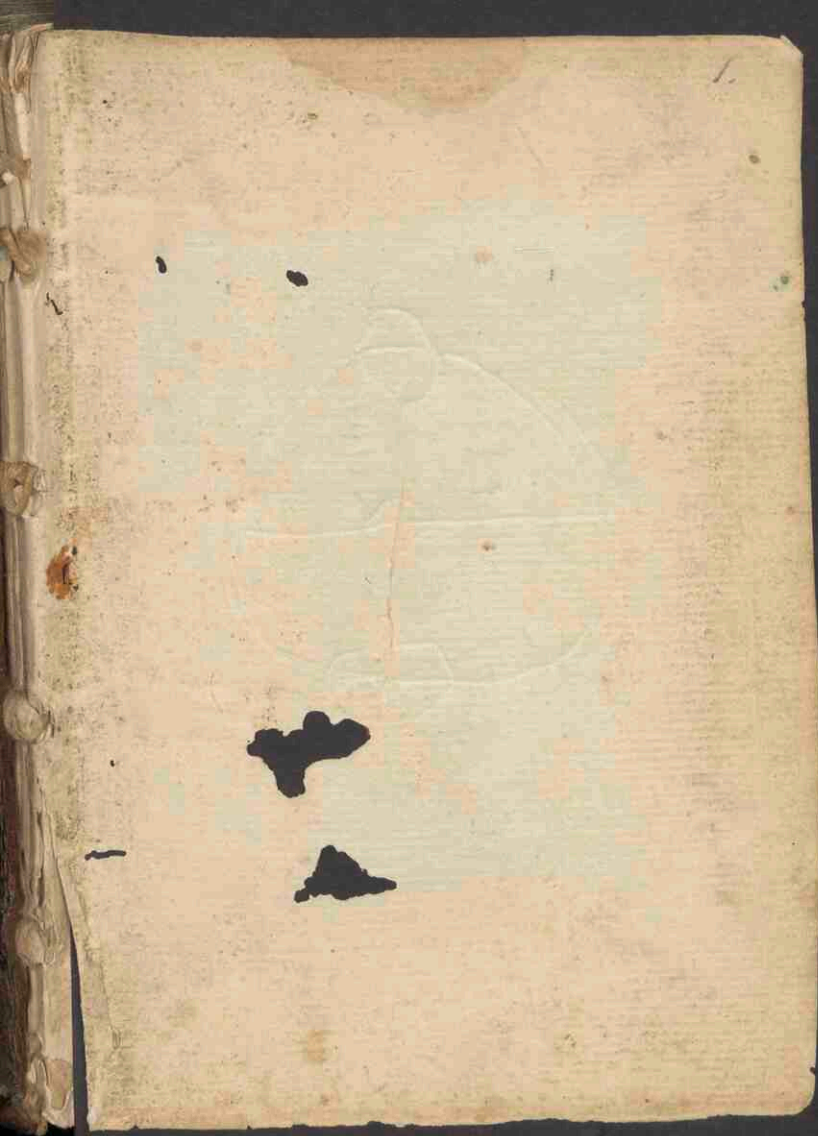
nu seer luttel inder tyt is dat sel die
kerstenheit eer yet langhe wel be
lieren. Die mensche seide. Och he
telike lief. ic hope die wile dat hoer
re enich noch hier leue. dattu di om
horen wille selste on hem ontfenue
Die antwoerde seide weet waneer
god niet meer liden en sel wille en
het sijne gherechticheit vdiert. soe
benecmich dese liden alst he tyt donet
alle hoer macht te bidden voer die
kerstenheit. Die mensche sprac. Och
mij hertelike lief. ic hoop dat die tyt
noch niet en is ghecomen dattu die
werlt wulste laten vgaen. wat mi
donet dat die sale der vcorenre noch
niet en is vernult. Die antwoerde
seide dat is wel waer dat die sale der
vertoreure noch niet en is vniult.
Oer du selste wete dat god eens

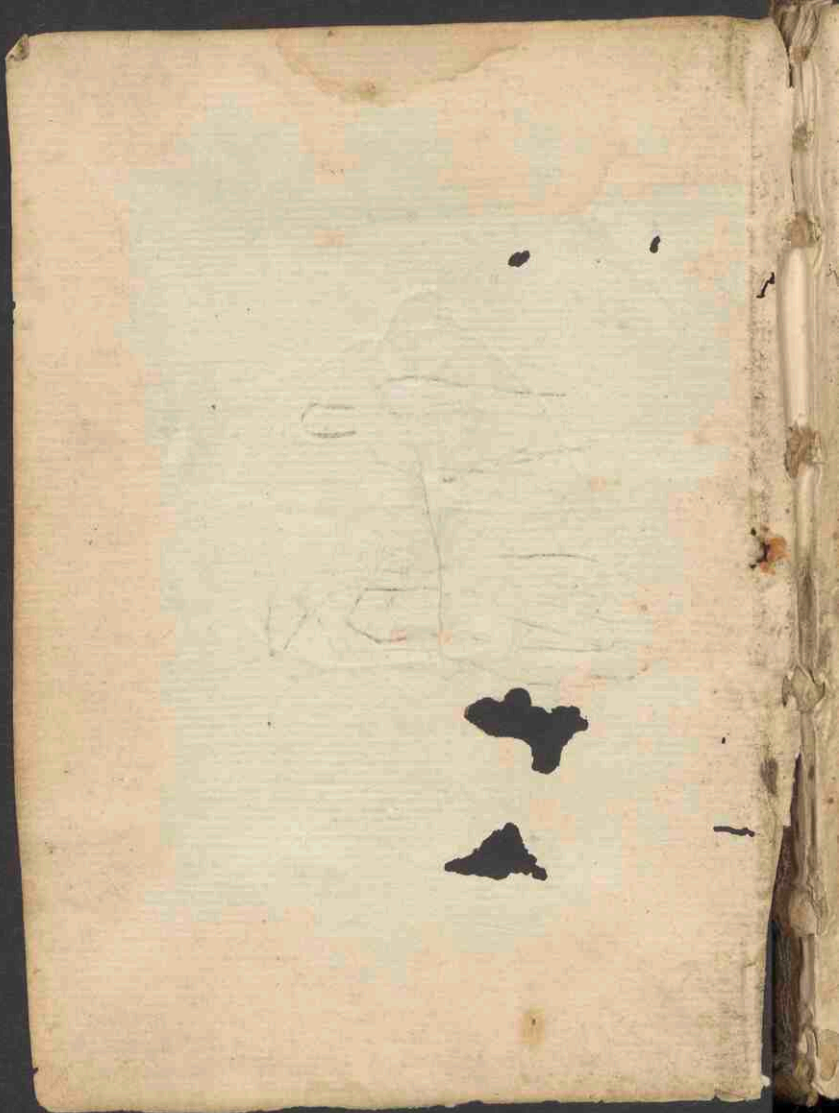
79
van sonden weghē die werlt liet ver
gaen tot op achte mensche toe. En
van die achte menschen wort ee nye
werlt. Voert mit corte woerden. soe weet
dat god dese grote on taet en on de
licheit niet langher liden en wil. Die
mensche seide. Mre liefste lief. ic soude
di gaerne waghē. Hoe langhe du
dese menschen op desen velde laetste
wonen. Die hoer bloet en merch al
dus vteert hebbe. En vdiert si om
di. eer dese laetste inde oersproghē
sien. Die antwoerde seide. somighe
sien daer in eer si daer op come. Oer
dien moet seer luere werde namacks
alst sinte pouwels dede. En oer laet
hi sulke mensche daer in wesen alte
lant als si op dat velt comen. God laet
oer somighe beyden twee iaer of drie
Sulke vijf iaer. somighe tien iaer.

ENN 57164

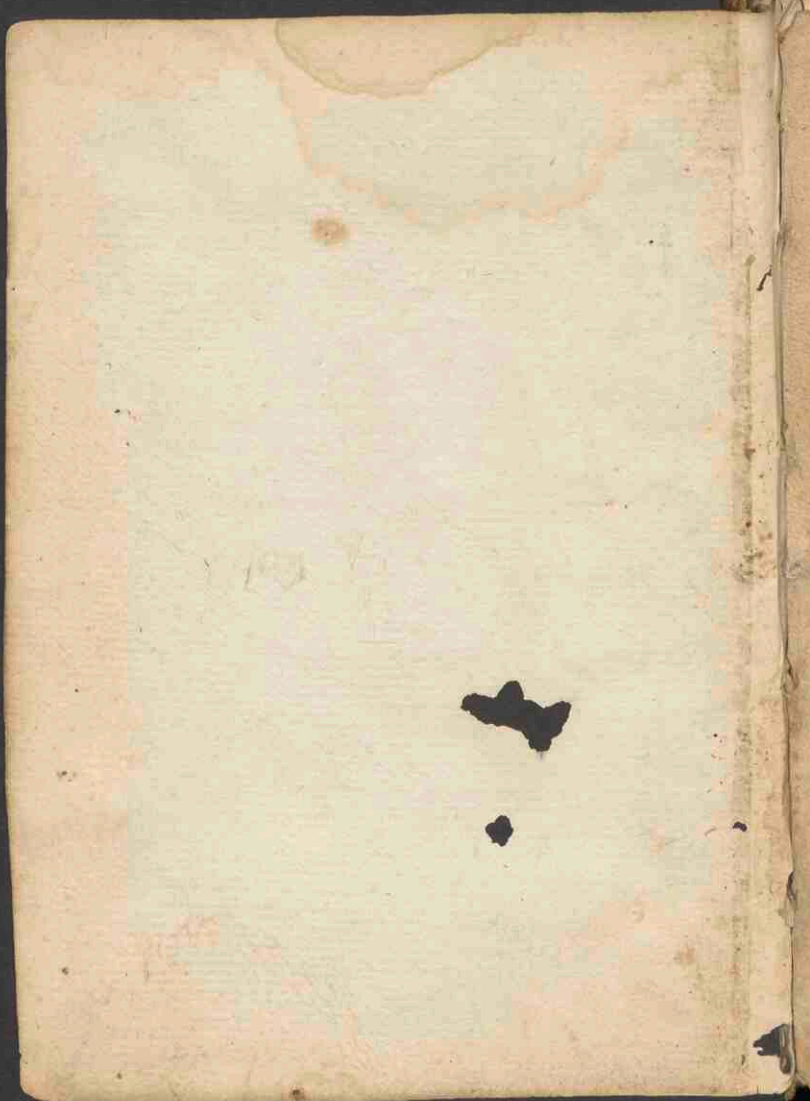
L

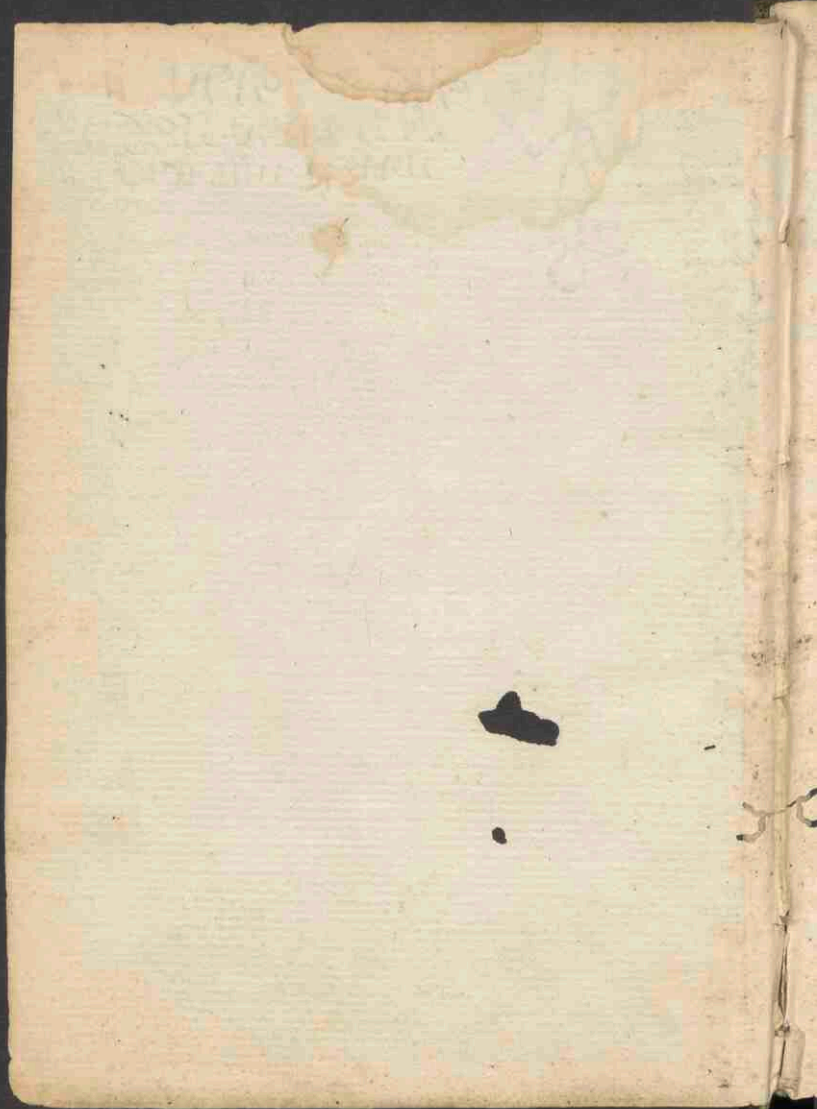

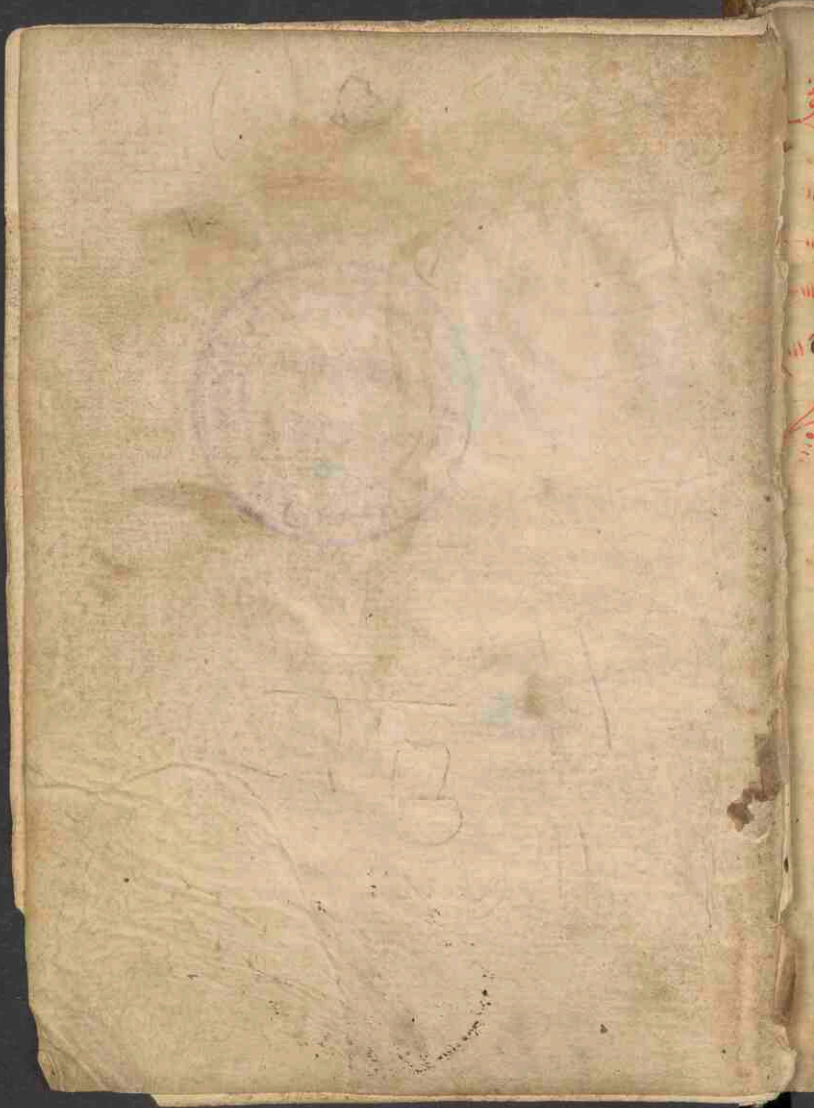

6
Hier beghint een boec ende is ghelycken
dat boec vanden neglien velden. *amw*

In Et gheschiede tot eeuere
tijt. Op enen auont voer
kerfuacht eens moegheus
vroec. Dat een mensche
wort vermaent dat hi hem inwaert
keerde. Ende dat dede hi als hi inmaent
was mit allen aeruiste. Doe gheschiedet
dat desen mensche voer ghelyonden wor
den vreuide beelden. Die mensche wort
seer veruaert hi riep tot gode en sprac.
O myn alre liefste lief wat meestu
mit desen vreuiden beelden. Du weestste
doch wel dat ic anders niet en minne dan
di alleen. En oec anders niet en wil. *o*
noch en begheere. Ende sette hem daer te
ghens mit allen sinen crachte ende ver
moeghen. Doe dese mensche lie mit alle
crachten hier teghens sette. Doe wort

hem dier beelden meer en meer nae sine
groten weder staen en daghen tot gode
Doe wort hem toe ghesproken inwen
dich. **N**iet en vnaect di van desen beel
den du moetste wt liden. **O**f du
moetste hebben totten eynde dijns
leuens toe. **D**oe sprac die mensche.
O hertelike lief en wilt niet toeruidt
werden dijn wille gheschie. **E**n alte
hant doe hi sinen wille liet. **D**oe wordē
hem vtoent inwendich dese grote won
derlike beelden. **E**nde dese vtoninghe
en duerde nauwe een aue marien
lant. **E**nde die mensche wort hier van
seer vnaect en sprac. **O** mij hertelike
lief. wat menich mit desen wonderli
ken beelden. **D**ie antwoerde sprac. **I**c
en meen anders niet dan een ghelike
nisse der dinghen die di god sel laten
sien. **D**ie veel wonders in hebbē. ende

7
noch veel beter sijn groter sijn dan dese
beelden **D**ie mensche sprac **D**ijn her
telike lief sel ic noch meer wonders sien
soe wese ic mijne aerdheit te ontghelde
Du weestsse doch wel dat ic alle creatue
ren heb oerlof ghegeuen **E**n ic wil an
dijne ghehoersaemheit bliuen in allen
dinghen toe mijne doot toe. **D**oe seide die
antwoerde **H**u doe op dyn inwendighe
oghen en sich mit dien **D**oe wort die
mensche vroent alle die wonderen die
hier nae ghescreuen staen **E**n hi wart
vnaect vanden gronde sijns herten **E**n
dit visioen en duerde na moer een singhe
te misse lanc **D**ie mensche sprac **D**
ijn her telike lief du weestsse wel dat ic
anders gheuen troest en begheer dan di
alleen. wat meecht mit desen wonderli
ken dinghen **D**ie antwoerde gods die
sprac **D**u seestsse hier nae vinden alle.

dat wonder ende seluer sien die dinghen
die hier nae ghescreuen sijn. Doe wort
die mensche te mael cranc in sijne na-
tuere en sprac **O**ch hertelike lief ic
bin wter maten seer vernaeft. **A**ls
schijnt soe bistu te mael toernich op die
kerstenheit. **E**n hoerre ontfarnt mi
vanden gronde mijns herten. **O**ch dorst
ic voer hoer bidden. noch staen dat ics
onwaerdich bin. **D**ie antwoerde sprac
al dattu ghesien hebste dat moeststu scrij-
uen in een boec der kerstenheit te hul-
pe. ende tot eenre waersaewinghe. **D**ie
mensche sprac **O**ch mijn alre liefste lief
wat helpt dat si veel boeken hebbē en
veel leuen. want wat men hē seit dat
gaet hē al toer die sinne. ende en keere
hem daer niet an. **D**ie antwoerde sprac
Neen en spreket alsoe niet. want der
god enen mensche verloren liet van

8
lijue weghen. waert moeghelic hi lede.
voer hem noch ander weruen den doot.
Hier om want eer god enen mensche v
loren liet waert dat hier of enich men
sche hem beterde. ghi soudet gaerne sarnē
Al wistu wel dattu den bitterē doot daer
om liden soudeste. **D**ie mensche wort
seer vnaert ende sprac. **O**ch hertelike
lief vdraghēt mi des saryuens om dijre
grondeloser vernulherticheit. **D**ie antwoer
de sprac wat meculstu. **D**ie mensche seyde
O myn hertelike lief. ic weet wel dattu
veel leeres hebste diet wel dorren en wel
dinnen voert brenghen. **O** Ier ic bin te
mael een arm creatuer en en cans niet
voert brenghen der heyligher kerken.
Die antwoerde sprac. du en biste niet
die eerst. doer wien god sijn ghenade. der
heyligher kerken ghesent heeft. **E**nde sy
nochtan soe ongheloeit waer als du.

biste. des v̄t̄e ic mer laet v gheuoeghen en
saryft an **D**ie mensche sprac **O**ch herteli
ke lief vdraghes mi des saryuens. want ics
ouwaerdich bin. **E**n sprac voert mit.
saryuenden oghe. **O**ch alre liefste lief ver
draghes mi want wattu anders wilste.
dat wil ic gaerne doen. want ic ducht dat
mi die viant yet in mochte brenghē mit
desen saryuen. **D**ie antwoerde sprac. ghif
gode die eer. en stant des sond vrese. wat
di die viant di dan in brenghet dat nemet
voer een betozinghen. **E**n laet di in desen
als in een ander. want ten sel nyemant
des cruus ledich. sijn eer hem god out
ledicht vanden vleysche. **D**ie mensche
seyde dat cruus en meen ic niet te vlien.
Die antwoerde sprac. soe heffe an te sary
uen. **A**lsoe wel du als een and draghe dit
cruce. **D**ie mensche sprac **O**ch mi alre
liefste lief niet en vtoerne di ic ondwijn.

de mi des herde noede om minne snoetheit
 wille. **D**ie antwoerde sprac. wat soudenstu
 di onderwijnden arme stinckende worm
 laet god syn eer en en onderwijnts di niet.
 du en bidste eerst om syn ghenade. **D**ie
 mensche sprac ic ducht die kerstenheit selc
 vsmaden en overpen mit onwaerdich;
Die antwoerde sprac dat beuele gode
 si sellent wel in hoerre herten voelen dat
 dit die clare waerheit is. **W**ant dit en is
 niet teghen die heylighe scrift. **D**at kerf
 ten gheloue hout. dat god groet wonder
 inder onder en inder nuwer ewet ghevrocht
 heeft mit sinen sonderlinghen vrienden.
Waer om en soude dan god niet werken
 waer hi woude. **N**o hi wilueer ghedaen he
 uet. **H**o begijne te sayuen het en was der
 kerstenheit nye soe groet noet in hondert
 iaren danuense waer scouwede. **W**ant si nu
 seer sochtlic sochtlic leeft inder tijt. **H**ier

om soe hette aen ende sarue. Die men
sche sprac **O** mijn hertelike lief mi is soe
wonderlike te moede des en doe ic niet.
Ten si dattu mi daer toe diwinghette.
Die antwoerde soe moetti god daer toe
diwinghen mit allen liden in de gheeste
ende inder natuerē. Die mensche sprac
dat lide ic gaerne blidelic want ic wilste
Die antwoerde sprac maetter cort of
lang ten mach niet anders sijn du
moetste dit sijn doen. Die mensche
sprac **O**ch hertelike lief niet en vtoer
ue di. **I**c doe dit alsoe wter mate noede.
Want ic soe suete bin. **E**n mi dese
waerdighe sake te groet is. dat vnaert
te gronde mijn herte. Die antwoerde
seide **E**n quame dese ongheljoersaenlyc
niet van rechter oetmoedicheit god sou
te di werpen inder hellen grout. Die
mensche sprac **O**ch hertelike lief ver

drach mi des sarnens. **D**ie antwoorde seide
Ic sie wel men moet di dwinghe. **I**c be
ghine te hants te sarnen. dat ghebiede ic
di bider heyligher drievoudichheit dattu
niet laugher en beideste. **b**eghine te hants
huden op desen dach. **D**ie mensche ver
uaerde hem seer ende sprac **I**c bin ee arm
wormken en en bin niet waerdich dijn
creatur te lieten. **I**c moet doen dattu
willst. **M**er ic arme creatuer ic bidde
een dijn. **D**at is dattet nimmermeer ~~en~~
~~ghen~~ ewighen creatuer te wete en werde
doer wien du dit ghescreuen hebste. **I**c
legghe mi mijs alre liefste wantet ymer
moet ghescreuen wesen. dat ic doch die
lieflike callende woerden ~~horen~~ moet say
nen die ic mit di onderlinghe ghehadt
hebbe. **D**ie antwoorde sprac. **J**a vylic.
want des goets vrients wuuentlike cal
linghe beghint hier en duert mid ewich;

En of di hier in yet voer coemt dattu te
hants niet en vstaeste vraghes mi ic salt
v segghen. **E**n in allen soe sel ic di ghē
tuuch wesen. dattet god van di wil. **D**e
se woerden en veel meer. had dese mensche
wel xi weken lanc mit sinen lieue wient
eer hi hem laten mochte dat hi begonste
te saruen. **I**n dese xi weken quam dese
mensche vake daer toe dat hi alsoe aanc
wert dat hi te hants waende te steruen.
En quam dicke in soe grote vbo:ghen
re crancheit dat men niet wel sarue en
mach. **S**oude men alle dese reuē besaue
en alle dat wonder dat die mensche in
die xi weken hadde mit sinen lieue. **H**et
soude wesen een heel groet boec vande
wonder dat hi hadde. eer hi daer toe ghe
brocht wort dat hiyt saruen soude. **I**n
deser tyt gheschietet seer veel dat die
mensche moeste sien alle dat wonder

dat in desen boec ghelaxen is. **E**n als
 hi vnaem der kerstenheit ghebrec soe
 wort hi soe aanc daer of. dat hi te hants
 waende te steruen. **D**oe dese vi weken
 omme quamen. en hem soe swaren ghe
 bot ghegeuen wort inder vastē. **D**oe sprac
 die antwoerde. **N**u wel heen beghine.
 nu aen te sariuen dat hi ghesien en ghe
 hoert hebste. **D**ie mensche sprac. **O** my
 hertelike lief ic wil v ghehoersaem we
 sen en sariuen an in dinen name. **Hoe**
desen mensche vreeude dinghe voer

Die ghehouden worden te sariue
 antwoerde sprac tot desen men
 sche. **N**u doe op dijn inwendighe oghe
 en sich waer du nu biste. **I**n desen seluen
 woerden sach die een wonderlic ghe
 berchte. **D**at was soe wonderlike groet
 hoech en wijt. **E**n bouen de onsten des
 berghe was een seer diep wat als ee

see of een meer. Ende dat was seer claer
aen te sien. ende inden water liepen seer
veel visschen wonderlike groet en delyu
En hem wert vrocut aen dat ee eynde des
berghes dat die wateren wt liepe op dat
hoghe gheberchte. En doe si daer bouen
aen quamen doe vielen si on die ho
ghe velden neder ten dalen. soe dattet wa
ter seer te brac. en twater seer gruweli
ke ende wonderlike berede was. Eert van
den euen velde op den anderen velde viel
Doe dattet hem seer wonderlike vwon
derde wantet seer wonderlike en gruwe
like was te sien en te horen dattet boue
maten was. En hi sach dat he die wif
schen bouen vgaerden op den hoghen
berghen. en dier was wonderlike vele
En dat water viel altemael neder in dat
dal on die grote hoghe velden die ee op
te anderen. Doe sprac die mensche mit

groten v wonderen sijns herten **O** mijn
 hertelike lief wat bedudet dat dese grote
 visschen hem alte gader v samenen **E**n
 alte gader van bouen twat ned vallen
 ouer dese grote hoghe velden **Die** ant
 woerde die sprac **D**ese hoghe machtighe
 gheberchte heuet god alsoe ghesche pen
 en gheordnuert dattet deser visschen oer
 sprout sel wesen **E**n dese vissche heb
 bent ouer hem van natieren. waer
 si wassen hent tot horen natuerliken
 wilstoen. soe v gaderen si te samē ende
 striden mitten anderen en vallen dan
 dit water neder **Die** mensche sprac **O**
 mij alre liefste waer comen si dan ned
En waer bliuen si dan **Die** antwoer
 desēde **S**ich die mensche sach in dien
 dat die visschen daer swemmede in dē
 tale **E**n van daer voert doer die vliete
 de riuieren **E**n soe si vorder swemmede

soe si mure worden. Ende want in allen
eynden stricken of nette waren gheleit
taer si mede gheuanghe wordē. En si
liepen doer alle waterē. thent si aen
dat meer quamen en swēuedē oec
doer dat meer. En doe schenen si dat si
nauwe half ^{toer} doer en waren. Ende die
ander ware alle gheuanghe. die wile
dat si alsoe onbehoerlike swēueden
ouder weghē. Die mensche sprac mit
groten vromderē. O hertelike lief het
schijnt als dese vullchen comen syn aen
dat eynde des meers dat si dan niet wel
voert en sellen moghen. Die antwoer
de seide. Dat is oec wel waer. want si
hebben hem al vlopen eer si wed co
men tot horen oersprouc. dan sel hoer
re soe luttel wesen datet di vromderē
sel. Voert sach hi dat si hem wed om
me keerden ende doer dat meer leden

en doer alle die wateren. En soe si naerre
 quamen soe si uure worden. En i allen
 eynden soe vielen si in die stridie. Ende
 daer wasser vele onder weghe ghebleue
 En doe si weder onder anden berch qua
 men. Doe ~~doot~~ docht hem datter soe
 luttel waren. Datter van dusenden
 nauwe een wederen quam. Doelach
 dese mensche dat dese vissche spronghen
 dat grote vallende water op vanden
 dale opten berch. En spronghe alsoe
 langhe tjeut dat si quamen aen dat
 naeste velt. En spronghen altoes voert
 vanden eenen velte totte anderē. Oer
 hoerre vele vielen weder of opt harte
 velt en vielen doot. Alsoe datter seer lut
 tel begoude te werden. Die selue die le
 uende bliuen begonnen stracur op te dy
 men opwaerts opte berch on dit valle
 de water. En dreuen dit soe dicke en soe

velde hant si quamen ouer vele hard het
hogher velden. **D**oe si dit al ou dōmen
mit groter noet. doe quamen si eerst
ouder aen een seer wonderlike groet
velt. **D**ie mensche waghede **O** mijn
alre liefste moeten **D**ese villchen
oec op desen velde we **l**en. **D**ie aut
woerde seide dese hebben dat van natue
ren dat si niet of en laten. si en waghē
daer om hoer leuen. eer si weder conie
tot haren oersprong. **E**n si waechden
oec dat dicke ende vele. dat si ouer alle
die roepsen siwēmeden en spronghen
En hadden alle gaerne gheueest op
dit hoghe velt. **E**n dicke vielen si wed
eder. **E**n vielen opt uederste harde.
velt ter toot. **A**lsoe tatter seer luttel opt
hoghe velt quamen. **E**nde die selue
die daer op quamen die liepen van
desen velde ende liepen op in dat ho-

ghesste des berghe en voere daer weder
 in hareu oerspronghe ghecome waren *Daer si nu*
 Doe schienen si soe redyt aanc dat si niet
 meer en mochten Die mensche wa-
 ghede **O**ch hertelike **h**et lief. wat beduut
 dit dat deser alsoe luttel is op ghecome
Ende die selue luttel dat die alsoe aanc
 schienen dat si niet meer en moghe Die
 antwoerde seide **O**m dat si seer hebben
 ghearbeit mit desen oñ deynie **W**ie als
 si ouer come sijn soe sijn si seer blide dat
 si inden oersprong sijn ghecome **A**l
 soe dat si te hant van vruechde stant
 worden **E**n hoe luttel hoerre is si sel-
 len weder vruechbaer werde dat van
 hem veel visschen sellen comen **E**n
 alle dese wateren sellen ruc werden
 van visschen die op desen berghe sijn
Du selste weten wat vissche op de
 sen berghe weder come sijn die sijn

voer wat gherekent. **E**n als si int horen
oersprong comen. soe wort hem ene nywe
naem ghegeuen. **D**ie mensche waghe
te. **M**ijn hertelike lief. wat bedenken
dese on grote wonderlike dinghen. **D**ie
antwoerde seide niet anders dan dattu
bekenues. hoe sochlyken dat mi u leeft
inder reghenwoerdigher tijt. **E**n hoe
sochlyc dattet u staet om die kersten
heit. **D**ie mensche vnaerte hem bouen
alle maten en sprac. **M**ijn hertelike lief
ic bidde vanden groude mijns herten
en mijne sielen dattu ouer mi ghesta
dichste den alre scandelicste bittersten
doot. dien du ye on mensche vhanghes
te. **E**n wil di ontfermen on die kerste
heit. **D**ie antwoerde seide. **N**een t neen
ten sel alsoe niet wesen. **w**ant du sietste
doch wel dattet luttel helpt dat god ghe
stornen is wat soude dan on steruen.

helpen **D**ie mensche seide ic hoop dat dy
 doot noch menighen mensche sel behou
 den **D**ie antwoerde seide vele min dan die
 kerstenheit waent in deser sochtlyk tijt.
Die mensche seide ic hoop wilster die ker
 stenheit dat si soe seer onrechtelick leefden
 si en daken niet **D**ie antwoerde seide
 Daer voer en moghe si hem niet ont
 saldigheuen want die mensche die tot
 sinen iaren gheromen is ende vstaude
 wille heuet. die is suldich te wetē en te
 houden die ordinaucie ter kerstenheit
Die mensche seide **O**ch hertelike lief dit
 is een vnacrluke reden **A**lsoe alst nu staet
 inder tijt **D**ie antwoerde seide du moet
 ster nu seluer sien. hoe hordylic dattet nu
 staet inder kerstenheit **E**n hoe die lude
 nu leuen in deser tijt. iegheus alle ordi
 nantie **E**n **I** hoe seer die woerde gods
 vgaen sij **D**ie mensche sprac **O** mij her

telike lief macht sijn soe vdracht mi des
Want ic weets soe vele wāneer ic daer
om dencke. soe werde ic alsoe arant dat
ic niet meer en mach. Die antwoerde
seide dat moet wesen. du en selste niet
alleen die dwale mensche sien. mer du
selste oec die godschijnende mensche sien
En godwillende menschen sien hoe si
ghenaghē sijn. En waer an si noch
hanghen dat si niet voert en comen
Die mensche seide. O hertelike lief doe
wattu wilt in allen dinghe. *Hoe de
seu mensche ghetoent wort eē groet
hoech berch mit neghen velden. op
elke wāderde mensche die eē bouē tē andere*

Die antwoerde seide. Nu doe op
dijn oghen en sich waer du
nu biste. In desen soe sach dese mensche
dat hi seer verre wert ~~ghel~~ gheuoert
in enen dale an enē gruwelike hoghe

berch. **E**n scheen dat hi was alsoe hoghe
 dat hi bouen roerde anden hemel. **E**n an
 desen berch sach hi legghen die wonder
 liste groetste hoghe velden. **D**ie en boue
 den anderen hent aent hoghste vanden
 berghe. **E**n op elken velden ware lude
 en woenden daer. **E**n hi sach dat die wo
 derliste en schoenste blendende beelden
 van bouen of velden hent opt aertrike.
En deser beelden was sonderlinge
 veel sonder ghetal. **E**n alsoe vroe als si
 neder quamen worden si swart als een
 roel. **E**n alle die wile dat si opte berch
 waren. soe ware si soe ontsprekelike schoe
 blendende datse die mensche nauwe aen
 sien en mochte. **E**n sprac aldus. **G**ij herte
 like lief. wat bedudet dit wond. **D**ie
 antwoerde die seyde. **D**ie schone minnent
 like beelden. dat sijn die edel sielen die god
 gheschepē heeft. en nae hē selue ghe

beet heeft. **E**n sendet dan dese edele siele
wt horen oerspronc hier op aertrijc tot
ten vrouwen namen dien dattet god
gheordinert heeft. **E**n nader natuer
loep. en dat vrouwe naem ontfandlic
is. **E**n als die tijt comet soe ghenet god
die edele siel inden lichaem. **E**n als dat
kijnt op aertrike comet. soe vallet te
hant in erfsonde. Die mensche waghede
O jhu alre liefste wat beduidet dese gro
te berch. **E**n dese grote gruwelijke veld
die daer op legghen. Die antwoerde sei
de. **D**u moetstet noch al selue sien met
uw niet. hoe sochlic dattet staet om die
hersteulheit. **E**n hoe van allen mensche
tot seer luttel menschen toe. die rechte
kersten ordinancie vheert en vgan
ghen is in deser tijt. die die eere gods
niet en soeken noch en menen in gheue
dinghen. **I**tem hem worden vtoent ver

borghen heymelike souden die hem niet
 uit en dochten ghescreuen om der liden
 crancheit wille. **O**er die schuldich is die
 weet wel datmen hem meent. **H**ier of
 wort die mensche vnaert vanden grō
 de lijns herten. **E**n het ontfermde hem
 soe seer dat hi quam in enē grote druc
 ke lijns herten. **E**n seyde alsoe seē dat
 tet van hem liep. en wart soe cranch.
Dat hem docht dat hi te hant steruen
 soude. **A**ls dese mensche weder tot hem
 seluen quam. **D**oe gaf hē god cē ver
 borghē cracht. **D**oe stont hi op en viel
 arins wis ueder op die aerde en sprac
Ech mij enighe ghemide lief waert
 dinen wille. soe woude ic luden alte gaer
 ne siel en lijf waghen voer die kersten
 heit. **D**attu di ouer hem woudeste ont
 fermen. des si hē oec wouden betere. **D**ie
 antwoerde seide. wat helpt dat god sijn

bloet ghesloet heeft. en den bitteren doot
gheleden dat nochtan in deser tyt soe
luttel helpt. En tis uw seer vghetē ind
liden herten. En noemen uw siue doot
mit sweere en handelen god qualike
mitten woude. Die mensche sprac
Och hertelike lief om diuen bitteren
doot ontferme di ouer hem. Die ant
woerde seide hoe sondse god langher
laten staen du hebste noch wel ghe
lien hoe sochliken si leuen sond alle vre
se gods. Die mensche seyde ic hebs noch
goeden hope datter noch mensche sijn
die die rechte wese gods hebben. Die
antwoerde die seide. Een mensche die
die rechte vrese gods hadde. Die en sou
de niet teghen die rechte ordinaucie
der kerstenheit moghen doen. En sich
wie leeft uw alst eerst was in gheset
Die mensche sprac Och hertelike lief

18.
ontferme di oñ die kerstenheit **van**

Die antwoerde **den p[re]l[ate]n van**
seyde **Du** bistu voer die kerste
heit **Dich** hoe heilich sijn **nu** die mēschē
die nu leuen in die kerstenheit **Dich** an
papeñ en leken **ic** wilt di ande ouer
staen beerst beghīnen **Segghe** mi heb
stu yet veel ~~papeñ ghesen~~ papeñ
ghesien in veel iaren die gheestelic
sijn **Als** si hier voermaels ware **En**
grote heylighen bi gode ware **Die** mē
sche vraghete **Och** hertelike lief wat
is die sake **Die** antwoerde seide **ic** seg
ghe di die papeñ die voermaels wa
ren die gheheylight werde. leide verre
een ander leuen. dan dese nu doe **Dit**
sijn oec alle prelate gheestelic ende
waerlic **Die** papeñ hier voermaels
waren mit alre naersticheit besor
ghet. hoe si der kerstenheit te hulpe

quamen. mit allen lyflike en gheesteliken goede die si verghen mochte. En meende die eere gods voer alle dinghen. En en mynde noch en meenden hem seluen niet. Noch si en saghen niet aen vriende noch maghen. Goet noch eer. Alle hoer doen was te male op gherecht totter eere gods mit gausen ghemoede. En ware altyt inde wille eer si teghens gode een oghe blic hadde ghedaen. By hadden leuer enen sandelike doot ghelede. alst oec sulken gheschieden. Oec selstu weten dat dat licht d'rechtter ordinaucien te mael in hē gheleschet is. Dich of si in deser tijt yet meer sorghe hebben dat si in eeren bliue. En oec in hem selue dat si veel winnen moghe. En dat si hoer maghen en lyflike vrende te hulpe co

comen tē eerē. en tot lyflike goetē. En
 tot machte van gronde. meer dā si me
 nē die ~~ere~~ eere gods. Si menē hē sel
 uen. En alle dat hoer is in alle horen
 done veel meer dan die waerlike keif
 tenheit. En daer om en wertē si niet
 gheheylt **vanden cardinalen**.

Die antwoerde seide. Du sich voert
 an die cardinalen die in deser
 tijt leuen. Biestu yet hoe seer si daer
 nae arbeiden. dat god sijn ghenade
 in hem ~~stet~~ steke. en sijn heymelike wer
 ken mit hem moghen volbrenghe.
 Si sijn soe seer vblijt mit gherich;
 En mit houaerdien. En dat si hoer
 maghen tot groter waerlik eere mo
 ghen ~~brenghe~~ helpē. Tot machten
 tot houaerdien. En staen daer nae
 of een paens storne dat si te hants.
 paens wertē mochte. **Hier voermachs**

als een pacus starf vnaerdē hē alle
die cardenalen seer vande gronde hoers
herten en vreesde dattet god on hem
verhenghe soude dat men se pacus kie
sen soude. En dese oetmoedich; quam
wt enen ouer ghegeuenen gronde en
duchtens omvaerdich. En waanneer
men enen pacus souden kiesen. Doe.
vielen si mitte vrienden gods op hare
knyen en baden gode dat hijt voeghe
de nae sinen alre liefste wille en nae
sijne meester eere. Dese menighe ghe
schiede soe wt gronde gods en anders
niet. waer is die ordinaucie nu in de
ser tijt. Mer si is te mael vgheten.
Di souden eer van gode werde verro
ren. dan vande mensche als alst hier
voermaels was vande bissoppen.

Die antwoerte seide. Nu. sich
voert an die bisscoppe. hoe die

nu leuen in deser tijt. **D**i soude nacht
 en dach besorghet wesen hoe si te hulpe
 quamen haren ondersaten mit rade
 ende mit heyligher leeryghje. **D**at si in
 den kersten gheloue gheuesticht worde
En waer hem des ghebrake soe soude
 si leerres soeken diet mitte leue voolde
En dien leerres soude si macht gheuen
En bidde he dat si hem holpe. **E**nde si
 souden een reyn ciuys leuen leide vol
 alre oetmoedicheit. **S**oe dat alle die va
 hem hoerden segghen. **V**betert mochte
 werden. **E**n si soude tot alle tide die eere
 gods soeken en minen voer alle diuch.
 en he seluen niet. **D**ie wise is soe deghe
 vgheten nu in deser tijt. **A**lle minne si en
 menen goet en eere. **E**n hoer maghen
 en grote waerlike macht. meer dan si
 sorghen om die ~~oer~~ gods sielē daer god
 syn bloet om ghestort heeft. **D**ie hem

doch beuolen sijn. En als oec ee bistoem
ledich wert hoe daer nae wort ghe
arbeyt. Of mē coeptet. Och arm hoe
recht dat is dat weet god. wantet nu
is een ghewoente ghewordē. Daer om
laetet god nu gaen alst gaet. Hier
voermaels moeste god en die goede
luden daer toe dwinghe als mē hem
tot ene bisscop maken woude. Daer
om was hem god heymelic. en wordē
grote heylighen luden **vandē abtē**

Die **ende abdissen**
antwoerde seide. Icu sich voert
hoe men leeft inde cloestere daer ab
den en abdissen in wonē. Als die on
ste steruet soe vallē si in paertien
ende arghelheide. En elc wil abdt en
abdisse wesen en brenghē cloester in
groter **armoede** scade en lyflike armoe
de. **E**er hier voermaels als mē ene

abdt liefen soude. **E**n mē enē meen
 den **S**oe worde si hē vande gronde hoers
 herte. **A**l dat si mochte om gods vrese.
 en baden datmens hē vdroeghe. **E**nde
 men mochte daer toe dwighē mit ghe
 hoersaemheit. **E**n alst ymer anders
 niet wesen en mochte. soe name si die
 wylte en die heylichste te rade. **E**nde
 ghighen wt dat volc te leuē mitte
 woerden gods. **D**ie mensche seide
Dit laet di hartelike lief ontfermē

Die van die biddende oerten
 antwoerde seide. **I**u sich die
 biddende oerte. **H**oe si nu leuē. **E**nde
 sonderlinghe die daer biechters in sij
En dat woert gods opten stoel doe
Hoe si leuen in deser tijt. **H**oe vele
 werter nu gheheylacht alst hier.
 voer maels plach. **D**ie mensche sprac
Oh hertelike lief. **I**c hope tatter noch

veel biechters sijn leuen dat heylighe
luden sijn **Die** antwoerde seyde. **Die**
vint noch goede eersame lude mer
seer luttel. **die** te rechte wech willen
gaen dat is yamer want hadde si
hier voermals gheleest als si nu doen
niet en hadde niet inde doeste laten
wonen. **noch** gheen biecht late horen
Ser leyder is nu vol valschede waer
die lude nu enen biechter weten die he
lene seit. en haer ghestant weet. die
vliesen si en hietene alte eersamen
man. **En** dat hi alte wel gheleert si in
der scrift. weet men sel hier nae. al
ee ander maer eytschen. daer niet
wike en mach. **H**ebben si dan die scrif
tuer wel ghestudiert. en wel voert
gheleert. soe sellen si wel gheloent we
den. **S**en seit nu alle die mensche sijn
cranc. men moet mit hem lude. **Die** na

tuere en is nu niet als si wil meer was. dat
 en is niet waer. **Is** valsche en gheloghien
God en maecte dat niet dat die soude
 die natiere sterre. **God** en eyschet nye
 want te doen bouen sijn vmoeghe. hi
 liet die soude vlien. **God** sprac. ganc
 en en wil niet meer sondighen. **Hi** en
 sprac niet. vderue of dore die natiere
 ende di seluen. **Hi** liet hem hoer arms
 op bueren. dat is dat si sonden doen
 dat si vmoeghe. **So** voer waer vint
 men biechters die de lide die waerlyc
 niet en dore segghen en he selue soeken
Daer om vallen si voer in die cule en
 die ander nae. **Als** inden ewangelio ghe
 screuen staet. **ist** dat die ee blinde den
 anderen leydet. en vallen si niet bei
 de inde soet. **Hier** om sel een biechter
 die is van oerde en van conste biech
 te horen. en ghenen valsche glosierē

wach hebben tsi in welker mate tattet
si. **O**er hi sel biecht horen in d' waerh
en die waerheit niet v'swighē om leuen
noch om steruē **vanden leerres**

Die antwoerde seide **D**u sich hoe
die leerres nu leuen. **W**aer vint
men nu die die optē stoel der waerh
doren openbaerlic spreke die moertli
ke ghebreken **D**ie nu op staen in der
kersteuheit. en die liden waer sanuen.
En hoer leuen waghē gode dē te eeren
Die mensche seide **O**ch hertelike lief
in auenturien soe menen die leerres
Doe du noch op aertrike waerste.
doe waren dyn woerde dī werkē en
dyn weghen onder wilen seer vbor
ghē **D**ie antwoerde seide dat is wel
waer. dat dede hi. want sijn tijt noch
niet ghecomen en was dat hi dē doot
liden soude **O**er doe sijn tijt ghecome

was. Doe sprac hi openbaerlic doe den
 mont der waerheit. **G**od wil datmen
 die waerheit openbaerlic segghē. **D**ie
 mensche seide. **O**ch hertelike lief. **D**ie
 leeres meynē wel. sprakē si die waer-
 heit. die luden souden lichtelic of
 vallen en vlore bliuen. die eē mitte
 anderen. **D**ie antwoerde seide. gode
 waer liever datmen in desen sochlike
 tinen coenliken die waerheit bloet sey-
 den. **A**ls men se saildich waer te doen seg-
 ghen. dan datmen se vswighet. **E**en me-
 sche waer gode liever. **D**ie dē rechte
 wech ghinghe. dan hondert duisent
 ander menschen. **H**et waer dē men-
 sche veel beter dat si ghinghen in
 vresen en in sorgghen als si die waer-
 heit wistē. dan si dus vrylic gaen en
 wanen recht te gaen en gaen inanc
 en qualikē. **D**ie mensche sprac. **O**ch

hertelike lief. men vyut noch leeres als
ic hope. die hoer leuen wel doren waghe
om die waerheit. Die antwoerde seide
Al hoet si. soe iser seer luttel. soe datter
niet goet en waer datmen wiste. Ende
hier om. **En** werter nu seer luttel ghehe
licht als wilneer. Die mensche sprac.
Och hertelike lief ontferme di om die
kerstheit. **vande vrouwe cloester**

Die antwoerde seide. **Ja** sich hoe
men nu inder tyt mede vrouwen.
cloesteren leuet. Hier voer maels was
inden vrouwe cloester seer sijnich leuen
en ernstich heyligh leuen. wiese aen sadi
ende mit hoer woerde hadde. wort van
hem ghesicht en grotelic daer of ghe
betert. **Ja** her nu ist in deser tyt daer toe
ghetommen. waer een rechte goet cloester
mensche is. die moeste sanwe om hoer
quaet ghelaet. **En** hoer woerde en wan

derighe en is niet bedwonghen noch behoet
noch soe godlic dat yemant van hoer ver
betert mach werden **D**ie cloester vrouwe
hebben alle inwendighe godlike eeruske
vergheten. **S**i singhen wel en bedē mit
ten monde. mer hoer herte is seer wilt
en verre van gode. **A**ch arme ic moetet
di ymer claghen dattet daer toe comen
is. **S**oe wat mensche hem tot gode wil
keren die bespotme en men benijt hoer
leuen. **D**it gheschiet in vrouwe en in
mannen cloesteren. **D**ie mensche vke
ren hoer leuen en ergheere hē mit spotte
heymelic en openbare. **D**ie menschen
moghen wel wesen al hebbē si ene na
me des gheesteliken leuens voer dat volc
Si lieten voer gode die gods roerres.
Woert weet intē vrouwe cloesteren is
ser seer luttel. namen si hē seluē waer
si souden ghenoech in hē seluē vynde

datter te beterē waer: en daer si mede be
uaghēn waren weder gode en in sonde
ghenallen. Hier om besaghē si hē seluē
wel si mochten bet mit hem seluē spot
ten dan mitte goetwillighen mēschen
Vant hoerre een deel besmit is mitter
sonde der gheerichheit. En ee deel mitter
sonde der houaerdien sulke mit sochmo
dichheit: roerichheit: wederstribbich: on
ghelhoeersaemheit en mit oncuyscheit
al en sietmen die wercken niet van
buten soe volbreughen si doch groe
te sonde **E**n van bynnē in men
gerhante wilē inden synen mit vae
der mynen en ghenuechten eute
nuten wille. Ende si genē hem tot
ten creatueten en veroncuulchē hē
voer gode en oet mit ghenuechten
van clederen en houerdige werthike
gemynt werden en mit vrienstap

25
der luden en oec mit heymelike son-
den die verborghen sijn van diene
niet wel scriven en mach Diet sijn
die wetent wel wat ic meyn **E**n
weet dat soe menighe soude ghesien
inden vrouwen doestere verde hey-
meliken en openbaer dattet seer
sorchlyc om die luten staet **D**et soe
weet dat die rechtstrate eens in
wendighen godliken ernst en god
bloeyende mynne tot eenre ydelheit
is ghe worden **E**n die godlike hei-
melicheit die wel eer was die is u-
geten en onder hem te mael ueder
geualen **E**n daer om weter soe lut-
tel heylighen sijn bi gode **D**ie mensche
sprac **O**ch hertelike lief hoe bedroeft
mi dit dat dese vrouwe hem selue ald-
ueruen want si tot gode allee gheordi

uert sijn voer and menschen. En dat si
alleen troest van gode begheere soude
en nemen. Die antwoerde seide. **S**ich
hoe alle gheestelike oerde ugaen beyde
vrouwen en mannen. beslotē cloestere
of te open en vanden biddender oerde
of ander. Die mensche seide. **O**ch her
telike lief. **I**c hope dat ic noch doel
tere vijut die een eernstich miwen
dich leuen leyden. Die antwoerde seide
te dat is wel waer. mer der rechter
eernstigher cloester liden vijut men
seer luttel dattet yamer is. Die men
sche sprac. **O**ch hertelike lief dat laet
di ontfermen want ic bin vanden
gronde mijns herten seer vnaert en
bedroeuēt. **vande waerlike priesters**

Die antwoerde seide. **I**c u sich.
hoe die waerlike papē hoer
goet verdoen. **D**at goet dat si van

26
gods gauē neuen. hoe scandelic si dat
verteren mit onmenscheit mit gul
licheit en mit groter hovaerdie. En
sich hoe wtwendich si gaen in deser
tijt uut horen clederē mit hore ghe
laet. En mit menigherjante onse
dicheit en ydelheit. En sich hoe d'hey
ligher kerken goet. daer god sijn hey
lighē bloet om ghestort heeft uteert
wert. Dat voer der liden siele staet
die inde veggheuer legghē en ber
uen hoet vdaen wert vanden gheeste
liken en vande waerlike. En sich vā
hem alle hoe vele dat si priesterli
ke waerdicheit achte en hem daer
nae houden. Hoe luttel god gheint
net ende ghemeent wert te gronde
in hoerre herten in werke in doen
en in laten. vāut alle godlike aenst
is te mael in hem vgaen. En daer

toe en lieve si hem niet totte heylighen
dienste recht oft hem niet beuolen en waer noch aen en ghin
ghe. **I**s nu een arm mensche siet en
begheert gheestelic ghetroot te we
sen. **A**ls te biechten of mitte heylighe
sacrament. **O**f mit heyligher leer
inghe. soe en can men nauwe ene
priester ~~ghelike~~ gheinghe die daer
bereyt toe is. **E**n als daer ee toe ghe
comen is soe gaet hi hem gherin
gheliken ouer. **W**ant dat scaep
gheen wolle en hadde te sceren. mer
iller een ander siet. **D**ie hem een
pont te testament bespreken sel
daer sellen si haesteliken toe lopen
Iae wel twee daer meure een be
gheert. waer om is dat. vrouwen
dat scaep hadde noch wolle of te
sceren. **E**n si dencke meer en staen

27
meer nae grote reuten / der heyligher
kerken dat si dier v'gaderē moghē ende
v'arighen. en hoe si grote conste leere
Daer si groten schijn eer en goet
mote winnen moghen oud gheestelic
en waerlic Daer op sette si hore sin
veel meer. hoe si de lude moghen be
haghen. dan si daer nae staen. Dat
si sinaken en gheuoelē gods inuen
dighe gheuade Hier om moet hem
god die selue gheuade die si hadden
beuene en gheuense enē anderen
Die mensche seide dat donct mi wō
der Meest du dien die luttel heeft.
En gheeffthint die die veel heeft
Die antwoerde seide waer god syn
gheuade stont. en menle dā diuael
lic v'stroeyt. soe nemet god die selue
gheuade. en gheeffte die dier vele
heeft En diese mit eernste en mit

trouwen behoet. Die mensche seide
Och hertelike lief des hebbe ymer
danc. dattu yemant hebste en die
dijre gheuade acht liaet. En dier
waerdich is. Die antwoerde septe
weet datter soe recht luttel is. Ende
waren die wter tijt. soe moest te hant
die kerstenheit een eynde hebben.
Die mensche seide. Och hertelike
lief dat laet di ontfermen. Ochocht
ic hier om mijns herten biget wt
minen ogheu storten dat dede ic alre
gaerne. Die antwoerde septe dat
waer seer wel ghedaen waert dat
tet hulp **vanden beghinen** . . .

Oye antwoerde seide. Sidi hoe
nu die beghinen laie in de
ser tijt. En sidi waer hoer minen
dich leuen toe ghecomen is. Si danc
ken nu meer hoe si veel goets winc

28
renten en schone husen En daer veel
in van alle reescap en ghesine En hoe
si schoene hoeft doekē en cleynode En
elker maels giust aighen. gheeert
en voert ghetoghen moghe werden
Hier inwendich toeuoghende ernst
En inich ledich onder biighe tot
gode dat is alte mael van he vergehet
En si lopē om clappe onder weghē
al ist dat soenighe anders doen. Hier
is soe luttel. datter wonder en yamer
is. Di werken meestendeel wt eyghen
scap want si en willē hoer wise niet
laten Hier voermaels hadde si enen
ouerdraghende godliken ernst En
waren alsoe goet hertich En god
was he alsoe heyinelic En wracht
in hem grote verborghē dinghen
Die mensche sprac Och hertelike
hef. Dat laet di ontferme. dat di

alle mensche niet ghehoersamich
en sijn in ghelatenheit haers selfs

Die antwoerde seyde *vāde begaer*
Icu sich an die betegaer *den*
den die achter lande lopen Die hebbē
den rechten waerachtighē inwendig
ghen wech vgheten in deser tijt *Al*
ist datmeure noch sōme vint die
recht doen *Doch* soe isser seer luttel
weet soude god sijn ghenade yemant
in storten om vele onure clappens
wille. soe sōde sijn veel hebbē *Der*
seldi wetē datter niet en leit aen
subtilen *de* vnuistighen gheeste
liken floepen. *Mer* het leit in enē
verworpen oetmoedighē ghelatenē
wille. daer hem vele aen ghebreket
en oec anderē menschen mede *Die*
mensche seyde *Doch* hertelike lief.
Ic vrese hoert die paepheit dit. si

londen hem ergheerē Die antwoerde
 seide: Iken niet. Du selste noch soe vele
 van desen weerliken sien. dat nyemāt
 en derf opten anderē sien. Wzer die
 scout sel wesen en en yghelike en en
 ghelike **van dē keyseren**

Die antwoerde seide: Izo sich
 an die hoghe gheweldighe
 hoeft herē. die keyseren conighen
 en hoer vrouwe. Hier voerinaels
 als men enen keyser kiesē soude
 des vnaerte hem alle conyghē enē
 rekende hē der heerſchapien onwaer
 dich te sijn. Dit quam wtē gronde
 der oetmoedicheit. En aller ymer
 een tottē roemſchen rike ghetore
 wert soe outſene ^{ſeer} huyt oetmoetelic
 mit grote anxt. en droech gode op
 lijf en ſiel. goet en eere en rekende
 hem gods knecht daer om te we

sen. Ende nam gode te hulpe. Ende
badt hem om sijn ghenade. en socht
te hoe hi wete en eendrachticheit
mochte maken inder kerstenheit
En street oec coenliken daer om
en gaf gode lijf en siel op te open
baren te auentueren om die ghe
rechticheit. Dese ware god meynende
in alle horen doen. En hoer wanden
yughe was soe recht oetmoedich. bey
de vrouwen en heren. dattet gode
ghenoedhich was te sien. Hier nu ist
al vkeert. dat vstaet daer an ghe
noech. hoet nu is teghen alle ordi
nancie en alle wise. En sich selue hoe
tegher dese weghen vvoest. vualien
ende verghefe sijn **vande hertoghen**

Die antwoerde seide. Dich nu an
die hertoghe. gracie. En hoer
re vrouwe leue. Hier voermaels ane //

tierde si hoer leue. Hoer goet en eer om
 wete te make inder heerscheit ende in
 horen lande. En si hadde eerlaue heylighen
 godlike eerust. En hoer wiuen
 wiuen waren sedich oetmoedich. ende
 van soe goeder wanderynghe. Soe wie
 bi hem quam beyde heren en vrouwe
 die wordē hoerre groetelic vbetert. en
 saemden hē hoers eyghens leuens.
 En was oer enighe vrouwe die een
 willich was. en hoedmoedich en niet
 inder vresen gods leuen en woude. die
 diuanc die heer mit gods hulpe dat
 si rechtuaerdich moeste leuen. Ende die
 manen en die vrouwen beuoelde hem
 hier voeruaeds god meynende ende
 minnende. **E**er leider nu leuen si nae
 alle eyghenen wille die si ghedencken
~~conden~~ moghē en tacer toe mit he
 uaerdien. en in allen saken des ouer

moete. En si dwinghen hoer arme
luden ouer recht. En nemen si dat broet
hoers arbeys. dat si bi wilē nut sweten
ghen leden swaerlike ghewonē hebbe
En utoerē dat in groter sorghe hoer
re sielen teghens gode. Die mensche
seyde dat moetti hertelike lief ontfer
men vande rechters en edele lude

Die antwoerde seide. Jc u sich op
die edel luden en rechteren die
daer hietē dienst lude. Sich hoe wonder
like si nu leuē in deser sordliker tijt. hoe
si gaen mit hoer clederen. hoe souden
ke en hoe lelike si nu hoer clederē late
lijden. En haer ghelaet is of si te
mael wtsuich waren of dwaes. En
sijn sonder alle vrese gods. en in alle
hoer wisen. Als of si sonder alle reden
ware wijf en man sonder alle saem
te. nut allen wille die si bedenckē mo

ghen. **O**er hier voeruaels was tē den
 ridderē wel gheerloft te tornoyen en te
 staet steken mider menighe dat si wel leerde
 striden of die kerstenly; noet hadde. dat si
 welen ende weduwē dan beschermē mocht
 ten. **S**i hadde oec altoe sedighe oetmoedi
 ghe wāderijghe dattet enen lude mocht
 te tē sien. **E**n men wort hoerre groteli
 ken ubetert. **S**i meynde en mintē god
 en sijn oer in alle hore dinghen. **D**ie was
 der goetertieren bescheydenre ridderen
 hoer leuen. **E**n daer om worde sulke
 wel heyligh voer gode en voer die werlt

Die aut **vanden coep liden.**
 woerde seyde. **I**cu sich hoe die bur
 gherē en die coep lide leuen. weet dattet
 seer sochlic om die lide staet in deser tyt
 want die gruwelichste gherich; is op
 ghestaen in hem. **E**n si sijn daer mede soe soe
 verblijnt dat si die aytelike ghebreke

voet horen totte nauwe moghē ledich
staen. En dese ghierichheit comet wt ene
houaerdighen bosen gronde, daer om
dat ymer die ene bouē tē anderē we
sen wil. En dat goet soe sordlike ghe
woēnē mit soīnigher biechtens oerlof.
Dat weet wel die ghene die alle dinc
weet. En hē is hoer consciencie alsoe
wilt recht als een poert daer nīe mit
enen voeder coernus doer int. Hier
voermaels waren die borghers ende
die coepluden god vruchtighe men
schen en duechtlaem. En warē als rey
ne herten in alle dinghē. En lietē hem
ghenoeghen mit cleyne goede. En en
maecte gheē duerte mit hore coerne
en wijn. Daer om woende god mit
hem want hi en vantse niet vstroeyt
in tter ghierich; als nu. Ghy selt we
tē dat god in ghenen onghebroken

hore

of vlierten hert en wil conie. noch en
 mach. want daer hi wonē sel daer
 moet een rouwich hert wesen. Voert
 weet soe wie in deser gherich; wort
 beuondē tot in sinen eynde. daer me
 de statet seer sochlic. **Dit wēt we**
 ten si en kēnē wel. en en willens niet
 kēnen eer si soe vele gheuwōnē hebbe
 dat si en hoer kinder al gheuoerly
 hebben dat hē trouwē gheuoerlost
 is. ut dat sijt mit gode en mit recht wi
 uen. En dan sonde si op houdē en god
 liken en oerdenlike leuē. En en
 laten die ghericheit niet eweliken
 die ouliant hebben. **Mer** nu wil elc
 de anderen ghelijc wesen. En bouen
 den anderē mit sinen goete. En hon
 dent en berghent voer die vrienden
 gods en teghen sinen wille mit houae;
 die inder werlt. roem en ydell; daer

om syu si dach en nacht in groter sorghe
hoe si des vele moghen wile en behou
den. Die mensche seide. *Ich herterteli*
ke lief wat bedudet dat dattu menighe
mensche soe groet goet vleeste. dat ic
vrucht dattet hem niet overleue en is
ter sielen. Die antwoerte seide. weet
dat god alsoe goet is dat hi den mensche
niet onghelocut en mach late. *Wat als*
hi liet dat des menschen herte en siel seer
en gheleue is ghekeert tot vganlike
dinghen. soe loeut hi he mit vgan
like dinghen en vult hem sine wil
le en begheerten. *mitte dinghe die d*
werlt toe behoren. En staet seer soch
lic om die menschen die hoer ghenoech
te soeken in deser tijt. Die mensche sey
de. *Ich hertelike lief* ontferme di om die

Die... *kerstenheit vā die hant*
antwoerde seide *werck liden*

Nu sich die hantwerckluden. hoe soch
 lic si nu leuen. En hoe vol ghericheit si
 in deser tijt sijn. En hoe si onderlinghe
 lieghen. Alsoe vele als si moghe sonder
 vrese en sonder gods ordenighe. Als bil
 lers doen sonden. Hier voermaels waren
 die hantwerckluden seer oetmoedich en
 eenuoudich vande gronde hoers herte.
 En hoer sette en hoer ghelact en hoer
 wilsen in alle horen werken. Si waren
 alsoe godlic dat hem god seer vriendelic
 was. Mer nu dymen si alsoe hoeghe
 mit houaerdien. Dat god in gheenre
 wys uit hem wonen en mach. Want
 god en heuet gheen woninghe mitte ho
 uaerdighen. Die mensche sprac. Och.
 hertelike lief dat laet di ontferme. Ic mee
 te het waer een seer deuyt heyligh in
 gheslaghen volc. Die antwoerde seide
 sy scatten hoer hantwert alte duere

En die ene pisset den anderen totten selue
ghebreke. mer si lakē malcanderē hoer
hantwerk voer tē gheue daer si hoer
hantwert of hebben En hebbē oec op
malcanderē grote ongunste mit hat
en in menigher wise En die ene ver
clemt den anderē en huydert hem mit
sinen werck. dat en was nye broederlike
minne **vanden huus luden** - - -

Die antwoerde seidestu sich hoe
die huus lude leue intē dorpen
in desen sochtlike tiden ontwerende En
leyder sond alle vrese gods Als beeste son
der sachte en oec in eyghenre ghenoch
tē nae al horen umoghē En si sū nu
soe recht scalcachtich houaerdich ende
arck ghewordē En draghen te gronde
quade vrienſcap op malcanderē En
en dencken niet dat die vianit hoer
herte besetē heeft mit alle synre cracht

te. **O**ch her woerten waer dat god. voer hē
 ghebeten wort vā sinē vriendē. god sou
 de hem anders doen om hoerre onghē
 oerdeniēte wille. **D**ie mensche seyde
 waer wijs arue nrauch ghebet yet uit
 te. **S**oe woude ic di hertelike lief gaerne
 luden voer hem tattu dat wille ver
 staen. **D**ie antwoerde seide. **G**od vūdra
 ghet alsoe langhe dat hijt niet langher
 en wil. en latet gaen alst gaet. **D**ie
 hūis lude wāre hier voermads alsoe
 recht sympe. eenuoudich en oetmoedi
 ghe luden dat god hē seer gunstich was
 ende ghenadich. **D**ie mensche seyde
Och hertelike lief ic en weet siechts
 niet wat ic meer segghē sel dan tattu
 di ontfermes on die kerstenlyz o dūre
 eyghenre goetheit **vanden winen**

Die antwoerde seide. **I**c sidi waer
 toe die wine ghecomē sijn. **E**n

die wijslike saccinte waer is die nu.
Dich hoe alle godlike wese en vrouwel
ke saccinte in he vgaen is. **E**n weet dat
die wiuen sijn in deser sochlike tijt veel
hoerre en moetiwilligher en bereder
tot sonden dan die manen. **I**c en me
ne niet goede eer same vrouwe die nie
noch wel vint van duechde en va oere
Oer ic meyne die wiuen die he ter
werke keere si sijn gheestelic of waer
lic die die werke behaghe willen. **I**n
woerde in werken in clederē in ~~de~~
~~ren~~ ghelact en in wonderyghē. **E**n
hozen vlyt meer daer toe ~~da~~ toe dan
tot god. **E**n sette te creatuerē hoer
tijt hoer herte en goulte. **E**n si mo
ghen hem verre meer bedroene dan
verblide in god. **D**ese wiue sijn te ma
le gheworde tot eenre duuchli hel
scher moertalen. **E**n die goedertie

renheit gods vdraghet en vbepte en
 vheughet. **mer** ten helpt al niet. **Si** wil
 len eersamighe vrouwen liete. **En** sij
 dicke gode veel owaerder tā ghemene
 openbare sonderliche die in anre en
 in vrese sondighe sonder goet dincken
 als dese doen. en si ontfanghe daer in
 gods lichaem. **En** si sijn den diuel veel
 veel liever dan ghemene wiue. want
 si sijn hem veel nutter. **Sich** hoe seer sijn
 delic onauerschlic en onscamelic si te.
 hants gaen voer alle mānen. **Hadte**
 wilueer ghemene wiue alsoe bloet ghe
 gaen. goede vrouwen hadten sijn van
 te grondelopers herten ghesmaent dat
 sij ghesien hadden. **Sich** se an boue ende
 beneden. hoe bloet hoe schijnbaerlic dat
 si nu gaen. des si billics in hoer herte
 en siel scame souden voer alle mānen
Si sich hoe si hoer dedere doe make

hoe is nu hoer suete. wat is hoer ghedaet
en sedich; hoer woerde hoer werke ope
lic biden manne. Al hoer wanderyghe hoer
oghen hoer wtwendighe sinen. waer is
nu vrouwelike saente en sedich; toe
ghetome. weet dat menich wyf in dese
sordyllic wisen hondert doot sonde des
daghes doet. En willen nochtan goede
oersame vrouwe syn. En van alle dese
sonden en willen si niet wete. En syn
nochtan inder waerheit in allen scul
dich. want liet er een man aldus stanch
een openbaer wilt onghelaten wyf
an. die aldaer wtwendich is voer hoer
en voer alle mannen. comet dan inder
mannen herte dat doch dicke gheschiet.
Of si hem mochte tot hore vule wille
werden te sondighe alst dicke mit moer
wille gheschiet int ghedachte dattet.
nochtan nymermeer te werke en comt

en in alle dese sonden vallet si wāt si een
 oersake der sonden was mit horen ghe-
 laet als voer gheroert is. **H**et gheschiet
 in kerken of in straten of waer het sy
 en gheualter dan men inden selue we-
 ghe tot enen ghemenen wine gaet. en
 sondicht mit haer. dier doot sonde beide
 mans en wyf is si saildich. **v**ant
 si die oersake daer of was. voert weet
 dat si haer aldag wtwendich houdet. en
 si hoer sonder die vrese gods enē yghe-
 liken aldag oncuyschlike mit openē ghe-
 laet gheroent heeft. soe is si saildich.
Noch weet hoet dan staet alst coemt
 totten haven eynde. **M**en gheuet haer
 sacrament men bereedse seer wel. en
 men meent het staet seer wel mit
 haer. soe comet die duuel en houtse in
 sorghe om haer sonderlinghe daet. dat
 si in twivel en mistroest valt en ster-

uet den ewighen doot. **Dit** gheschiet
dieke en veel dieu die horen tijt v'sinne
liken ende ydeliken toe brenghen. **En**
die biechtere die mit desen sincken.
en dat gheslader die vare te selue soch
liken wech. **Oec** weet dat die menighe
alq in discent doot sonde onse heren
lichaem ontfanghen. **Als** si een gaus
iaer voert gaen in deser vlateuheit en
biechre tan inder vasten en ghedeur
ken deser vree inder sonde nimmermeer
En hebbens gausen wille. **Oer** alst
nae paesschen comet soe ~~he~~ willen si
doen als si te voren deden. **En** daer toe
behouden si alle die reescap die daer
toe behoert. neryghe der cleder en alle
druck. **hoer** haer vweendelikē te leg
ghen. **Die** somighe die ghee schoen
haer en hebbe. nemen ander luden
haer en maken kornette op haer hoeft

Het waer sulken beter en nutter dat ho
 reit dusent duuelen in hē voerē dā si
 horen god in doot sonde alda wilens
 en wetens ontfacen. **Voert** weet het is
 voe daer toe ghecomen datmen dat heyl
 ighē lichaem ons herē deyne eer bieter
 En menich ewich mensche neemter
 seer sochtlic. **weet** die di thuyt noede.
 En sette di in een onreyn huus stinc
 kende. hoe waer di dat te dancke di
 die een arm creatuer biste. Die mensche
 sprac. **Och** hertelike lief hoe sochtlic
 is dī heylighe lichaem ontfacen. Die
 antwoerde seide. **Het** en is tē ghenē
 niet sochtlic die hē gode te gronde heeft
 ghelaten. Die mensche seide. **O** hē
 hertelike lief ontferme di oū die
 kerstenheit **van die echtschap**

Die antwoerde seide. nu sich.
 waer toe is die heylighe echt

scap ghecomen is dat meeste d' lude in
deser sordeliker tyt leuen. die maken
die heylighe echtschap tot eenre mel-
cule. want si leue daer in als beesten
mit alre vleyscheliker ghenoechten.
en mit allen wille die hoer uile na-
tuere gheleste mach. En leuen sond
alle gheestelike ordinantie en in let-
tyghe der heyligher kerken. en teghens
alle bescheydenheit. God en settete
die echtschap niet inder menighe
dat men leuen soude nae beestelich
en ghenoechten der boeser natuer.
Mer dat men inder heyligher echt-
schap soude hebben een heyligh oern
sich godlic leuen inder maniere
alst god in gheset heeft in rechter
ordinancien. Die die heylighe echt-
schap hielte als si van gode in ghe-
set is die waer ee starkighe beyte

der sielen en des lijfs want god en is niet
 een vstoerre der natueren mer een maker
 en een volbrengher. En want nu
 soe vele doet teghens die ghesette ordina
 tie der heyligher echtschap. daer om is die
 menschelike natuere alsoe vdo:ue en
 soe cranc gheworden. En alle die lude
 sijn tmeeste deel vol onreynicheit ende
 onayfheit gheworden in deser echtschap
Oc sijn hier mede besmet papen mo
 niken nonnen en beghinen. Alsoe datter
 luttel yemant is. hi en si ymer eyghent
 mede besmet in enigher. En ist alsoe
 niet nutten werken. soe ist doch alsoe niet
 heiten niet wtwendighe wilen. het si van
 wander ygher of van oefenigher of ander
 wtwendich. **D**onde god die werlt laten
 vergaen om sonden als hi in ~~noes~~ noes
 tiden dede. hi soude en moeste alle da
 ghe laten vgaen en tot allen tide. **A**ls

licht wel in corten tiden gheschiede mach
En oec heuet god seer mynlic en wien
delic die lude waersauwet in corten tiden
mit sterften mit duerten. mer wat
hielpet seer cleyn **E**n heeft dicke der
kerstenheit ondanckbaer gheuest de
ser waersauwighe **E**n si late recht oft
ouer dusent iaer ghesiet waer. en ar
gheren hem van daghe te daghe. wat
soe wanneer dattet gode vdiert **A**lsoe dat
hij niet langher liden en wil. soe selt god
verheughen dat elc mensche den anderē
sel vermoerden **E**n dat seer grote aemt
vrese en yamer onder hem op sel staen
Doe van dit soe van dat soe dattet seer
sorchlic inder werlt sel wesen te sijn **w**at
een yghelic phut hē te comē bouē den
anderen. en een yghelic te moerde. ende
te slaen den anderē **E**n des hoemoets
en oimmoets is vele **E**n het is daer toe

ghetrouwen datmen sonde voer gheē son
 de en rekent. **E**n die lude en waren in veel
 hondert iare nye soe boes als si nu sijn.
En als die lude dan steruen sellē die hem
 nye en gauen tot godli: minen. hoe sel
 len si hem dan daer toe gheue en minne
 leren. **w**ant die duuel alle sijn aracht
 daer toe doet in alre wise. hoe hi die me
 sche houte mach. **E**n houdt he voer
 alle sijn ydel dwaes leue alsoe gruuwe
 liken. dat die mensche soe seer sonder
 linghe seer twiuel. dat hi verdoemt sel
 werden. **O**er sijn sominghe die welke daer
~~daer~~ god seer toeruch op is dat si in soe
 onghemeten lide sellen wesen. dat si in
 ten ionuten daghen toe sellen staen in
 dier noet. dat si nimmermeer hent tot
 dier tijt en sellen wetē of sy in die helie
 of mit veghemer sellen wesen en staet
 ter kanelinghe. **O**er die haer betery

ghe onthouden mit wille tot hoer eynde
En tſchijnt of hem dan ſchielic een be-
rouwe worde. on deſe is hi alſoe toer-
nich. dat hi dier niet wetē noch ghe-
dencken en wil **E**n en wil oec niet dat
ſijn vriendē voer hem bidē in deſe tijt
weet oec. datet veel gruwelik ende
anueliker ſtaet om die lude tan ye-
maut waent **D**ie diuelē die doe alle
hoer macht daer toe. dat ſi die men-
ſchen behouden tot an hoer eynde.
En alle die macht die die diuelē heb-
ben. die is hem worde vander ſonden
weghen. **W**iltu weten wat die ioden
deden **D**ie ghericheit der kerſtenheit
en der ioden heymelike ſonden. deſe twee
vſloeghen die ioden. **W**eeſt ſonde god
die kerſtenheit doet ſlaen om hoer
ſonden hi en ſonde anders niet doen
dan altoes ſlaen **A**ls doch in corten

tiden licht wel gheschyn mach. **N**u sich
 hoe swaerlic die luden nu ghenallē sijn
 in die putte der oncuyscheit, der houaer
 dien en der ghericheit. **D**ese sonden
 haet god sonderlinghe seer. want si
 sijn een sake alre sonden. hat. nijt en
 ander telghere der sonden. **D**ese sijn
 vol inden papē leken. **E**n nyemant
 en darf dit op de andere legghē die sount
 is enē ygheliken. want name en yghē
 lic sijns selfs waer mit vltē hi soude
 soe vele mit hē seluen te doen vnde
 dat hi eens anders wel soude vghete
Det weet dat die hemelsche vader
 wert vtoerut sonder onderlaet. **w**at
 die kerstenheit sijns soens trouh;
 verghteten heeft en alle kerstelike
 ordiancie. **E**nde ist dat si hem niet
 en beteren. soe vmoete ic dat die va
 der sel. oerlof gheue der gherichtich;

dat si der outfermherticheit doet singhe
En dat alle sin vriende singhen thent
hi sinen sone werket. Die mensche sey
de. Och hertelike lief ic bin deser rede van
den gronde myne herte seer vnaect my
dout. ic bin soe cranc of ic ter stont ver
gaen soude. en waer dñ wille het waer
die mijn. Die antwoerde seide. noen du
moetste noch meer sien. Die mensche
seyde. Och hertelike lief dñ wille ghe
werde in allen dinghen *vā dē eersten*
velte. en die oefenūghe d gheēre die daer

Die antwoerde seyde. *Lu op sij*
hief an en scrijft dattu voer
ghelien hebste en gheliecht
Want du en moghestet niet vdraghen
wesen. du selste nu sien dattu gaerne sien
selste. en horen. Die mensche sprac. dñ
wille ghesche en niet die mijn. Die ant
woerde seyde dñ wille ghesche en niet

471
Die mijn inw doe op dij inwendighe oghen
en sich waer du nu biste. **D**ie mensche
sprac. **O** mijn alre liefste lief. **I**c sie dat ic
weder bin an die eerste stede daer ic te
voren was anden groten hoghe berch.
En begheer van di te wetē die veel;
deser dinghen. **D**ie antwoerte seide. **D**ich
li sach dat die sielē hier of viden inden
dale. **E**n van dien ghinc een claer blenc
kyghe. dattet die mensche nauwe lide
en mocht. **D**ie mensche sprac is dat en
sielē die noch in horen oerspronghe
blenckende is. als ic sie. **D**ie antwoerte
seide liet di god ee siel sien. **A**ls hi in ha
ren oerspronghe is en nae gode ghe
beet is. dij menschelike natuere en
mochtet niet gheliden. **D**u en mochtet
oer mit alle dijre siendik vstaendenisse
niet begripē watter waer. **O** her god
heeft di dese edele sielē late sien. om dattu

dat te woerde mochte beenghen. en dattu
taer of saynen mochte der kerstenheit
te helpen en ter waerunghe. Die men
sche seide dijn wille gheschie. Die ant
woerde seide doe op dijn inwendighe oghe
en sich boue di. Die mensche sach dat die
berch soe gruwelike hoghe was als of
hi anden hemel ghereyct hadde. En soe
wilt dat hi gheen eynde sien en coude.
En daer waren ir grote velden ande
berch en elc bouen den anderen hent
bouen aenhoechste des berghe. Ende
hoer grote wijde en breede was wonder
lic en gruwelic aen te sien. Die men
sche sprac. Och hertelike lief. segghet
mi watter beduden dat ic te hants de
se gruwelike groten hoghen berch. ende
dese velden ghesien hebbe. Die antwoe
de seide. Sich wat an desen berch is. En
wat luden hier op wonen. Die mensche

seide dijn wille ghelijc alre hant was die
 mensche opten nedersten veldē dat velt
 was alsoe hoghe dat hi sach oñ al aertri-
 ke. en oñ alle die werlt. **Eñ** sach dat een
 gruwelic nette was oñ alle die werlt ghe-
 sprekt. Sonder alleen oñ desen hoghe berch
 die was wy en ledich. **Dese** mensche wart
 soer vnaert en ~~bedude~~ **bedude** waghede watter
 bedude. **Die** antwoerde seide. **God** heeft
 di dit laten sien. dattu in desen beelden
 selt sien hoe airtelic en wieselic die werlt
 is ghen aughen in horen sonde. **Die** me-
 sche seyde. **ic** waende dat ic hadde ghelien
 der kerstenheit sonde. **Die** antwoerde
 seyde. wistu en saghestu die sorghe inder
 kerstenheit alst stract en in wat sonde
 si sijn. **Eñ** die gruwelike anre. pñ. en
 marteerlike noet die si liden moeten
 om hoer sonde du en mochtet niet
 liden. **Die** mensche sprac. **och** herteli-

he lief wat is die sake. dat dit niet niet
ouer den hoghen berch en gaet. Die
antwoerde seide dat bedudet die men
schen die aen desen berghe wonē die
leuen inder vresen gods en sonde alle
doot sonden. Nu proeue en merke.
Hoe vele doucken di deser menschen
wesen die sonder doot sonde sijn ende
leue. en wonē aen desen eerste velde
wonen teghens die in sonden en in
stricken legghen ghenanghe en doch
kerste name hebben. Die mensche
sach mit allen vlyte. waer oec een men
sche was opten velde in gods vrese
en sonder doot sonde. Datter hondert
onder de nette laghe in dootsonde ghe
uallen en ghenanghen. En alle die
kersten menschen hietē en beslaghen
waren dier was veel meer dan die
onbeslaghe ware. Die mensche seide

Och hertelike lief ister oec yet vele. Die
 hier bouen optē velde wonen. Die ant
 woerde seide hoerre is veel uyn dan de
 ser is. En deser is veel meer dan alle
 die ander velde lude hebbē. Al hoe si doch
 groter en wider sijn. Die mensche sprac
 wat menschen sijn dan dese die op desen
 nederste velde wonen. Die antwoerde
 seyde dat sijn lauwe traghe menschen
 comt sonder oefenighē. En si en hebbē
 ghenen wil grote sonde te doe. En hē
 ghenoeghet daer an heut tot hore eyn
 de. en soe comē si in sulker synpeltē.
 dat hem dunct si en weten niet beters.
 En weet dattet seer sochlic staet om
 dese lude. want si wonē den stric seer nae.
 Die mensche seyde. Och hertelike lief
 segt mi sellen dese menschen niet be
 houden bliuē. Die antwoerde seyde ja
 binen si in desen sonder root sonde tot an

horen eynde. si bliuen behouden. **O**er
het staet seer sochlyc en swaerlic mit he
desen. want si wauen gode en d uatier
tsamē te dienē. **E**n dit is seer swaer en
mach. nauwelic bestaē. **O**er blijft hi
mit desen hi blijft behouden. **O**er hi sel
ontspreklike ondencklike en gruwelike
groet noet en anit van voghene: hebbe
en yamer van liden. **E**n alsoe langhe
taer in legghen alst god gheordniert
heeft van hem. hent tattet al gheleiden
en ghebetert is opt alre wterste voer
dat miuste dat in deser tūt mustaen is
En als hi uae alle die noet te hemel
rike coemt. soe sel nochtran sijn loen
sonderlinghe cleyn wesen bi gode om
dat sijn arbeijt en oefenighē cleyn tot
gode heeft gheueest. **E**n die mensche
sach dat deser mensche wordē alsoe ve
le. vande velde snelliken ghestort ende

vielen ond dat uet. Die mensche sprac
 Och hertelike lief wat bedudet dit Die
 antwoerde seide dese sijn in doot sonde
 ghenallen. En daer om en machse dat
 uet niet ghelide. Die mensche sach dat
 van veel enden des nets wt sloepe men
 schen. en die waven gheel en swart.
 verlit of si langhe onder der aerde had
 den ghelegghen. Die mensche sprac.
 Och hertelike lief van wat ghesich
 te sijn dese Die antwoerde seide dit
 sijn luden die in doot sonde inde stric
 ke hebben ghelegghen in des duuels
 banden. en hebben nu berouwe ghe
 negghen. En nu en heeft die duuel
 niet meer machts olt hem. en moet
 se wt de stricke late. Die mensche seide
 Och hertelike lief wat bedudet dat
 si soe doot veruich sijn ghescapen.
 Die antwoerde seide daer en is die

berouwe noch niet volbrocht mit bicht
en penitencie. Als dat gheschiet is. Doe
werden si als die opte veldt wonen. Doe
sach dese mensche dat op desen veldt sijn
veel iongher lustigher blosender men
schen papen en leken. ioncfrouwen ende
mannen moniken en nonnen. En van alre
kinne van menschen waren nyemant
wt ghenomen wt alle der kerstenheit.
Der iongher lustigher lude waren soe
vele blide ende vrolic die liepen alle mitte
anderen onder den nette. Die mensche
seyde. Och hertelike lief. wat bedudet
dit dat dese menschen alsoe suellike lopen
onder den nette. want mi donet al glijn
ghen si si souden noch wroeg woe ghenoot
comen. Die antwoerde seide. Nu wart
ty vmaect die ghelikenisse der visschen
die van horen hoghen oerspronghe van
ten berch viden. en alle die werlt liepen

45
En die mit soe veel stricken onder weghē
gheuanghē worden. In deser ghelike
nisse soe meende god die ionghē mēschē
die onder den nette liepē. dat sijn ion
ghen alle die werlt doer. Als si tot hore
daghen comē. en soude hem bekerē in
horen oerspronghe. Doe doen si als de
se aepachtighe visschen on volghen
hoer natuere en vallen mit hoer eyghe
nen wille onder dat nette deser boser
vallscher werlt. dat die viant vol bo
ser netten gheleit heeft. En die vian
ten doen al hoer vnuoghē daer toe hoe
si dese menschen inden stricke deser
werlt behoudē moghē. En ond den
sorchliken nette brenghe moghē. Nu
sich wie mach dese sorchlike netten
ontgaen in deser tijt. dier soe oimate
veel is in deser werlt. Die mensche
seyde. Och hertelike lief ic sie wel dat

tet nyemant wel in doen en mach. ten
si dat hi mit enen corte oetmoedighen
toe ~~keer~~ ghemeedighen ghekeerde ghe
moede. hem alte mael daer of keerde.
Die antwoerde seyde dat is selk waer
Nu sich hoe die waghelude ond den
nette ~~gaen~~ gaen En hoe si vorder
gaen I hoe si en dieper ond den
nette gaen En hoe si vorder daer
onder ~~gaen~~ sijn hoet he suerre
wort daer wt te comen ymermeer
want hoe si verre en langhez lo
pen. hoe si meer in desen valsche
stricken der werlt vallen. daer si
mede gheuughen werde. soe dat
si niet of qualiken wtē nette come
en moghen En si doen als die bees
ten die sonder vstant sijn. en en
weten niet anders dan dat teghe
woerdich is. en dat mynen si Die

mensche sach opten eersten voersamen
 velde een ionghe dochter van rijn iare
 Die leyde an enen seel enen seer eersamen
 men man van gheesteliken state Ende
 nae hem ghinc een eersamen weerlic mā
 ende een wijs oec gheboude ande seluen
 seel En daer nae twee vrouwe namen
 Anden seluen seel En dese dochter ghinc
 weder en toech alle die ander nae hoer
 onder dat nette. Die mensche sprac Och
 hertelike lief wat bediedet dit Die ant
 woerde leyde Dese waerlike man en dit
 wijs waren eersame luden en leefde lan
 ghe inder vresen gods en hoeden hem
 voer toot sonden. Nu is dese dochter hoer
 oueste kint en is tot hore daghe ghe
 comen Nu heuet si onder dat net ghe
 sien die ydelheit deser valscher werlt
 En wil oec den selue wech gaen en seit
 tot hare vader en moeder Ic wil oec

doen en hebben als ander kinderē die
van mijre maten sijn. Nu soude die va-
der en moeder hoer dochter op hebben
gheuoet van kinde op tot sinen oer-
spronghe teghens den berch. En des
en hebben si niet ghedaen. Si sijn ghe-
gaen tot hoer brochter en hebben dit
gheseyt en gheuraghet hier om. En
hi heeft hem die gheoorloft. ~~in~~ inder
meuighe op dat hi ~~in~~ der riker luden
vriendscap behulde en sprac Het waer
is die sēde en hoer voer vaderē heb-
bent oec ghedaen. En hi ghesatē de
ser houaerdien dattet wel bestaen
mochte. En hi en sach niet an dat lū-
ter mit alle sijn ghesellen om die ho-
uaerdie verdrenen worden van gode.
Dit is dese ionghe dochter die de brocht
voer an leyde. En vader en moed nae
hoer toech onder den nette. Ende die

47
twee ander vrouwe namen ercruipel
an haer. en sijn alsoe nae ghegaen in
ydelheit der werlt. **D**ese treet si oec nae
haer in nette. **W**ant sy der ydelre werlt
van hore ghelaet nae ghevolghet
sijn ende horen rade. en die biechere des
ghelenghet heeft. **D**ie antwoerde
seyde. **D**u moeste voert totte eynde des
berghes en des veldes. **D**oe die man
selve daer an quam en om sach. **D**oe
dach hien dat hi was ant eynde der
werlt. **E**n sach voert beneden he ende
sneyde bitterlike seer en sprac. **O**ch
enich lief helpt mi. **W**ant ic en mach
des niet ghelide. **W**ant ic sie al hier
een gruwelic vuerlic wond. dat mi
dunct. dat mi mi hert wil te breken
van grote bittere airt. **E**n en helpe
du mi niet. **I**c vrese dat ic sel vderuen
Want ic en mach niet langher liden

Ic heb ghesien een soe gruwelike vreseli-
ken beelde. dat is soe auertelic en soe
groet als een hoerly groet berch. Ende
heeft den gruwelike beelde mit eenre
reerse om ghebonden. En die selue
reerse is an dat uette ghebonden. ende
het schijnt sijn macht is alsoe groet
veruaerlic en stardi. en dede di groet
ontfendherticheit dattu die werlt be-
hoedes. het toghe alle die werlt te ster-
uen en te uideruen. Die antwoerde
seyde. God heeft di dit edlyer late sien
in desen beelde om dattu dat selue say-
uen. **H**ier sondestuut inder waerheit
sien alst in hem seluen is. **A**l had dijn
hert du sent herten cracht. het waer-
thaus ghebroke die cracht gods en
haddi dan sonderlinghe gheholpen
Die mensche sprac. dat is mi on-
denckelic hoe gruwelic dat het wesen

mach. Die antwoerde seide Dat gru-
 welike beelde is lucifer ende heeft wel
 die macht dat hi alle die werlt mitter
 reerse nae hem neerte lieten hē sonny
 ghe goede mensche betien die noch le-
 uen inder tijt. Die mensche seide Och
 hertelike lief. des wes ymer ghedaent
 tatter alsulke menschen noch leue die
 die kerstenheit onthouden. Och noch
 te ic sien waer die luden wonen. op
 wien die kerstenheit alsoe staet. Die
 antwoerde seide Du selste noch
 sien want hoer wonighe is opte ou-
 sten ende den hoediste berghe. Die me-
 sche sprac. Of Och alre liefste lief
 heeft die viant noch grote macht ou-
 den ghenen die opten nederste welde
 wonen. Die antwoerde seide die viant
 en heuet ghee ghewelt ou hē dan si
 seluer willen alsoe langhe als si sond

doetsonde bliuen. mer hi heuet eē groot
betromwen tot hē. want hi syet dat si
noch mitter werlt becomert sijn. ende
hoer ghedachte menichfont. en ghe
ueyghet tot eerē en tot ghemac d'werlt
En al hoe si doch niet en willen doot
souden doen. soe sijn si doch seer nae bi
den stricke. En al hoer doen is in gro
ter so:ghen om haer wandringhe
wille soe blijft die viant sond' onder
laet. dat huse daer in trecke. En hi he
uet enen anghel in hem gheworpen
daer huse mede treet dat si op die rech
te strate niet en comen tot hore oer
spronghe. Die mensche sprac. O alre
hefste lief. wat is die anghel ende
oer deser lide wile of wat velt is dit
Die antwoerde seide. het sijn dese dwa
sedwaes liden inder kerstheit. By
wanen datmen gode en der natie

ren te samen moghē dienē dat seer
 sochlykē is. **E**n si willen wesen goede
 eerfame luden. en gheen toetsonten
 doen. **O**p dat si niet in die helle en va
 ren. **E**n si denckē dat hem god seer goe
 dertieren is. want si houden hē seluē
 voer seer eerfame luden. en hē belaghet
 hoer leuen en wisk alsoe wel. dat si ghe
 uilanghē en hebbē tot enich naerre le
 uen. **E**n si willen alsoe steruen want
 si gheē grote sondē en doen. **E**n wie
 hem van hoer leuē seit dattet sochly
 ken is. en naerre wesen soude diē en
 volghen si niet. **O**er si volghē den
 gheest diese hout nuttē anghel d na
 tuere. **E**n daer om willen si hoers selfs
 leuen en benallen hem seluen wel
 nae goet diuicken hoers wille. **A**l
 dg hebben si hoers selfs leuen voren
 en menen dattet seker si het is seer on

seker. want si wonen alte nae inden
stricke nette Die mensche sprac **Och**
hertelike lief als dese mensche steruen
en varen si niet in hemelric Die
antwoerde seide. **Jac** wt dat si in ha
ren eynde bintē doot sonden ghevon
den werden **En** als si dat ontfpreke
like veggheuer wt gheleden hebben
Die sy om alle die ghenoechte die
si ye inder natuerē ghelueghen of
oefentē lide moeten Die mensche
seide wat yamer sel noch gheschien
ende gheleden werden om die alre
minste ghenoechte die ye in d' na
tuieren wert gheoefent teghens go
de Die antwoerde seide. **Mer** hi een
daghelike sonde dede mit wille. hi
liet hem liever sijn hoeft of slaen en
alle daghe enen wyen doot aen gāc
Kochten moete si groet ewich loen

58
ouderen om die eenwillighe gheuooch-
te die si in hoerre natueren gheben-
ket hebben. Die mensche seide. **O**n-
uonderet dat alle menschen d' natue-
ren niet vry oerlof en gheuen die dit
hoeren. Want ren is niet vry noch vry-
lic dan in di alleen. Die antwoerde seide
Niemand en heeft wete noch vuerch-
de inden heylighen gheest dan die me-
sche die hem seluen ende alle dinck te
gronde ghelate heeft. En soude die
menschen als du vraghes hier toe
come tot deser vuercheden. Soe moeste
si eerst nae wisen rade leere hoers selfs
en hoerre natueren vruinen. **I**n weet
stu wat luden op desen ueterste velde
wonen. **I**n sel ic di late sien wat luden
op den anderē velde wonen. **vanden**
Die anderen velde en die oefe
antwoerde sate. **nighe daer toe**

In doe op dijn oghen en sich bouen
di. **D**ie mensche sach opt and' velt
hoe dat een deel luden ghinghe vande
eersten velde totten anderen. **A**ls sy
daer bouen quamen vielre een deel
suelliken weder of. **E**n een deel bleue
bouen opten velde. **A**n die daer
bleuen waren alsoe daer dat lyse.
niet en mochte aen sien. **D**ie men
sche sprac. **O**ch hertelike lief segt my
die menighe hier of. **D**ie antwoor
de seide. **A**lle die menschen die van
den eersten velde lopen opte an
deren dat sijn menschen die dat
hebben ghesien dat opten eersten
e velde seer sordyllic staen is. **E**n
hem inden sin qua dat si
voert wouden gaen en hebbe
dien in comen ghevolghet ende
stijn op ghesaen mit enen

wyen moete en sijn ghegaen vanden
 eersten totten anderen. Die mensche
 sprac **Och** hertelike lief wat is die me-
 moghe dat dese luden soe vele weder-
 of vallen. Die antwoerde seide die
 menschen die hier bouen wonen die
 hebben veel harder leuen en oefe-
 nighen dan die beneden sijn. Daer nae
 misvalt hem haer leue en he donct
 si te hart. En laten hem den bosen
 gheest in gheue. **Sich** du biste te aanc
 du en moghes niet liden. Daer o soe
 vallen si hier weder of opt eerste velde
 daer men nader natueren eyliche leuet
 her dan opten anderē velde. Die me-
 sche sprac **Och** hertelike lief. wat bi-
 den sijn dit die optē anderē velde wo-
 nen. Die antwoerde seide. heffe op
 di oghen en sich in desen woerde was
 die mensche op den anderen velde.

ende sach dat die menschen hadden
veel liefliker wonderighe dan die eer-
te. **O**er hoerre was seer luttel bi die
die opten eersten velde waren. **E**n
dit velt was seer wijt en schoen. **D**ie
mensche seyde wat luden sijn dit si be-
haghen mi seer wel en vele bet dan
die ander. **D**ie antwoerde seide dit
sijn menschen die hoer natueren dwi-
ghen. **E**n mit enen gausen moede
hem vander ~~wel~~ werlt keren. ende
hebben in horen wille en menighe
dat si willen horen eyghenen wille
te vrede en ouer gheuen. **E**n wille
enen gods vryent dien die werlt
wel kent onderdanich en ghehoer-
saem sijn in gods stat tot sinen wil-
le. **N**ochtan sijn dese menschen seer
verre van horen oerspronghe. want
die vrant neemt hoerre seer nauwe

waer: want hi ducht. si sellen lē ont
 gaeu. **D**es heuet hi enen anghel in
 hem ghevo:pen daer hise medelhout.
 dat si stille bliuen staen en niet op
 en gaeu uacere tot horen oerspron
 ghe. **D**ie mensche seide. **E**ch herteli
 ke lief wat is die en anghel. **D**ie
 antwoerde seyde dat is soe wie enē
 aenganc coenlic en groet beghint.
Soe brenghet hem die viant in
 sinen siene. dat si sin traech ende
 aanc. en beghinen weder te slap
 pen. **E**n en bekenen niet des viants
 scalcheit die hem ruunt in hoerre
 natueren alda. **S**i sellen ee goet
 betrouwen tot gode hebben. **S**i heb
 ben der werlt vtoghen. mit welker
 si lē noch menich i aer vmaect.
 mochten hebbē. **E**n hier mede brē
 ghet hise in een gheestelike houaer

die die si selue niet en merckē Ende
doncken hem seluen alsoe wys dat
si nyem ants raet en behoefē En
aldy soe maect hi hē een ghenoech
te in desen leuen En si willen in
desen steruē. Die mensche sprac **En**
hertelike lief si hadde hem doch on
der gods vrienden ghelaten. waer
om en leerde si hē niet de naesten
wech Die antwoerde seide Die gods
vrienden bekenden wel des mensche
anghel. daer se die viant niet bestric
ket heeft En si dichte of sise voert
wonde werken. dat si te mael of won
den vallen souden ondert nette en
werden argher dan si te voer wa
ren. **O**er waer si op desen velde
blinen soe heeft se god ~~ge~~ doch verre
lieuer dan die ander die daer onder
sijn. want si hebben hoerre natie

ren verre meer aen ghetaelt. en stren
 gheliker leuen ghooftent dan die hie
 onder sijn. En daer ome sijn si veel
 naerre horen oerspronghe dan die
 eerste. Die mensche sprac. Och herte
 like lief sellen dese mensche hier nae
 ewich vegheuer hebbē. Die antwoer
 de seyde ja si moeten gruwelic ende
 onlidelic vegheuer lītē. Mer doch
 mīre dan die opre eerste veldē wonē
 En hoer ewich loen sel oer verre meer
 re wesen dan der ander. Mer ic seg
 ghedi soe wie tot sinen oerspronghe
 wil comen die moet dit velt on cly
 men. En alle die ander hoghe velden
 die desen berch op gaen die soe won
 derlike hoghe is tot dat hi ant on
 ste vanden berghe coemt. Die men
 sche sprac. Och hertelike lief ic beke
 ne di soe minentlike goet ende ghe

trouwe waert dat die mensche hadde
een gans betrouwen totti mit enē
vlieneuē roenen ghemoede. En inde
wille hadde alle creatueren gauselic
oerlof te ghenen. En di alleen tot
enen hertsen lief te nemen. En mit
cracht en mit wīue totti te keren
Ic hope hi soude stadelic hulpe aen
di vinden dat hi wel snelliken dese
grote velden oner quame. Die ant
woerde seyde dit is wel waer. die oē
recht roen ghemoede mit enē stadighē
bi bliuen hadde ~~tot gode~~ god quame
hem seluen te hulpe en leide selue
voert. **O** her dier vint men in deser
tijt seer luttel. Die mensche sprac. **O**di
hertelike lief dat laetti ontfermē **van**
den derde veldē en die oefenighe der

O her gheenre die daer op sijn
antwoerde seyde. Iu doch op

dijn ogheuen ende sich bouen di. **D**ie me-
 sche sach op dat derde velt en sach dat
 ter een deel menschen op ghinghen
 vanden andere velt opt derde. **E**n als
 si bouē aen quamen vielre ee deel we-
 ter of. **E**n die sommighe bleue staende
 ende waren soe haesteliken ghelope
 oñ dat eerste velt totten andere. **E**n
 suelliken voert opt derde. **D**ie men-
 sche sprac. **O**ch hertelike lief wat be-
 duet dit suelle lopen der mensche al
 soe hoghe. die antwoerde seyde. **D**it
 is seer weinde nu in deser tijt. **O**er
 hier voermachs gheschiedet seer dicke
 dat die luden soe veylic hem keerde
 totter ewigher waerheit. **E**n coenlic
 oñ gauen hoers selts natuere ende
 alle creatuere. **E**n keerden he soe naef-
 telic in hare oerspronghe. dat si mit
 ter hulpe gods liepen oñ alle dese ho-

ghe velde onder enichs. En quamen
aen die oüfte hoechte des berghe. Die
mensche seide. **Och** hertelike lief segt
mij wat menschen sijn dat die hier
binnen opt derde velt wonen. Die ant
woerde seide. **Dat** selstu selue sien. **Gyt**
dien was die mensche opten derden
velde in groter blijscap. want dese me
schen behaghet hem bet dan die an
der die beneden waren. Die mensche
sprac. **Och** mij hertelike lief. wat
liener menschen sijn dit. Die antwoe
de seide. **Sijn** sijn gode lieue en waerder
dan alle die ander die hier beneden
sijn. **Dat** is die sake si hebben en veel
strengher leuen en oefeninghe om lie
ghelacht om god dan alle die ander
die hier beneden sijn. En si hebben
dese oefeninghe daer om aen ghenom
men op dat si in hemelrijc comen mo

ghen. En voer die helle behoet werde
 en luttel veggheuers dorren liden
 En dese hebben hem oec des vgauc
 liken wimers verre meer ontslaghe
 ten dese onderste dochtran dat si veel
 beter sijn dan die nederste. En si sijn
 noch verre van horen oerspronghe
 want die want heeft ene anghele in
 he gheworpen. daer hise mede hont
 dat si niet voert en gaen. Die mensche
 seyde. Och hertelike si lief wat is die
 anghele. Die antwoerde seyde dat is
 dat si noch yets wat op siens hebben
 en becōmerusse der werlt en wīne
 hem seluen. Dese wise en alle
 hoer wisen en alle hoer strenghe
 desenīghe hebben si mit hoers selfs
 eyghenscap en belagghelicheit besetē
 Dit is die grote anghele daer si mede
 ghehonde werden dat si niet voert

en gaen Die mensche sprac Och her
relike lief sellen dese euich vegheuen
hebben Die antwoerde seide steruen
si in deser wesen soe moeten si groet
vegheuer liden O her doch niet soe
groet als dese die hier onder opte an-
den velde sijn. En si sellen oec meer
euichs loens hebben dan die ander
want si hoerre nature veel roen-
liker en meer hebben aen ghetast
vanden vierden velte ende die

Die oefenighe daer toe
antwoerde seide Doch op
dijn oghen en sich bouen di Die
mensche sach dat daer menschen
ghinghen vanden derde velte tot
ten vierden En doe si quamē bouen
daer an doe vielre een doel suelliken
weder of ja alsoe verre tate onder
dat nette quamen Doe sach die

mensche desen berch ued en sach hoe
 datter een mensche quam slupende
 aude **h**ief liep wter mate seer de berch
ouer op **E**n liep eens loeps on die
 drie velden tot ant vierde **D**ie mēsche
 seyde **O**ch hertelike lief wat bediet
 dit **D**ie antwoerde seyde **D**ie mensche
 die vanden vierden veldt eens valles
 ghehallen sijn onder dat nette **D**at
 sijn menschen die mit strenghe gese
 llinghe en mit swaer arbeit sijn op
 ghecloinen anden vierde veldt **E**nde
 doe si voert souden op hebbē ghegaen
 doe lieten si den viant en hoer eyghen
 natuere hem owinen dat si achter
 waert neder onder dat nette sijn ghe
 vallen. **E**n weet sullē si ymermeer
 weder op comen dat moet hē soe gru
 welike suer werde **D**ie mensche sprac
Och hertelike lief wat bediet dit dat

die een mensche alsoe suellike wte
nette mit ene loep doer drie velden.
op dat vierde liep **D**ie antwoerde
seyde **D**ie mensche is onder te net
te een groet berouwe in ghetouwe
En die rouwe was alsoe groet en
crachtich. hadde hi moghen sijns
hertsen bloet wt storten dat hadde
hi gaerne ghedaen. en thans hadde
taste hi sin natuere an mit streu
gher oefenighe alsoe dat se seer aanc
wert **D**oe god dat sach dat hi soe
starcken ghemoede hadde en sin na
tuere onder trat. doe halp hi hē voer
dat hi soe trate totten gheloftrap.
quā in optē vierden veld **D**ie nie
sche seyde alre liefste wat lude sin
die **E**nde wat is hoer leuen die hie
op wonen **D**ie antwoerde seyde dat
selstu sien. alte hant was die men

sche optē vierde veldē. **E**n sach dese mit
 groter vernedigen. want si wāre verre
 liefliker dan alle die ander. **D**ie men
 sche seide. **O** myn alre liefste lief wat
 oefenighe hebben dese menschen.
Die antwoerde sprac. **D**at sijn mē
 schen die hoer natuere coenliken
 en starkeliken hebben aen ghetaelt.
En oefenen hem dach en nacht
 alsoe verre als sijt liden moghen.
 en volbrēnghe. **D**ie mensche sprac.
Och hertelike lief sijn dit oec seer wt
 ghenomen menschen. **D**ie antwoer
 de seide. **H**et sijn goete mēsche. mer
 si hebben noch seer verre en hoghe
 tot horen oerspronghe. **O**er trou
 wen si sijn doch verre meerre dan
 alle die ander die hier onder sijn.
Nochtan heuet die want enē gro
 ten anghel in hem gheworpen

en vancle dat si niet voert en comen
tot horen oerspronghe. Die mensche
sprac Och mijn hertelike lief wat
is dese anghel Die antwoerde seide
Alle die menschen hebben hoer oefe
uighe woerde en wiser besetē mit ey
ghenscap en mit aen nemyghē eyghē
re wise en en laten hē nyemant daer
of brenghen Die mensche sprac. soe
en ghebreect dese menschen niet dan
ghelatenheit als nu dōet Die ant
woerde seide weet datter god seet die
ke en vele aen dese menschen vsoect
of si hem laten willen onder sinen
wille **O**ver den baet al niet. wāneer
hem god dat licht der ghelatenheit
voer houdt. thaus is die vānt daer
en werpt in hem den anghel hoers
selfs aen ghenomenheit mit al hoer
eyghenre wise En want huse ghe

naghē heeft. mittē stricke hoers selfs
 eyghenscap. mer si al hoer werck
 oefenighe en wile wtvoere. des ne
 niet hi seer nauwe waer. want hi weet
 en bekenit wel lietē si hem te gronde
 En onderworpen si hem in oetmoe
 dicheit onder den ghenen die dē werck
 bet kent en in gods stat is. Te hants
 soe liet hem god ghenieten hoerre
 oefenighe ende arbeit. en toechte hē
 thans seer vborghen dinghen ende
 heymelike weghē die hē seer onbe
 kent sijn. Die mensche sprac. Och her
 telike lief dese behaghen mi doch wel
 En si sijn seer lieflic en goetlic. Die
 antwoerde seide. Al ist doch waer
 dattet soe is. nochtan soe werden si
 seer haestelic gheneyghet tot toern
 en tot anderen sonden. En tot oduch
 den. Nochtan dat si hem hoede. dat

beste dat sy ymermeer moghen noch
tan gheschietet hem. dat is daer om.
om dat si noch onghelate menschen
sijn en onghesto:men. En hem niet
ghoefent en hebben in rechte ghe
latenheit. si sijn gode woerter dan alle
die menschen die du daer voor ghe
sien hebste. **O**er weet voer waer
dat dese menschen moeten ene ante
ren woch gaen. dan si nu gaen sellē
sy ymermeer op die rechte strate co
men die tottē oerspronghe gaet. **D**ie
mensche sprac. **O**ch hertelike lief.
moeten dese menschen noch veghe
niet liden. die alle hoer daghē in sinē
gher oefenighe hebben gheweest. **D**ie
mensche sprac hoe vele onghelaten
die mensche van hene voert **wa**er
of hoe cleyn tatter is. dat moet al in
ten vegheniet of gheleit en ghe

verplicht wesen. En daer toe moeten
 si groet ewich loen onthouwen o hoer
 onghelatenheit. En weet werden si
 in deser wise vonden soe moete si groet
 veyghenier liden. **O**er dattet doch mij
 re wesen sel dan die hier beneden wonē
Die mensche sprac. voelen dese men
 schen dinn uborghen sonderlinghe ghe
 nade yet die du dinen vriendē som
 wilen laetste ontruaer werde. **D**ie
 antwoerde seide. **A**lle die wile dat si
 in deser onghelatenheit staen. soe en
 gheuoelen si nimmermeer der sonder
 linghe heymeliker ghenade die god
 inder tijt sendet sinen heymelike ghe
 laten vrienden. **D**ie mensche seide.
Och hertelike lief doest ic di sonder
 dinen toerne bidde. soe woude ic di
 alsoe gaerne bidten dattu mi arme
 siode creatuer dine heymelike vriend

woudeste laten sien. Die antwoerde
seyde dat sel wesen. mer du moests
noch veel verder op clymen vanden
euen velde totten anderen hent dattu
heymelike vrienden ghewaer wer
des te sien. En ic sel segghe di du sel
ste noch selue inden oerspronghe sien
Die mensche vnaerde hem vanden
gronde sijns herte en sprac. Om
hertelike lief ic en heb di niet ghe
beden dan dnu heymelike vrienden
te sien. En du seggheste. du wilste my
inde oerspronghe laten sien. Och mi
alre liefste dat en was mij menighe
niet. Ic bid di wacht wesen en ist di
wille vdrach mi deser groter eer ende
waerdicheit. Want ic keene mi een
arme onwaerdighe creatuer onbe
leest en onghelomen onghoefent
in volcomen dinghen duerden ende

en bin des ymer niet waerdich. **O** her
 di wille gheschie **vanden vijften**
velde en die oefenighhe daer toe

Die antwoerde seide nu doe op
 dijn inwendighe oghe. Die
 mensche sach bouen hem dat vijfte
 veld. dat soe gruweliken hoedh was
 bouen den ondersten. **E**n tattet die
 vanden vierten veld seer waechden
 op te ~~climen~~ die wil op te gaen. **E**n
 als si bouen daer an quamen soe vie
 len si dat meeste deel suellike weder
 of. **E**n hoerre bleef daer seer luttel
 op. Die mensche seyde. **O** mij herre
 like lief. wat bediet dit dat op desen
 vijften veld. dus luttel mensche co
 men en daer op bliuen. Die ant
 woerde seyde die berch is seer hoedh.
En die hoedh wil clime die moet
 suer werden. **E**n tis oec ~~hiet~~ te

liuaer te doen. Ic seg di wie op dit v.
velt is ghecomen. En daer op staende
blyft. Die is eerst ghecomen op die
rechte strate die totten oerspronghe
gaet. Die mensche sprac. Och herte
like lief wat menschen sijn dit die
hier op wonen. Die antwoerde seide
doch op di oghen en sich op. alte hant
was die mensche opte vijfte velde
dat vol vnechden was. En sach dat
die menschen alsoe lustelic en soe goet
lic waren verre meer dan die ander.
En dat velt was soe wijt groet en
schone verre bouen die ander. Die
mensche sprac. O my hertelike lief
wat menschen sijn dit. of wat is hoer
leuen en oefeninghe. want hoerre is
seer luttel. Die antwoerde seide dit
sijn luden die horen eyghen wille o
teghen hebben. en hebbeut in gode

weder gheuen. En hebben res gausen
 wille nimmermeer yet te doen wt hore
 eyghenen goet duncken of be belja
 ghen in wilen in werken of in leue
 En wt soeken ene ^{godt} vrient gods dien
 die wech wel bekeut is. en selue ghe
 gaen is. heeft. daer willen si hē onder
 laten in gods stat tot an horen door
 Die mensche sprac. O mij hertelike
 lief dese menschen behaghen mi noch
 verre bet dan alle die ander die ic noch
 ghesien hebbe. En sijn mi oec seer lief
 ende waert. En als mi dinct soe sijn
 si di oec. Die antwoerde seide het sijn
 lieue waerde menschen. want si sijn
 comen op die verlyte strate. En bli
 uen si in desen soe sijn si gode seer lief
 Die mensche sprac. O mij hertelike
 lief. Dijn dese menschen oec nae hore
 oerspronghe. Die antwoerde seide

si sijn noch seer verre van horen oer
spronghe en hebbe noch seer hoghen
wech daer toe te comen. En die viant
is des ghewaer ghe worden dat si op
der rechter straten sijn. En daer om
vreset hi daer voer en heuet ene an
ghel in hem ghe worpe hoe dat hie
mochte houden. dat si op die rechte
strate niet voert en ghinghe. Die
mensche seide. **Och** alre liefste lief wat
is dese aughel. Die antwoerde seide dat
is dat si niet statelike en staen op desen
velte. Die mensche sprac. **Och** herte
like lief. sijn dese menschen altoes ghe
lyc in enen doen. Die antwoerde
sprac. **Ja** mer die bose gheest heuet
dese luden al gheuaughen mitte gro
ten aughel. En die is gheheten on
ghelstadicheit. Die mensche sprac.
O my alre liefste lief wat is dese on

ghestadicheit die dese luden hebben
 Die antwoerte seyde **D**at is dat dese
 luden tot sulken tyt of gaen vanden
 vijften velde opt vierde. **E**n nemen
 aen hem hoers selfs aen ghenomen
 eyghen wille. **E**n die selue wise die
 die menschen oefenen opten vier
 den velde dat onder dit velt lat. **D**oe
 loopen si en iaghen vande ene totte
 anderen. **E**n en hebbe gheen ghesta
 dicheit. noch bi bliue opten vijften
 velde. Die mensche sprac. **O**ch hier
 telke lief wat beduter dat si niet
 ghestadich en bliuen op desen velde.
 Die antwoerte seyde. **D**at bediet
 dat hoer eyghen wille niet te grou
 te doot en is. **I**ochtan sijn dese men
 schen gode veel lieuer en weerder
 dan die hier onder sijn. **W**at god mij
 niet soe seer dese menschen. die hoers

eyghen willes ledich staen. En daer
om al hoe dese menschen niet alle tijt
staende en bliuen. Soe bliuen si doch
dat meeste deel inder ghelatenre wise.
Die mensche sprac. Och heertelike
hief sterue dese menschen in desen
moeten si oec veghemer lide en heb
ben. Die antwoerte seyde ja warde
si in desen ghenouden soe moeten
si groet veghemer lide. Oer doch
myn dan die and. En si selle oec vele
meer ewichs leuens hebben. Die me
sche seyde. O mij alre liefste lief hoe
claer moet dan wesen dat tot di co
men si sel en dat is wel behoerlic
vanden sesten velde en die oeffenighe

Die antwoerte seyde doch op
dij oghen en sich bouen di.
Die mensche sach bouen he dat
selte velt. dat seer hoech was. En

leet luttel luden van dat vyfte velt opt
 selte ghynghe. **E**n als hi daer bouen
 op quamen. soe vieler tinceste deel we
 der of soe suetliken datter schen of sy
 voer hoeft ghesinghen waren alsoe
 datter luttel luden op desen veltde bleue
 als van duseur nauwe een. **D**ie men
 schje seyde. **D**och alre liefste lief segt mi
 wat dit bediet. **D**ie antwoerde seyde
Doch op dijn oghen en sich. **D**it desen
 woerden was die mensche opt selte
 velt. **E**n sach om hem die alre minlic
 ste menschen liefliker en goetliker
 dan hi noch ve ghesien hadde. **E**nde
 dat velt was wter maten groot wnt
 en schoen. **D**ie mensche sprac. **O** mi
 alre liefste lief hoe beuallen mi dese
 menschen alsoe recht wter maten wel
 segt mi hertelike lief wat luden sijn
 die si beuallen mi veel bet dan alle

Die ander die ic noch ghelien hebbe **Die**
antwoerde seide **Si** bejaghen oec gode
veel bet en sijn hem lieuer menschen
vant dit sijn menschen die hē gode
hebben ghelaten **En** gods vrienden
in sijne stat **En** te male hore eyghē
wille hebben op ghegeuen. **En** wil
len soe staende bliuen tot in hare doot
Nochtan hebben si noch verre ende
hoghe tot horen oerspronghe en moe
ten seer hoech clymen tot hoeē sellen
si den oersprong op reynen **Die** men
sche sprac **Och** hertelike lief wat bedu
det dit **Die** antwoerde seide die viant
heeft enē anghele in hem gheworpen
daer huse mede vaet dat si niet voert
en comen **En** hi is seer vnaert om
dat si op die rechte strate sijn ghero
men en die naeste sijn den oersprong
ghe voer alle die and die du noch

64
ghelien hebste. **D**ie mensche sprac alre
liefte lief wat is dese aughel daer huse
mede gheuanghen heeft. **D**ie antwoer
de seide dat is dat die menschen gaerue
hadden yers wat troests of bekenisse
van gode boue andere mensche alleen
dattet nochtan niet quaet en is soe en
ist dat naeste niet totten oerspronghe
mede te comen. **E**nde dese begheeryghe
henet een heymelic vborghen ghebror
in en dat is dat die mensche he nyemat
ghelyc en hout. **E**n dat hi god niet
en laet werken waer hi wil en mit
wien hi wil dat en bekenen si niet ende
volghen doch die begheeringhe des viants
Die mensche sprac **O** my alre liefste
hef. **S**ijn dese mensche des vegheniers
ver ledich. **D**ie antwoerde sprac wer
de hi in desen ghenonde. soe moeten sy
groet swaer veghenier lide. **E**n doch

Ojer doch niet soe groet als die hier be
noten sijn. En hoer ewich loen sel oer
veel meerre wesen. Die mensche sprac
Och hertelike lief wat bedu't bedu'
det dat dat dese menschen niet voert
en gaen. Die antwoerde seide dat
is dat si der natuerelheymelike lieft
en hoer skalke begheerighe niet te gro
de en hebben leren kennen en of ghe
leert en hebbe. En des waer groet moet
te bekennen en of te legghen **vanden**

Die ant **seuenden veldde**.
woerde seide. Du doe op dijn
oghen en sich bouen di. Die mensche
sach dat dat velt seer hoech was boue
dat seste velt. En sach dat daer luttel
menschen ghinghen vanden seste tot
ten seuenden. En als si daer aen quamen
soe vider een groet deel haestelike weds
of. En hoerre bleef daer ^{seer} luttel.

Die mensche seide **A**ls liefste wat be-
 dult dat **D**ie antwoerde seide. **D**u sel
 stet sien. **A**ls hant was die mensche op
 ten seuenenden velde. **E**n dat was schoen
 re en wider dan alle die hi ^{oer} ghesie had
 te. **O**er die daer op waren dier was
 noch veel myn. dan hi noch ghesien
 hadde op ewighen velde **E**n hoe lut-
 tel hoerre was. si waren noch schoen
 re ende minliker dan die hi noch ghe-
 sien hadde **D**ie mensche seide **A**ls
 liefste lief wat menschen sijn dit **D**ie
 antwoerde sprac dit sijn menschen
 die he schue te gronde ghelate hebbe
En daer in staende willen bliuen
 tot an hore doot **E**n hoer vlyt is hoe
 si hoer nature onder drucken alsoe
 verre als si moghe en hoer bescheyde ^{yneamee}
 heit wylt ende ware oer gaerne ghe-
 noech van alle dat god van hem

wil wruendich en inwendich tot waer
in minen werc wt wert. of in he kerē
in hem seluen tot gode. En sijn daer
toe waer nemen sijns liefste willen
En dat dese sonderlinghe lichtē ende
schijnen. dat is die sake dat god sijn ou
erke ghenade mit hem in sonderlin
gher wisen mit hem ghedeelt heeft
Hier van lichten si altoe sonderlinghe
seer voer die ander die hier beneden
sijn. Die mensche seyde sijn dit die
menschen die tot hore oerspronghe
gherome sijn. Die antwoerde seyde
neen si hebben noch seer verre en ho
ghe tot horen oerspronghe te clymen
Die mensche sprac waer om is dat
Die antwoerde. Vier menschen sijn
seer luttel in deser tyt die hoer wo
righē hebben in deser tyt opre oer
spronghe. Als du noch selue siē selste

Die mensche sprac wat hundred desen
 lieuen menschen **D**ie antwoerde seide
Die vrant heeft ene hake in hē ghe
 slaghen daer hūc mede hout dat si niet
 voert en gaen **D**ie mensche seide wat
 is die hake die hi in desen lieuen men
 schen gheslaghen heeft. en in de ande
 ren enen anghel ghetworpen heeft
Die antwoerde seide **D**ie vrant ver
 naert hem seer deser luden dat si hē te
 mael ontgaen sellen inden oerspron
 ghe. **D**ie mensche sprac wat is die
 hake **D**ie antwoerde seide. dat is. dese
 menschen hebben oñ rike gauen van
 gode ontfanghen en ghebruickē dier
 somwilen heyucluc in hoerre natue
 ren mit menigherhande wisen ende
 en nemē des niet te gronde waer en
 ghebruiken deser gauen in gheuoerch
 ten hoerre natuerē **E**n des en belien

uen si niet noch en können dat niet wel
merken. **O**er die want die den raet
daer toe gheuet die meret dat wel.
Want hi seer behendich en lustich is
En wāneer si dan niet beuoelics troc
tes en hebben van gode. **S**oe neuue si
dat heylighe sacrament om dat si
gaerne wat beuoelics trocets hadtē
van gode. en dit en is dat naelstemet
Du selste noch ander mensche sien
die in desen al vstornen sijn. **O**er die
hier wonen die ghebruken dese ghe
noechte heymelut inder natueren.
En al ist dattet hem ee cleyn hinder
nisse diinet. **D**och moete si groet ve
ghenier daer om liden. **O**er mīre die
dan die hier beneden sijn. **E**n si sellen
oet veel meer ewichs loens hebbe **van**

Die antwoerde **dē vij velle**
seyde. **I**n sich bouen di. **D**ie mīe

siche sacht opt achtende veld dat lach seer
 hoghe bouen alle die ander. En daer ghi
 gheu te mael seer luttel luden vande se
 uenden opt achtende. En aller oec deel
 op ghecloimen waren. soe viel hoerre
 en deel vele suellike weder of. en daer
 bleeff seer luttel bouen. Die men
 sche sprac wat luden sijn dit. en wat
 is hoer oefenighe. die hier op wonen.
 Die antwoerde seyde dat selstu sien
 alte hant was die mensche opte ach
 tende veld. En sa sacht dat dese mensche
 wonderlike lichter en schoenre waren
 dan die ander die hi te voren ghesien
 hadde. Die mensche was in wonder
 liker vuerchden dat hi dat sacht en sprac
 wat luden sijn dit. Die antwoerde sey
 de dat sijn gode seer lieue mensche ende
 sijn menschen die die ander menschen
 veld al ou ghecloimen sijn. en hebbe

hē te gronde ghyclaten en gode op ghe
gheuen wat hi mit hem doen wille in
tijt en in ewich; Die mensche sprac
waren deser menschen vele. Die ant
woerde hoe soude hoerre veel wesen
du lieste doch wel datter luttel is die te
ser natuerliker tycliker dinghe hē om
gode gauselic willen ghetroeste. ende
hem daer an claerliken late en inder
waerheit ledich staen gode tot sijner
eere. hoe souden dan die mensche ymer
meer daer toe comen dat si hem in
een gans waer vbsant conde gheue
in dien datter ewich omatelic is en
ontsprekelic. Die mensche seide alre
liefte alstu sprekest men sel alre
dinghen een gans ~~bete~~ vtiē heb
ben soe staen si dat si alle hoer tijt
lic goet moete wech gheuen ende
des verdriet hem. Die antwoerde.

68
seyde dat moet oec wesen wie op de
sen achtende veldt tot desen luden
willen comen. **D**ie moet alle
sijn tughes goet ledich staen
Of hi moetet hebbē als of hijs
niet en hadde. **A**lloe dat luyt aen van
ghe en aen neime dattet hē meer
voetelic si dan hynderlic tot gode
Diet alloe belitten die moghent
wel behouden. en sijn sijn anders
niet minnende noch menende dan
in gode en niet om hem seluen
Desen oerloft god wel dat si hoer
lyflike noetrust daer of uenen sond
eyghen scap. **E**n alle waer dat ander
deylen mit gode dient doch toe be
hoert. **D**ie mensche seyde **M**ie lief
ste ic bin seer blide en hoop dat dese mē
schen comen sijn tot hore oerspron
ghe. **D**ie antwoerte seyde. nē niet

Oer si sijn die alre naeste tē oorspron
ghe die du noch gheliken hebste want
 dese menschen hebben meer riker
 ghenaden ontfanghen van gode tē
 alle die ander. God heuet desen men
 schē groet wonder late sien. **O**er
 doch al in ghelikenisse en formen
 Sonder een dinc dat is onghelike
 nisse en oñ formen. Die mensche sey
 de wat is dat een dat oñ forme en on
 ghelikenisse is. Die antwoorde seyde
 Dese menschen werden onder wilen
 een deyn blickeliken ghelichencket
 wten oorspronghe. En dat en cōne
 si in gheen ghelikenisse brenghen
 noch mit woerden wt spreken. Die
 mensche seyde. Och mijn hertelike
 lief. Dese hope ic dat den vegheuer
 ontlopen sijn. Die antwoorde seyde
 I zeen si moeten al daer in. Die mē

69
Sche sprac **E**va lief wat is die sake dat
si niet **i**t totte oerspronghe comen en
moghen **D**ie antwoerde seyde **D**ie vi
ant heeft twee grote haken in hem
gheworpen en houte an beyde syde
soe datse hem niet en outgaen **D**ie me
sche sprac wat sijn die haken **D**ie ant
woerde seyde **D**at is dat dese mensche
tes oerspronghes seer luttel in he ghe
vlijt hebben en sijn mit begheerten
daer of ghenallen dat sijn gaerne meer
hadde en dat en is dat naeste niet wat
si hebben noch yet uborghens inblichē
tes willen **a**lsoe uborghentlic dat sijn
selue niet en kenē ende te gronde niet
ghedoot en hebbe **D**ie mensche seyde
wat is die ander haer **D**ie antwoerde
sprac **d**u selste weten dat god in grote
wonderlike uborghē veeinde weghen
dese mensche heeft ghenocert **E**n heeftse

laten sien grote vreesde wonderen.
Doch al in ghelikenissen en in for-
men en hebbeuse heymelic en vbor-
ghentlic mit eyghenscap beset. dat
si selue niet en bekenen. **O**er god
bekent dat wel. en en darf he niet
meer betrouwen en ontrent he dese
ghenade daer om. en vhuutse voer
hem. **H**i moetse sparen want hi be-
kent wel hore heymelike grout die
daer vborghen seit ind natuerē als
si selue niet en bekenē. **S**ich dit is
die ander hake. daer die viant dese
ha menschen mede of trect van
horen voertganc. **D**ie mēschje sprac
het moeten herde vstoruē menschen
wesen en te gronde ghelate. ende die
hoer natuerē vdruct hebben. **E**nde
moeten die wech der natuerē te gron-
de bekenen mit lichtelike onderscheyt.

eer si yuermeeer naerre comē tot horen
 oerspronghe. En dat yāuert mi oec
 dat dese menschen yuerm mit veghe
 mer moeten. Die antwoerde seide waer
 deser luden veel inder kerstenheit. soe
 stouter verre bet dant nu doet. Oger
 weet hoer veghemer is veel mīre dā
 der onderster ewich. En hoer ewich
 loen veel meerre **vanden neghende**
velde...

Die antwoerde sprac **velde**...
 nu doch op dij oghē. en sich
 bouen di mit vruechten. Die mēschē
 sach opt neghende velt datter sonder
 linghe hoech was. Dat hē docht hi
 en mochte mit allen daer niet aen
 sien. dan of het stonde andē oūsten
 hemel. En datter seer luttel mēschen
 vanden achtende veldē opt neghe
 de ghinghen. En die selue luttel als
 si bouen an quāte te hants keerde

si weder ende vielen haestelic **opt** weder
of **E**n hi sach datter dese mensche seer
dick **bet** begonnen **O**ver meest viele
si weder of **A**lloe datter seer luttel bo
uen bleef **I**a nauwe die menschen
als hem docht bleuen daer **E**n hoe dic
ke sijt aenituerden ymer soe vielen
si weder of **D**ie mensche sprac **O**u
hertelike lief wat bedudet dit wa
ghie en dit vallen **E**n datter soe lut
tel bouen bliue **D**ie antwoerde sey
de dat hoghe is dat wert suuer te
clynen **E**nde om dat hier in deser
tijt hem nyemant een luttel te gron
de wil waghen tot inde doot **D**aer
om coemt in deser tijt luttel of **yemant**
nyemant bouen opt ueghende velt
En als si ou sien deser mensche le
uen die hier wonen soe vnaeren si
hem en vallen haesteliken wed of

71
Du doch op dyu ogheuen en sich bouen
di mit vruechden. **A**lte hans was die
mensche opten neghentden veldē. **E**n
hem dochte al hadden alle die velden
te samen gheueest een velt. si en mocht
ten al niet soe wide groet en schoen heb
ben gheueest als dit alleen. **E**n daer
en was als maers nyemant op. noch
tan ontfeuc dese mensche meer vruech
den en solacs vanden aen sien deser
luttelre mēschen. **D**an van alle den
anderen die hi te voren hadde ghe
sien. **D**ie mensche vraghet hoet soe
groet en schoen daer was. en daer soe
luttel menschen op woenden. **D**ie
antwoerde seyde. god en heeft dit velt
soe niet gheord. niert dāer alsoe lut
tel luden op wonen soude of si hē daer
toe bereyden wonden. **D**u selste oec we
ten dat tot des veldes eynde staet. die .

poerte die gaet totten oerspronghe.
doer alle ghescrepen dinghen wt ghe
uloten sijn in hemle ende ind aerden
Die mensche vraghede wat bediet
dit dat dese menschen alsoe cranc sij
wtwendich te sien. **E**n inwendich sijn
si als clare enghelen. Die antwoerde
seyde. **E**n souden si niet cranc wesen
Du selste weten eer dese mensche dese
gruwelike grote hoghe velden al on
gheclomen hebben dat hem ee dro
pel bloets ende merche niet gheble
uen en is. **T**en is al vcorren en ver
dorret. **E**n daer om ist billic dat si
cranc sijn. Die mensche vraghede we
in dan is dan hoers luflics leuens ble
uen. Die antwoerde seyde. om des wil
len dat si hoer bloet en merch ver
teert hebben. soe gheeft hie god om
dat onmensche bloet reyn bloet en .

merck **N**u is doch in di selue alle di
 bloet ende merck vderen en ghesloene
 Die mensche seide **O**ch hertelike lief
 daer en weet ic of. Die antwoerde se
 de. **D**at is waer des is di al vgheten
En dat heuet die on grote myne ghe
 daen die in di soe bernen. Die mensche
 waghete voort. waer van lichten
 dese menschen ~~alsoe daer~~ als daer
 enghelen inwendelic. Die antwoer
 de seide. god heeft. soe onghemetē ry
 ke ghenade in hem ghesloet ouer
 mit haers toe keers dattet wt hem
 lichten moet. **E**n si betens oer selue
 niet. **E**n en begheers oer niet te
 weten. **E**n al hoe luttel doch deser
 menschen sijn. **H**oe laet god doch die
 kerstenheit op hem staen. **E**n en wa
 ren dese menschen inder tijt niet alte
 hant liet god die kerstenheit vgaen

en gaue luifer die macht dat hse te
haut vdersee **D**at deser mensche alda
luttel is. hertelike lief. en het hoester
soincs niet meer gheweest dan hoere
nu is in deser tyt **D**ie antwoerde sey
de hoere was veel meer in corten
iaren danre nu is **D**ie mensche sprac
Och hertelike lief. dat had mi dinc
ken groet noet wesen dattu die men
schen hadtes ghelaten inder tyt der
kerstenheit te helpe **D**ie antwoerde
seyde **G**od en woude niet dat dese he
ue menschen ond die valsche kersten
yet langhe wanderten die teghe alle
kersten ordinantie leuen. **D**ie men
sche sprac **A**lle liefste wat leue heb
ben dese luden. wetē si wel dat si hore
rechtē oerspronghe soe nae sijn **D**ie
antwoerde seyde si en wetens niet
voer waer **O**zer dat gheschiet wel dat

hem een cleyn blyckē ghelcheut wert
 wren oerspronghe waer bi si wel mer
 ken dattet een ander voer blyckē is.
 wyer si hebben dat soe tegher gode
 te gronde ghelaten en op ghegeuen
 inden gheloue. En daer om soe wāneer
 hem god yets wats troests sent des v
 varen si hem meer. dan offte hē god
 liet outberen en deruen. want si en be
 gheren niet dan dat beedt xpi nae te
 volghen eenuondich inden gheloue si
 en meynen noch en begheren ghenen
 troest. want si hebben hē soe rechte
 eenuondich en claerliken inde ghe
 loue ghekeert dat si niet en meynē
 noch en begheerē te werē. Si sijn oer
 alsoe oetmoedich. Dat si hē owaer
 dich dunckē godliker heymelich
 heymeliker troestelik ganc daer
 om en begheerē sise niet. Die nē

schesprac **O**ch hertelike lief en be
gheren dese menschen niets niet **D**ie
antwoerde seide. si en begheere niet
dan dat die eere gods werde volbrocht
en niet anders. **S**i hebben lie soe de
gher gode ghegheuen. soe wat li
mit hem doet en mit allen dinghe
dat beuelen si hem te gronde in
tijt en in ewichheit. **E**n latent goet
wesen ende staen in allen dinghe
aen ghenomen en al ghelaten.
Si ontberen alsoe lief dat soet als
dat suet want si minne dat crans
ons liefs heren **D**ie mensche vraghe
te hebben dese mensche noch oer
enighe vrese **D**ie antwoerde seide
Si en vresen noch en duchte helle
noch vegheuen. **v**yant doot noch
leuen **H**em is alle sorghe of gheno
me **D**ond dat si dat beelde **xpi** niet

74
nae en volghen als si gaerue dode ende
suldich waren. Si sijn soe recht oec
moedich dat si hē seluen en alle hoer
werken die si ye ghewrochte alsoe
degheer vnieten. En sette hem onder
alle creatueren. si en dorue hem nye
maut gheliken in tyt noch in ewi-
cheit. En hebbē oec alle menschen
gode ghelike lief. En wie god mynet
dien minne si oec si sijn der werlt te
gronde ghestorne. En si is hem oec
te gronde ghestoruen. En si sijn oec
alle vnuftigher werke ghestorne.
Die si mit eyghenscap en mit alre
wisen ye gheoefenden of besetē had-
den. en dit sijn die god minne in
al horen doene. En en minnen hē sel-
uen niet. noch nergent in en vijn-
den si hem selue niet noch dat hoer
is in tyt noch in ewichz. En si hebbē

hem seluen vloren te gronde. **E**n alle
creatiueren mit hem seluen. **E**n alle
eyghenscap in een grondeloes abis
in tyt en in ewichheit. **S**i leuen in on
wisen en in onwetē. als of si niet en
weten. **O**er si en hebben noch niet
inden oerspronghe **I** ghesien. **E**n si
en begheeren oec niet want hem
dunct si syns onwaerdich. **E**n du sel
ste weten die viande syn doer dese
menschen ghenatē mit alle becoep
ghe die men bedencke mach. ende
een deel bouen menschelike vstant.
En si en hebben gheen begheeren
an. dan wil hem god alle die beco
ryghe en alle dat liden dat si ye ghe
leden weder sendē. dat wille si mit
groter vnechden ontfacen. want
haer heer haer god is hē voer ghe
gaen mitten cruce. **A**lle creatiē

75
hebbē hem te arins gheweest. Ende
li hebben se in god gaerne doer leden
Si en begheeren anders niet dan te
sen werchte gaen tot an hore doot. Si
sijn der werlt onbekent. mer gode seer
wel bekennt. Die mensche die op desen
ir velde wonen. die sijn die ghewa-
righe acubeters. die den vader aen-
beden in dē gheest en in der waerheit.
Die mensche seide ic dūcht die dit
boec lesen dat si hem daer vā aighe-
ren sellen. Die antwoerde seide dat
beneelt gode. Du selste weten dat dat
hondertste deel vande ueghende velde
sel der kerstenheit mitter wesen dan
alle die in desen velde ghescreuen boeke
staen. Deser menschen een is gode
lieuer en waerder en der kerstenli-
mutter dan dusent ander menschen
die wt hoers selts wile leuē. Die en

sel niet vwondeix veelheit der dinghe
ghien die in dit boec staen mit ghe
likenissen. **O**u en soude anders
niet weten wantet waer en nie en
condes niet vstaen. **G**od is alsoe.
goet en groet dattet uyemant mit
sinen begripen en mach. **D**u ducht
tes datmen dese rede niet en sel conē
verstaen die ic di heb doen saryuen.
Icu sijn doch mēschē op aertrike die
in hoer leuen daer toe comē sijn
al istter luttel diet harde wel vstaē.
Hadde ic di lietē saryuen vanden
wchozen der enghelen. **E**n hoe die
enghelen ghesapē ware. **D**at waer
di een weemde duerstandel rede wat
menschelijke verstandnisse en mocht
tes niet vstaen noch begripe. **D**ie
mensche sprac. **O**ch hertelike lief
en mach gheen mensche totte oer

spronghe comen. hi en heeft sijn wo-
 nighen in deser wise ghelacht opte ne-
 gheute velde. **D**ie antwoerde seide
 ja het gheschiede sūte pouwels mer
 hi moeste daer nae een swaer crans
 draghen tot an sinen doot. **E**n daer
 nae sijn leuen daer om gheue. voert
 selstu weten dat onghoeofende duet
 den en sijn niet te louen. **E**n nu in
 deser tijt veel myn. dan in vier hon-
 dert iaren ye ghewent. **D**ie alre sder-
 ste wech waer dat die mensche dese
 grote hoghe velden mit oefenighen
 rechter ghelatenheit al onclome
 tot dat si quamen an dat uoghen
 de veld. dan quamen si eerst tot wa-
 ren wede. **D**ie mensche seide. **G**h-
 heertelike lief. **I**c ducht dat vā veel
 menschen veel iaren sijn omme ghe-
 lopen. en sū vdiwaelt dat si niet en

comen tot deser vreedsaemheit die
dese hebben die opten neghende vel
de wonen **D**ie antwoerde seide wien
lietmen in deser tyt die grote beghe
righe daer toe hebben **D**ie mensche
sprac **I**c hope dats noch veel mensche
begheven **D**ie antwoerde seide dat
is wel waer. mochtent sijt hebben
nae horen wille en wise. **O**er si en
tasten die werken niet an **D**ie me
sche sprac **A**ls liefste die menschen
die op desen neghenden velde wonen
sijn si des vechteniers yet ledich **D**ie
antwoerde seide **J**a blyue si in desen
tot t in hoerre doot. soe sijn si alre
eerst des vechteniers ledich **D**ie me
sche sprac **A**ls liefste moghe dese
menschen oer of vallen **D**ie ant
woerde seide **J**a dat gheschiet bi wile
en is wel moghelic dat soninghe van

dese mēschē ued vielen van desen ho-
 ghē veldē oñ alle die and veldē
 En eens vals ondert ~~wete~~ En dit
 was die sake die vrant brocht ver-
 wel behaghens in hē en die en wed
 stonden si niet als si billits sonden
 En van deser seluer sonde wert lu-
 afer vstotē vande hemel mit alle
 sijn gheselschap En soe wat mēschē
 van desen hoghē veldē ond dat uet
 te in die grouit valt Dat werden
 die alre scadelicste mēschē die mid
 kerstenh; sijn Dat is daer o wat
 si hebben outfanghen vā gode die
 alre liefste waerdste gheuade En
 vueren dat licht in een onrecht val-
 sehe wise daer si die kerstenh; mede
 vbijsstere en in dwalinghe vren-
 gheu Men soudse meer scouwē en
 vlien dan die duucle vande hellen

Het waer wel noet den en conon
dighen kersten menschen dat si lie
wel consten hoeden voer dese luden
in deser sochtliker tijt. **E**n dat on
arut die ouer hant beghinet te
arghe die wile dat die siele in de
luce is. soe en comet die siele nym
mermeer alsoe hoghe die viant
en hanghet hoer an. of huse hier
of trecke conde. **E**n dat schijnt
wel want hi xpm selue beoede
Die mensche sprac **O**ch herte
like lief. segt mi hoe lief sijn di
dese luden die op dit hoedste velt
sijn ghecomen **D**ie antwoerde
seyde god heeft dese mensche al
soe wter waren lief en waert.
oft alsoe gheuiel dat deser men
schen een gode bade enighe sa
ke. **E**n dat alle die kersten in

70
ter seluer tijt bade ieghens die sake. soe
vloeyde god den ene mensche liever dan
alle die kerstenheit den ene mitte an
deren. Die mensche seide. Och herte
like lief. hoe sijn mi dese lude alsoe wo
derlike vrolic aen te sien hoe grote vuerch
de en mine moet daer wesen daer me
di sonder middel besconwet. Die ant
woerde seide. waert moghelic dat ee
mensche hadde alle menschen ende
enghelen spien crachten en omo
ghen. In en mocht mit dier cracht
ende sinnen niet begripen die alre
miste vuerchde die god mit sine vrien
den heeft inder ewichheit. Die men
sche sprac. Och hertelike lief. noch spra
ke ic gaerne een woert. En dat is dat
tet groet noet waer dat deser mensche
veel waren op dat si voer die kerste
heit baden. Die antwoerde seide dat

nu seer luttel inder tyt is dat sel die
kerstenheit eer yet langhe wel be
lieren. Die mensche seide. **Och** he
telike lief. ic hope die wile dat hoer
re enich noch hier leuet. dattu di om
horen wille selste oñ hem ontfen
Die antwoerde seide weet wāneer
god niet meer liden en sel wille en
het sijne gherechticheit oñriet. soe
beneemelen dese luden alst hē tyt dunt
alle hoer macht te bidden vor die
kerstenheit. Die mensche sprac. **Och**
mij hertelike lief. **Ic** hoep dat die tyt
noch niet en is ghecomen dattu die
werlt wille laten vgaen. **Wāt** mi
donct dat die sale der vcorene noch
niet en is vernilt. Die antwoerde
seide dat is wel waer dat die sale der
vercorene noch niet en is vernilt.
Oer du selste wete dat god eens

79
van sonden weghē die werlt liet ver-
gaen tot op achte mensche toe. En
van die achte menschen wort oec nye
werlt. Voert mit corte woerde. soe weet
dat god dese grote oñ daet en oñ de
licheit niet langher liden en wil. Die
mensche seyde. Alre liefste lief ic soude
di gaerne waghē. Hoe langhe du
dese menschen op desen veldē laetste
wonen. Die hoer bloet en merck al
dus vteert hebbe. En vtorret sij om
di. eer dese laetste inde oersprōghe
hen. Die antwoerde seyde. sōmighē
hen daer in eer si daer op comē. Over
dien moetet seer suere werde namaclyc
alst sinte pouwels dede. En oec laet
hi sulke mensche daer in wesen alte
lant als si op dat velt comen. God laet
oec sōmighē beyden twee iaer of drie
Dulke vyf iaer. sōmighē tien iaer.

Oet laet hi sōnighe mensche diuallen
Al hoer leuen en verdoer tot an hoer
doot. en dan laet hie daer in sien als
hi an hoer eynde comē. **S**ōnighe weet
die oerspronghe soe bedert dat hi alsoe
verdoeren tot dat hem die siel wt is.
Dit sijn die vborghē heymelike wer
ken ende wonderen gods die nyemant
hi en behoer te weten dan god alleen
waer om dat god alsoe onghelike desen
eelden leuen mensche doet. **H**i weet
wel wat enē ygheliken toe behoort
en wat hem minste is. **S**o sich hoe lut
tel ghehoersamer ~~menschen~~ ghelate
re mensche nu in deser tijt sijn. **S**ond
alleen die op desen velde sijn wonē. **D**ie
mensche sprac. **S**ich alre liefste dorst
ic di alre owaerdichste creatuer bid
dē. **A**l ist dat ic mi seluē niet en doech
dattu mi doch woude late wonen.

op desen velde. **O**ch hertelike lief en
 vtoerne di niet om deser bede. **E**n mach
 wesen soe help mi. du die alle dinc v
 moghste dat ic deser liever menschen
 knecht mochte wertē. **D**ie antwoerde
 sprac **G**od is alte mach goet. du bidde
 mit oetmoedicheit. **E**n dat heeft hi
 aen ghesien in di. **E**n en wil di niet
 alleen laten wonen mit desen wil hi
 dilatē inden oersprong sien. **D**ie men
 sche sprac **O**ch hertelike lief. dat donet
 mi herte vzeemde rede hoe sel ic alre
 onwaerdicste creatuere daer toe co
 men des ic te mach onwaerdich bin

Hoe die mensche wert ghediwon

Die gheu inden oerspronghete sie
 antwoerde septe voert **Nu**
 doe op dñ oghe en wes gheljoer
 saem du moetsie inde oersprong
 sien. **D**ie ~~men~~ mensche vnaerte

vanden gronde sijns hertē en sijnre
lieden ende sprac **O**ch alre liefste ver
draghes mi deser groter eerē. want
ic des bouen alle maten onwaerdich
bin des bidde ic di doer di seluē. en om
alle dat ic di bidden mach dattu mi
des vdraghes. want ics mi seer on
waerdich kene deser wonderliker
groter eerē. **D**ie antwoerde seide
doch wech dese roden dit moet wesen
En du selste voert sarynē soe wat
men gheworden can of mit synen
begripen. **D**ie mensche sprac **O**ch he
telike lief hoe come ic daer toe dattu
mi wiltte vertonē dattu dijnē lieuen
vrienden alsoe langhe voer swighet
te die soe langhe mit groter oefe
nighe op desen velde ghewoent heb
ben **I**c bidde di doer di seluen vdra
ghes mi deser groter waerdicheit

01
want ics te mael onwaerdich bin. die
Die antwoerde sprac. vdrach mi de
ser bede. want het moet ymer weken
Mer weet du moerster noch al be
talen voer dinen doot mit grote
bitteren liden Die mensche daer
en vnaer ic mi niet in. want du soe
uele om dinen armē knecht ghelede
hulste Nu doe mit dinen armē knecht
wat du wilt in tijt en in ewicheit
Doe hē die mensche hier in on gaf
doe wort alte hant die poerte des oer
sproncs op ghedaen. ende hi sach in
den oersprong En hē dochte datter
nauwe een oghenblic en was Doe
dit boec een eynde nam. doe vant **v**ispoen
een eynde nam doe vant hem die mē
sche soe vol vruechte en lichtes te grō
te dat hi te male van hē selue quame
Doe was die inwendighe vruechte

bouen mate ontfprekelic en omdra-
ghende groet dat hi omdraede vā won-
der deser omdragghender vmechden
En wert seer aranc an sinre na-
tuere en dochte waer hebstu ghe-
weest of wat is di gheschiet dat dū
siele en dū lustlike natuere alsoe on-
vloedich vol gauser vmechden is
En sat langhe alsoe denckende **E**n
hoe hi meer daer nae docht hoe hi
my nist wantet waer hi docht hi
woude daer gaerne of saryne als
hem ghelijeten was **D**oe en mocht
hi noch en conde vanden alre minst-
ten dat hi ghelien hadde saryne niet
een woert ~~sonder~~ **H**i onder van
want hem hi woude mit ghelike
misten ende mit formen leue keuen
En hi en conde niet volbrenghe
want het was verre bouen alle.

ghelikenisse en forme. Doe nam hi
 voer dat hijt soe langhe woude bedenc
 ken dat hijt mit vniust leerde inden
 siuen. Doe wast te mael verre boue
 siuen en vniust. Doe docht hi hi wou
 de soe dicke en soe wel daer op dencke
 dat hi doch yets wat leerte bekennen
Oer wat hi meer daer om docht
 wat hi nu wist watter was **H**i
 hadde gaerne ghescreue als he ghe
 hierde was. **O**er hi en conde niet een
 woert vanden alre minste dat hi ghe
 sien hadde voert brenghen dat hi
 ghesien hadde en sprac **O** my alre
 liefste. mi viondert alte seer wattu
 moenste. **D**u spracste ic sonder sien
 en sarnie watinen ghewoede mochte
En en can ic een woert niet hier
 of te woerde brenghen noch mit alle
 minen synen noch vniust hier bi come

Noch ic en weet. noch en vstaer waer
ic gheueest. hebbe. of wat ic ghesie
of gheljoert hebbe sonder dat ic te
mael vol riker vuerchte bin **E**nde
en weet niet hoe ic ymermeer dese
ontspreklike vuerchte mach ont
houden en overghen dat si niet onbe
hoerliken wt en breken **D**ie ant
woerde seide dat beljoert di wel te
doen **D**ie mensche sprac **O**ch belje
den alle menschen wat vuerchten
en bliscappen in di is. hem waer
licht alle dinc te laten **D**ie ant
woerde seide **J**ae die alre mynste
vuerchte die in gode is. die en he
uet gheen ghelijc bi alle die vuercht
de deser werlt of si alle te samen
waren op een stonde. **D**ie en waer
niet een haer hier teghens **D**ie
mensche sprac **O**ch hertelike lief

mat
211

mi uivondert dat mi herte niet en
 springhet van overuloedigher vernich
 den. Dorst ic di vraghen en wou
 destu mi berechte. wat dit ghewoest
 heeft dat ic sach en waer ic was wat
 ic en tau daer of ghescriue noch
 ghedencken. Die antwoerde sprac
 weet du hebste ghesien inden oer
 spronck ende uivondert di dit soe sere
 dattu dit niet ghewoerde en cont
 re. noch vstaen noch begripe. Du
 selste weten waert moghelic dat
 een mensche alre menschen synen
 hadde ende vernuft die ye op aert
 rike ~~waren~~ quame. Of ymermeer
 comen sellen. Si en mochten niet
 gheene cracht begripen. dat alre
 minste dattu ghesien hebste. Daer
 om en onder wynde di des niet.
 wantter verre boue menschelike syn

nen en vstant is. En doe di dat sa-
gheste doe ontvieldi di alle gheschap-
dinghen. en die scapper waert di
tot enen mael ghegeuen. Ende
di hebste gheueest inder muendi-
gher scole daer die heylighe gheest
scole meester is. En doe dijn siele in
die hoghe scole quam sach si dat
die scole al vol bruenē was die al vol
ghewarichs lichts en onderscheit
waren. Doe dit dijn siel aen sach
doe wert sy soe outsprekelijke vrolic
en vuerich en sprac van vuereliden
wt hoer seluen onder dese brienen.
en wentelde hier om en om went
dat si vol ghewarichs lichts wert
ende waerachtich onderscheit aen
weet doe dijn siel an die hoghe waer-
dighe scole quam. Doe quam die
waerdighe scole meester. En schenckte

84
hoer en vultese alsoe vol mit oirda
ghender groter ontsprekeliker mynen
dat die mine oiruloeyde in dine ier
wendighe mensche Die mensche sprac
Och herde heitlike lief. ic moet di
segghen. doe ic inde oersprong sach
doe bekende ic in mine sielen alsoe ont
sprekelike mine Dat ic voelde dat ic
gaerne alle die pijn hadde ghedene die
alle die sielen inden veggheuerich liden
of icse vlost mochte hebben Alsoe seer
ontfermet mi. en voelde oer soe gro
te mine in mine natueren. nochtan
tattet bouen alle natueren was Dat
mi dyn liden soe grotelic ter herten
ghint En dyn doot mi soe oirneusche
like soet ter iwert dat mi doeste na
den groten liden. en nade scandelust
doot diemen hadde moghe dencken
daer crech min siel ee quellende yam

mer nae dinen doot te eerē en te waer-
dighe. En mijn natuerre aere een
gheredytichheit te liden voer alle die
souden die in aertrike sin. En daer
toe alle mensche lide oft dine wille
hadde gheueest. Die antwoerde sey-
de weet dat tu dese ondraghende
mine hebste ghehaelt weer hogher
waerdigher scole des heylighen
gheestes. Die mensche sprac. Och
hertelike lief. mocht ic dat al liden
alleen dat alle mensche te lide heb-
ben di te eerē en te loue. dat had-
de mi een grote vernedde gheueest.
Die antwoerde seyde. weet dat he
gheen mensche vinde en can in
groter hogher godliker mine hi
en vinde hem op desen grade staen.
Die mensche sprac. waert di wil-
le. soe woude ic gaerne in die ewi-

ghe helle laten. di te loue ende te eere
 Dat di alle die menschen bekenden
 Als di mi onuerdighe sonder
 hebste late bekenen van dijre ont
 ferulhertich. Die antwoerde seide
 wonden die mēschē die nu leuen
 haers eyghen willes ledich staen.
 En wonden hē manlike en coeli
 ken waghen oñ dese w. veldē. welc
 mensche woude gode volghē. hi hot
 hulpe sonder twiuel alsoe wel voert
 als hi di lieuet ghedaen. Die mēschē
 sprac. Och hertelike lief ic en weet
 gheen mensche. ic en gondes hē van
 gronde mijns herten alsoe wel.
 als mi seluen. Si wondert dat ic
 alsoe grote ontsprekelike minne ende
 wuerchte hebbe en wonder in mij
 wunde. Die antwoerde seide. Niet
 en vlaer di op dese ouer grote gane

want alst god mit di niet soe nemet
huse di weder. **E**n laet di alsoe arm
en onwetende. **A**ls oftstu nye niet
van gode ontfanghen en hadste. **D**ie
mensche sprac. **N**iet en vertoern di
dat ic nu sprake. weet dattu mi al
soe recht minentlike **b**este lief beste
gheworden datter mi al niet en is.
Of du mit alle dijne macht yet nu
ghelste doen dat mi leet is alle dattu
toelste of doen moghelste. **D**at be
ualt mi alsoe recht minentlike wel
vander groter minen die ic totti
hadde hebbe. **E**n al hadde ic alre we
schen ghewout. **I**c en conde niet be
ters wenschen. **W**ant gheuestu
mi het is mi lief. **D**ie antwoerde
seyde nu sich dat di niet en ghesche
als siute pieter gheschiede. **D**ie hem
oec groter dinghen vermar. **O**er

doet aen die noot ghinc. doe vnaerde
 sijn vmetelheit. **I**n sich verre on alle
 dese velden. dat niet dat on alle dese werlt
 ghespreyt is. **D**ie mensche sach ond dat
 nette. hoe dat twee mensche waderde ond
 dat nette. **E**n die ee mensche was seer schoe
 bleuckende en daer aen te sien en lich
 tende ond den nette als een daer es en
 ghel onder ander mensche. **E**n die and
 mensche was soe seer swart en dunster
 aen te sien. **A**ls die viant vanden hellen
 sonder dat hi eens mensche beelde hadde
Die mensche waghede. **O**ch mynne
 like lief welc sijn dese twee menschen
Die antwoerde seide. weet die mensche
 die onder den nette gaet. **A**lsoe diuer
 swart als die viant. **D**ie selue men
 sche hadde sijn wouinghe opten neghe
 den velde. en hi wert daer of gheslote
Als linafer gheschieden want hi be

voe uoelken wat belagghens in hem
seluen. **E**n hadde veel spreken mitte
lieden wt dien wel belagghen woude
hi yets wat wesen van hem seluen.
En nu is hi die scadelicste mensche
die op aertrike leuen mach. want sin
leerynghe is valsche en hi is meer te
vlien dan alle die bose gheeste die we
sen moghen. **E**n deser mensche sacht
hi soe vele onder den nette. dat hi van
mer daer aen sacht. **E**n dit sijn die scā
delicste menschen die mid kerstenh
sijn. **D**ie mensche seide. **H**oe selmen
dese valsche menschen bekenē. **D**ie
antwoerde seide. **S**i leren enē belje
dighen sachten werch. **T**ot welken
die natuere doch ghenevghet is.
ende sonderlinghe in deser tyt. **D**ie
mensche seide. **w**elt is die mensche
die soe blenckende gaet ond tē nette.

87
Die antwoerde seide **wa** weet dat die
mensche oec onder den gheselschap he
uet ghewoest: die hier wouē en in de
oorsprong hebbē ghelien. En vā groter
mīnen en ontfermherticheit: soe is hi
vā mīne līne naesten. Hier of ghelo
pen onder dat nette totte armē sonda
ren. Of hi dier enich bekerē mochte
mit hulpe gods en hē wt nette hulpe
Du sich verre en merke hoe seer yam
merlic die kersten mensche ond den
nette in anrteliker sorghe logghen
En hi woude gaerne enen lyflike doot
liden. op dat hi daer yemant wt hel
pen conde. wat hi wel bekennt dat
streughe oerdel gods nae deser tijt
Die mensche sprac. sijn deser lichten
der mēschen yet vele inder kersten tijt
in deser tijt. Die antwoerde sprac.
Du selste weten dat deser mēschen

te mael luttel sijn. **D**ie mensche seide
hebben dese menschen oec noch ~~enich~~
~~veghenier~~ euighe vrese. **J**a si hebben
vrese. mer niet anders dan hē rouwt
dat si gode te luttel oere doen. **E**nde
sijn exempelē niet volcomeliken
nae en gaen. **A**ls si gaerne dāden.
En al hoe si dese vrese hebben. soe
en duchtē si helle noch veghenier.
Noch diuel noch mēsche. noch le
uen noch steruen want hē is alle
sorghe outgaen. **S**onder alleē een
kintlike sorghe die moete si tot som
minghen tiden hebben tot an horen
doot. **D**ie mensche seide hebben dese
menschen noch te liden. en ee beghe
ren. **D**ie antwoerde seide **J**a mer
niet anders dā tē gheware ~~en~~ exem
pelaer xpi nae te volghen tot an
horen doot. **E**n dat meeste lide dat

si hebben. **D**at is dat si wel bekēnen
 hoe sochtlic dattet staet o die kersten
 heit. **E**n daer hebbē si eē minentlike
 mede liden mede. **E**n si sijn alsoe gro-
 telic vlicht dat si wel sien van allen
 mensche waer si aen hāghede sijn dat
 si niet op en gaen tot hore oerspro-
 ghe. **E**nde als dese edele vlichte men-
 schen bekēnen en sien desen gheuan-
 ghen clemende menschen mit
 hore eyghene wilen. en oec mit an-
 deren saken soe hebbē si eē moede
 liden mit hem. **E**n dit arūte dra-
 ghen si xpm horen hoefde nae tot
 an hoerre toot. **D**ie mensche seide
 sijn dese menschen oec vsekert
 ewichs leuens. **D**ie antwoerde seide
Di sij wt hoers selfs wille ghegaē en
 sij mit gode eē ghewordē. waer sou-
 de god dan mitten siue hēe. **D**oude

god dan die sijn den vianden gheue
neen hi niet wāneer dese mēsche ster
uen soe varen si eens ganghes uit
ewighe leuen. **D**ese edele vlichtheit
schen en mach nyemant ~~daghen~~
troesten dan god seluer alleen. **D**ie
mensche sprac. **O**ch hertelike lief
wat is die sake dat alle ordinaarē
vgaen sijn inder kersteul. **D**ie ant
woerde seide. hier voermacle allinē
vet van groten dinghen doen son
de. soe socht mē acu gode en acu si
nen heylighen vrienden. **E**n waer
die kerstenheit nu in en enighe noot
En quamer deser edele menschen
een daer. **D**ie ten raet des heylighen
gheestes hadde. en woude hem raet
gheuen gheestelic ende waerlic mē
soudet voer spot houde. en rekenen
voer enē dwaes. **E**n nochtan dat.

89
mer een van desen mensche die kerf
tenheit beuolen waer hi soude ver
re bet mit sijner ordinaancie regiere
dan alle die nae hoers selfs wise le
uen. en het waer hem oec licht te
doen. want die heylighe gheest die
regiert hem. En nochtan vdingst
mensche ende beuytse ende bespotse. Nu
begheuen wi dese reden. En segt mij
liebstu wel vstaen wat god meynde
dat hi di liet sien. Ten eersten die ou
draghende hoghe gheberchte. Ende
daer boue alsoe veel visschen waer
En dat die vissche weder ou dat ghe
berchte of vielen ouer die velle. En
doe si beneden quamen. hoe si doe
doer alle wateren. en doe alle die
werlt liepen. En hoe vele datter iac
en twisschen ghenanghe wort
En doe si die werlt om ghelopen

hadden. hoe si doe hier weder quamē
in dat eerste gheberchte. **E**n hoe lut
tel datter visschen doe gheworden
was. **E**n hoe si doch die selue see ende
dat selue gheberchte weder op dū
mē oū die hoghe berghe. **D**oe dit
vallende water teghens hē of viel
En alsoe dicke als dese visschen an
bouen an dat gheberchte quamē soe
viele si wed' wed' en sōnighe vielre doot.
Dit saghestu. dat si dit alsoe vele dre
uen oer si oū die hoghe veldē quamē
datter te maet seer luttel wert die op
ten berch quamen. **H**ebstu dit al wel
vstaen wat god hier mede meende. **D**ie
mēsche sprac. **I**a ic hebt wel vstaē. **O**ch
heertelike lief ontferrme di oū kersten
heit. **O**ch waert dū wille. **I**c woude
mī herte aen duseut stuchē spouwē
di ter oere. **E**n die kersten; te helpen

Die antwoerde septe. wat holf dat si en
 achten doch niet dat se god soe goetelic
 ghevaerfauuet heeft mit grof sterfte
 En nu mit lief en nu mit leet al en holf
 tet niet. Die edele gods vriende en adie
 si niet. **A**ls die en wil god niet langhe
 liden. si sellen te hant wel ee ander
 maer onemen wat in menich hōder
 iaren en worde si nie soe rechte boes
 als si nu sijn. **S**i gae rechte als vdwael
 te slapen. si en willen gods vrienden
 niet gheloue. **G**od heeft g' doch ind ou
 der en ind nyver wet. si vborghē he
 melicheit sinen sonderlinghe vrienden
 gheopenbaert. **E**n dat doet hi nu al
 soe wel als hi ye ghedede. **E**n wie des
 niet ghelouen en wil. dies val beghint
 hier en sel ewelic dueren. **D**ie mēsche
 sprac. **O**ch hertelike lief wat vnaerli
 ker rede is dat alle beghinnet mēschen

die gaerue hoer leuen betere souden
en gheen groet gheloue en hebbe an
die vrienden gods want si en vstaen
hoer reden niet. **D**ie antwoerde seye
hoe souden si die gods vriende vstaen
dier wile hoer leuen alsoe onghelyc
is. **D**i segghen si en kenense niet en
dat sijn niet waerdich en sijn dat
sijn ken en souden. **w**at si en sijn niet
bereet hem te volghen. **D**ier weet
dattet den beghinende mensche seer
mit waer dat si ene vrient gods wt
sochten en dien aen hinghen he te
volghen. **E**n liet he ond die in god
en alleen mit hem sijn willichiken
sprake hadde. en he voert mit allen
eere eerste hoede voer die phariseen
die nu acht h lade lopen mit vele subti
len woerden. die nu nu ee deel liever
hoert dan die clare warden wt scrifturen

Alle eenouidighe mēschē waer dat groet
 noet dat si vloghē ond dat arins xpi en
 wachtē hē voer dat phariseke ghesel
 slap en hoer woerden. **D**ie mēschē sprac
Och alre liefste offer eē sympeleē uou
 dich mēschē waer die enen gansen
 staden toekeer hadde. di alle te leuen
 en alle aenmeren oer lof te gheuen.
En soudestu hem niet schier te hulpe co
 men. en late hē dū ghenade en heymelic
 he vinnē. **D**ie antwoerde seyde god is al
 soe bereet als hi ye ghewas. en milde
 grote gauen te gheue den gheuen die
 ontfandic daer toe sijn ware. **O**er die
 mēschen die nu sijn tuenē al hē seluē
En mīnē die gauen o hoers selfe wil
 le. **D**ese en wert gods heymelike ghenade
 niet. **E**n daer om en verarghē die
 mēschen die nu leuen luttel sonder
 ligher ghenade. noch si en sijn oer

niet outfauchic. want **h**ij si hē niet in
en keren mit enē rechte roene op sette
te ghemoede. mit enen rechte oetmoet
dighen en ondivorpenre ghelatenh;
Soe waer aldustanighe mensche wa
ren in dien soe waer god bereet grote
dighen te doen of te werken dan
hi ye ghedede. **D**ie mensche sprac **O**
mijn alre liefste lief. waer deser me
schen vele die dit deden **I**c hope du
soudeste di ontfermen on die herf
tenheit. **D**ie antwoerde seide. god en
dede nye soe grote ontfermenisse
in mensch hondert iaren **A**ls hi nu
in deser tijt doet. want hi vdraghet
nu soe vele en hi waersauwet ende
beydet en weder beydet. want die va
der woude on langhe tiden die werlt
hebbē late vgaen tot op sommighe me
schen. **O**er die soen keerde dat ende

badt den vader dat hi noch beyde ende
 vlyele. **Die mensche sprac.** **O** mijn alre
 liefste ghedencke dinre groter passien
 en dinen bitteren doot. en alle di elken
 dich liden en ontferme di om die kerst
 reus. **Die antwoerde sprac.** wat sel god
 mit hem doen. **D**i sieste doch wel wat
 god mit hē doet dattet al niet en helpt
 di leuen alsoe rechte valscheleke en
 smadeliken sonder alle gods vrese.
Dat en wil die vader in gheenre wijs
 langher liden. **E**n hoe soude hē god
 langher ontfermen. hi syn soe seer
 achterwaert ghegaen dattet die.
 gherechticheit gods niet langher
 liden en wil. **E**nde als die tijt coemt
 soe is dyn bede ende alre menschen
 bede wt. **E**n dan moet die ontferm
 herticheit swighen. **E**n moet de vad
 laten sinen enighē gheboze loen wie

ken alle die dinghe en werke die hem
vboden hebbe gheweest in deser tijt
Die mensche sprac **O**ch hertelike lief
Nu en weet ic niet wat ic meer spre
ken sel dan dattu doeste mit he nae di
re grondeloser ontfermhertich; **O**ch
hertelike lief mit oerlof dat ic spreke
doch mi eenre waghien en niet meer
Die mensche die waerdich werden
inden oersprong te sien hebben si daer
in deser tijt oec volcomen vruethede
Die antwoerde seide **I**c segghe di si heb
ben alsoe grote vruethede die te maec
ontsprekelic is en onbegripelic
Noch dan is si soe onghelyc der recht
volcomene vruetheden der wseliker
salicheit recht als tijt en ewichheit
Ic segghe di een inwendich vborghen
cruus selstu d'aghen tot an dijn doot
Dit sel oec dijn leste wesen **W**at ic niet

meer tot desen male mit di spreke en
wille Die mensche sprac. Och mijn her
telike lief dijn wille ghesche **Ic** beghere
dijn beelt nae te volghen alsoe verre als
ic arme mensche vmach tot an mijne
doot

Doe dit boec wt ghescreuen was
doe nam god weder alle die lust
tighe ende ghenoechlike gaue Ende
maecte dien mensche alsoe arm **Of**
hi nye niet van gode ontfanghe hadde **en**
En gaf he daer toe die alre groetste
beroeghe die on menschelike waren.
En hi waende dat hi soude die sonde.
hebben tot an sinen doot **En** hi en
begheerde oec anders niet dan liden
God help ons wt dat wi alsoe moete
liden **Dat** wi ons eweliken inder ewig
heit mit hem moghen verbliden
Dat gode hi ons die in ewich ghe

benedyt is alreest

Hier eyndet dat boec vanden ne-
ghen velden. . .

Hier beghīne suuerlike leerynghe
 Als ons die homichuloeyde leerres segghē

Ictus uolter floridus De
 se woerden staen ghescreuen
 inder minen boec En sijn
 ghesproken toe loue eenre luter con
 sacracie En spreken aldus veel in duut
 sche Onse bedde is ghebloeit. Alsoe o
 ghelyc als een woneutlike scoen bedde
 Dat scoen is mit rosen en mit lelien
 en mit menigherhande bloeme ghe
 bloeit is. daer men soetelic op rust en
 slaep. enen ongherden acker die vol
 stocken distelen en onarums staet.
 Alsoe onghelyc ist om eens suuerē me
 sche en om eens onghoorduerden
 menschen consacracie. want het is
 gods lust inder ghebloemder stat te rust
 staen. Ende deser reynicheit vmaende

haer die minnende siel tot eenre tijt. **D**oe
haer vlanghede naden miliken onbeuan
ghen haers ghemynnen. **E**n sprac al
dus **I**ectus uoster floridus. **O**use bedde
is ghebloeint recht of si spreke woude
Die camer onser heymelicheit is be
sloeten. dat bedde onser minnen is ghe
bloeint. **D**oeint minneclike lief. dat en
behoert niet meer toe dan dattu mi on
der den armen dijre grondeloser minna
soeteliken ontslapē laeste. **D**u sij son
nighe menschen die hoer consacra
niet mit bloemen en bestroeyen. niet
niet melle bedecken. **w**ant het sij son
nighe menschen die haer ghebreken
sijn wtwaert gheslaghen. **E**n de het
sijn sonnighe menschen die haer ghe
breken lijn inwaert gheslaghen. en
dien is quaet te helpen. **G**heliker

wys als die luden die die lijflike won-
 den van binen hebben. **D**eser inwe-
 digher ghebreken sijn seer veel. **E**er
 sonderlinghe isser drie die seer swaer
 sijn dat mensche aume enighē andere
 ghebreken gheliken mach. waer men
 se niet starkelike weder en staet mit
 bescheidenheit. **w**ant si den mensche
 seer vast aenclenende sijn. **D**at
 eerste is onbescheide droevicheit. **D**
 Dat ander is onghoordiwerde swaer-
 moedicheit. **D**at derde is onbestue-
 re en onredelike twiuelmoedicheit. **v**
vanden eersten seldi weten dat dat
 liet onbescheiden droevicheit. **D**at ee-
 mensche ^{waer} alsoe droevich is dat hi niet
 goets doen en mach. **E**n nochtans
 niet en weet wat hem ghebreect.
Ende vraecht hi hem daer om hi

en wiste niet wat hem waer. **D**ese droe-
uidheit beuaut die wise dauid. **D**oe
hi sprac. **W**are trist es aia mea.
Siele mij waer om bistu droevich en
waer om bedroefstu mi. **H**ech of hi
spreken woude. **D**i is ymer wat. **E**n
du en weeste niet watter si hebbe be-
trouwen in gode het wort noch be-
ter. **D**u wortste noch dicke in sine
loue vurnedhet. **D**ese droevichheit
coemt wter maten swaer en coemt
wter natieren en is een onlustich-
des ghemoets tot diechde en goed-
oefenighe. **E**n is van dien wesen
en van dier aert. dat si menighen
mensche van sine goede beghin-
ne weder achter waert ome trecket.
en ghetoghen heeft mit rade ende
mit in werken des bosen. **G**heestes

die hem menghet mit allen ghebrekē dāc
 hi den mensche toe gheneyghet vint. **E**n
 daer om sel die mensche des ghebreks wac
 nemen alsoe veel als hi ymermeer mach
Want onder alle menschen die uder
 tyt sijn. soe en behoeft nyemant alsoe
 veel sachtēs ghemoedes. **A**s die mēsche
 die roderliken dōer brekē wil of sel.
 die herte stride sijne eyghenre ghebre-
 ken en sijne natueren. **W**ant wat
 mach een mensche op aertrijc swaer
 sijn van lustiker crancheit die inwen-
 dich enen hoghen moet henet. **O**f.
 wat mach den mensche wtwendich
 lustich wesen. die tot alre tyt mit
 swaeren moede vladen is. **H**ier hoe
 men dese ghebreken ledich mach we-
 sen. **D**at merct onder anderē saken
 daer hi **H**oe tot enen mael enē dieure

der ewigher wijsheit gheschiede die in
desen ghebreken langhe tijt onledich
hadde gheweest en onerlast. **E**n gode
dicke daer voer hadde gheboden. **H**oe
tot hem inder groter swaeruoedich
daer hi inder cellen sat ghesproke wart
wat suttu hier. **S**tant op ende oefen
di in mij liden. **E**n dat gheschiede al
soe dat alle sijn liden enen wandel daer
in breech in vuerichte en in minen.
Dat ander inwendich ghebrek dat
is. onmatelic swaeruoedicheit. ende
is. onderscheyde vanden eerste. **w**at
wie dit ghebrek heuet die heuet wel
alsoe veel bescheidenheits dat hi weet
wat hem is. **M**er hi en heeft des
niet nae gods wille gheordineert
vant dat hem warret. en soude
ghee sake hem sijn soe ghedaene

swaermuodicheit of hiet recht vstoude
 en ordinerde als hi soude. En dan mocht
 tet hem syn een materie groter vdiene
 ste. Als ghi hier nae wel hoere selt. En
 daer om lieter omatelic swaermuodic
 heit. En coemt daer of dat hem ee men
 sche gheeft selue te liden in dien dat hi
 swaerlic weghet dat niet te weghen
 en is. Aelter van liden dat god den men
 sche gheeft of op hem vhenghet. son
 derlinghe dat op inwendich draghet
 of hoe ghedaen dattet liden is. Ien vint
 men wt ghescheiden vier liden. dat
 die alre swaerste liden syn. die ee men
 schelic liert vdraghen mach. Doe dat
 die ellendighe herten die dat besocht
 hebben. nyemant wel ghelouen en
 mach. dan diet selue benoude hebben
 heeft. Of dient van gode ghegeue waer
 te bekenen. want daer hem haer liden

of ghelijclic soude werde. **D**at is als si hē
tot gode keren. daer hebben si dat alre
swaerste venijnelicste. **O**er die swaer-
ste deser liden seluen verstaen vande
lideliken wee dat si den herte brenghe
riet van enighen sate die si der siden
brenghe. **E**n die liden dat syn dese vier.
Twivel anden gheloue. **T**wivel aen
gods barmherticheit. **J**a schietende
ghetachten weder gode en sinen heyl-
ighen. **E**n acwiedtinghe des viants
hem seluen dat leuen te nemen. **I**n
neue ic dat ander liden des eersten
liden hier voer en dan al gheueenlic
in enen syn. **I**n vanden liden dat een
mensche beghint te twiuelen van
gods barmherticheit of synre ymer-
meer raet gheworden sel. **D**at co-
met sonderlinghe van drie sake oud
ander en syn dese. **D**at si niet en con

nen weghen wat dat god is **E**n wat
 soude is **E**n wat rouwe is **D**iet god is
 alsoe groutelosen borm ontsprekeliker
 vernulijerticheit ende natuerliker goe
 den **D**at uye soe ghetrouwe moeter
 horen enyghen kynde dat si bi hoer
 re herte ghedraghen heeft soe gaerne
 die hant en bode. **O**f sijt saghe in ene
 groten vuer **A**ls god enen rouwighe
 mensche doet die hem bekeren wil.
Al waer oec dat moghelic dat hi alre
 menschen soude op hem hadde **E**nde
 die sonden alle daghe dusent werf
 hadde ghedaen. **E**n dit heuet menich
 mensche benoelic wel ghenoude die
 vaden rouwe sijne sonden sonder
 lughen troest en ghenade van gode
 ontfanghen heeft **A**ls dauid va hem
 seluen tughet en seit. **V**ader menich
 nouwichheit mijne droefnisse in mijne

herten heeft dijn troest mij siel vblit
Och minuentlike heer waer om bistu
soe menighen herten alsoe recht minlike
Waer om verhoecht haer menighe siele
van di. **W**aer om vuerucht haer dijn
menich moet **I**s dat alleen van hare
onsculdighen leuen. **I**kent waerlike.
het is daer om. dat si ghedencke wie si
sijn. **H**oe recht sondich hoe ghebrecklike
hoe onwaerdich si sijn dijn. **A**ch du
milde here du wyse here. en du lie soe
woliken di bides en outbides. **D**at
maecti hem inde herte soe recht groet
dattu des menscheliken goedes alsoe
onnoetrustich biste. **D**i sijn ee waard:
als een peninc te late. **D**usent bouen
alle waerdicheit here. soe moghestu
die dusent doot soude alsoe lichtelic
als een vghene **H**ere dat is ee waer
dicheit bouen alle waerdich; **H**ere

alsoe ghedaene menschen en kōnen di nū
 mermeer te vollen dancken haer herte
 vlietet hem nae dinen loue. **want** nae
 der sark soe iset di loneliker dan of
 si nye in sonden en warē gheuallē en
 laculiken leueden. **En** oec niet veel nū
 nē tot v en hadden. **want** nae sinte
bernardus leer. **S**oe en siestu niet an
 wat een mensche gheweest heeft. **D**u
 sieste siectes an hoe sijn wille nu
 si nae begheerighe sijn herten. **E**nde
 daer omme wie di of spreke wille die
 sonden te vghenen. **J**ac oec soe menich
 werue als een oghe blic is. die wil
 di groter eerē beronen. **D**ie sōde heb
 ben di doch vanden hemel op aertrich
 ghebrocht. **A**ls gregorius seit. salich is
 die sōde die ons alsoe gheuynde waer
 den verlosser ghebrocht heeft die ons.

minentlike tot alre tyt wil ontfacen
Als wi weghje conen wat god is. Doe
en moghen wi hem in gheure wys
mistroutwen Als dauid die pphet tu
ghet. Heer si betrouwen di Alle die
duen naem bekenen. want du en
hebste niet ghelaten die di soeken
Dat ander is dat si niet en conen
weghen wat soude sijn of is. Richt
te soude leit alleen daer an dat een
mensche mit voer ghedachte beschey
den wille wetentlike en willentlike
mit consent volboert der beschey
denheit of der reden. hem van gode
keert op ghebreclike dinghe Ende
dit seldi dus proeuen. en mit on
scheide verstaen. Op dat ghi daer
niet in en dwaelt noch aen en twi
velt Als sinte augustinus seit. ende

leert **H**et en is gheen sonde si en si wil
 lichlike ghedaen **J**ac en is si niet wil
 lichlike ghedaen soe en ist gheen sonde
 dat is aldus te vstaen. **H**et en mach ghee
 sonde gheschien het en si mit wille of en
 consent der reden tot enighen dighen
 en mach oec niet gheschien sonde we
 tenheit en voersienicheit alsoe cort
 die voersienicheit schein te wesen. **E**n
 dit moechdi proeuen aldus wanneer
 en een mensche hem oñ gheeft totte
 sonde. **E**n volbreent dat dinc mitten
 werken. **E**n hi kentet dattet sonde is
 en weder den wille gods is. en gode daer
 in vstaet. **A**l hoe cort die tyt is daer
 die reden in aen ghenochten wort
 en vwonnen. **H**et en mach sonde we
 tenheit en voersienicheit der reden
 niet gheschien die alle weghe oertelt

dat men weder god niet doen en sel **O**ghe
dit onderscheit daer rechte soude aen leit
is daerliker te vstaen en nutter ghe
weten nader inwendigher beweghi
ghe totte ghebreken in op staen der ghe
dachten of inden ~~invalle~~ ~~in~~ ~~invalle~~
daer een mensche sijns selfs niet ghe
weldich in en is nader eerster bewe
ghinghe **E**n daer om waer dat sake
dat een mensche alsoe menighen in
val hadde **A**ls menich oghe blic is
En die alsoe recht onghesact en alsoe
boes waren **A**ls moghelic is enighen
herten te begripen of enigher tonghe
te spreken en van wien si oec ware
Het waer van gode of van creatiere
En nochtan die mensche in die een
gaus iacer of twee stonde **O**f alsoe lau
ghe alst dueren mocht een tijt **D**es

Alleen die reden een striden daer weder
 heeft. en een nushaghen als van natue
 ren in alsulken saken is. Alsoe dat si niet
 ganschken mit voersichten moede ende
 mit gansen ~~moede~~ wille daer op en ble
 ue soe en is gheen doot soude daer ghe
 schiet. Nu is wat vborghens hier in be
 looren. En dat is dat alre beheidichste.
 dat in deser materien is. En dat is dit
 Doe wanneer die onghesate vorse in
 val gheschiet. en een mensche waent
 dat hi bi wilen mit wat lust daer op
 valt. En sijs zelfs wat vghiet. soe dat
 hi hem niet hadelic daer of en keert
 soe wanen si dat si hem seluen te ma
 ke hebben ouer ghegeuen. En mit
 wille ende bescheydenheit daer op val
 len en dootsonde ghemien. en dat en is
 niet alsoe. want waer heylighe leer

soe wert die reden dicke voer comē bey
de mit soe ghedancen in valle en goe
ten wille. Ende langhe tijt eer dat die
reden haer te rechte proeuende wort
Oer waanneer si hoer te recht proe
uende wort mit goeder ghedachden
soe mach se dan doen en late sondi
ghen en niet sondighen. En daer om
en sellen hem die menschen niet ver
uaren in alsoe ghedancen saken van
canghe doot souden of si kerken leer willen
ghelouen. **O**en wil dese rede segghe
hadde ena. daer men gheestelic die
sinlichheit bi vstaet allene die vinci
te inden paradise ghegheft en niet
Adām daer men die reden bi vstaet
het en hadde niet ghelouet. Ghelike
wijs wat uyspreken die sinlichheit
heeft. sonder gansen wille der reden

dat en dracht niet tot doot souden **D**at
 derde dat den scade doet is. dat si niet en con
 ne wegheuen wat rouwe is. **R**ouwe is een
 duerdt die den mensche sijn soude of ne
 niet of si mit bescheydenheit is **S**anctus
 bernardus spreect. dat onbescheide rou
 we gode mislyaghet. **D**ie quade caym.
 hadde oec berouwe. mer sonder wise of be
 scheydenheit. **w**ant hi sprac. mijn boef
 heit is meerre dan gods barmherticheit
Judas hadde oec rouwe. **O**er dat leet we
 sen was onoertelic. **A**lsoe comen soninghe
 menschen in een ongheoertelic leet we
 sen of rouwe dat si van hem selue mis
 hopen en gode mistrouwe. en spreken
 in hem **O**ch wat soude ic ye gheboren
Ende waer om en starf ic niet en des
 ghelycs **E**nde vertoeruen gode hier me
 de dicwyl meer dan mitten soude **E**nde
 daer om wie dat rechten rouwe hebben

1
wil. die sel hebben oetmoedicheit in hem
seluen Ende een misghaghen der souden
Ende een gans betrouwen tot gode. **W**at
die ewighe wijsheit spreect. **G**ij kijnt
in dinen liden. en selstu di seluen niet v
smaden. **O**er keer di tot gode hi helpt
di vwinen. **W**ant hi is een recht doer
sieuere der ghedachten. van alle desen
ghebreken selmen. roeren dese ses pun
ten. **D**at eerste is dat soe ghedanc me
schen seer quaet sijn te berechte. soe dat
si nauwe hier in yemant gheloue wil
len die si doch ghelouen souden. **E**n son
derlinghe die hem yet troestelics seit die
ghelouen si alre minste. **O**er te gheue
die hem outroestelike dinghen segghen
die ghelouen si. **E**n dit coemt vanden
herteliken wee daer si statelic sonder on
derlaet in staen. Ende si hebbē dat acu

hem dat si haer groene ghebreen veel lu-
 den daghen. Ende dat en soude si doch
 niet alsoe wyt condich maken. En die
 iser weynich die hier toe gheraden con-
 nen. En hoe si daer meer of spreke hoe
 dat hoer liden meerre is. Si soude wt kye-
 sen een bescheyden leerre. diet wel hadde
 vander heyligher scriften. En die soude
 si ghelouen sonder alle twiuelde want
 god wil ten ionxten daghen. ande leer-
 res ondersoeken en warderen ende niet
 aen hem. Als wāneer dat si dat hoer daer
 toe doen en ghedaen hebben. Dat an-
 der is si hebben veel onrechts aerts en
 vnaerwille. hem diuicket dat si nymmermeer
 te recht en biechten alsoe gauselic als si
 hoer vīnoghen daer toe ghedaen hebbe
 Nochtan en crighen si daer of nymmermeer
 rustelic herte. En dat comet daer of si en

weten niet wat si mit onderscheyde sal
dich sijn te biechten. en wat niet. **W**at
uader scriften soe en is die mensche niet
schuldich dan alleen die dootlike sonden
mit onderscheyde te biechten of hijt dan
ghedoen. **E**nde daghelike sonden nae een
re ghemeeure wtlegghinghe. **E**n wat
dele in valle gheen dootsoude en is. in
dier wijs als voer spoken is. soe en derf
mensche niet alsoe onderscheidelic segghen.
Dan in ghemeeure wtlegghinghe
nae een bescheyden biecht vaders rade.
Die duuel verwervet alleen daer me
de den vrede des herten. **E**n daer om sel
men hem in desen weder staen. **W**at
soe men hem hier in meer vheughet
soe die consencie meer vwerret. is en
vwerret wort. **D**at derde is si soeken
een weten inder saken daer me gheen

weten en mach hebben. **D**i begheven te
 weten of si buten doot sonden syn of niet.
En het en is gheen mensche op aertrike
 soe goet noch soe salich of soe wel ghe-
 leert die weten mach of hi mid ghenade
 si of niet. **D**an van gods sonderlinghe
 openbaringhe. **E**n het is hier mede ghe-
 noech wanneer een mensche hem wel
 onder soert dat hi dan een niet wetē daer
 in hebbe. **E**n aldus comet dat willen we-
 ten van onbekentheit. **R**echt als of ee
 kynt begheerde te weten wat ee keyser
 in sijne herte heeft. **E**nde daer om als
 een lyslic liet mensche sinen aersater
 of sūker heeft te ghelouen die die na-
 tuere des sieckē **w**et weet dan hi selue.
Alsoe sel oec hebbe die mensche enē be-
 scheyden gheesteliken biecht vader. en
 dien sel hi bet gheloue dan hem seluen

Dat vierde is si sijn seer onghestuer
teghens gode. **E**n dat comet van die bitter
ren liden daer si tot allen tiden in staen.
Si en sijn niet veel gheoesent in andere
liden ghemeeenlic. **H**em is gheschiet als
die euen ionghen voel in eenre karren
spant die is seer onbestuer. eer hi ver
wonen en vmoeyt wort. en dat hi oec
magher wart. wanneer hi dan siet
dattet niet beter sijn en mach. **S**oe laet
hi sinen moet sincken en beghint sach
telic te begheren. **A**lsoe gheschiet desen
mensche. **A**lsoe langhe als si noch een
verhten daer teghens hebben. **E**n si he
niet en bughen onder den wille gods
soe gheschiet hem seer wee. **E**nde si
moetent doch liden thent die barmher
tighe god aensieude wort mit ghenade
horen arbeit en gheduldicheit. **E**n hi

weet dattet hem wille is dat hylc daer
 of ontbijnde. **E**n daer sine en hoert niet ^{bo}
 mere daer toe. dan dat si hem oetmoede
 lic in dat liden laten. **E**n gheue he my
 uentlike daer toe. **H**oe langhe dattet god
 ghelede wil hebben van hem. **E**n ghe
 duldelike hulpe en ghenade van gode
 begheren en ghebet van goeden luden.
Dat vyfte is dese menschen willen
 te veel ~~in~~ luistere nae dat in spreke des
 diuels. **E**n willen hem antwoerde en
 wederstaen mitter bescheidenheit ende
 reden. **E**n willen daer weder disputiere
En daer voer souden si hem hoeden.
Als voer dootlike souden. want vande
 weder staen sincken si daer in sonder
 hulpe. **E**n daer om alsoe haest alst de
 gheesteliken oren wart in gheruunt.
Soe sel hem een mensche te hants souden
 alle weder striden keren op dat he naest.

is. dat hi sien of horen of weten mach.
Hoecht of hi tot hem spreke woude. **H**eb
dijn inspreken bi di seluen het en gaet
nu niet. **D**u biste oec te quaet dat ic di
hier op antwoerden soude. **D**iet dat
gheschiedt entelic sonder alle twiuel hoe
een mensche sijne mijn acht hoe hi
daer oec van comt en vlost wert. **E**n
dat sel die mensche alsoe langhe doen
tot dat hi enen volcomē of keer daer
of gheewint. **E**n dese reden en can uye
mant wel vstaen. dan die aldus ghe
dancu liden gheuoelt heeft. **D**at selste
is hoe die tyt heyligher is ende hogher
hoe die mensche hem lieuer tot gode
keerde. hoe dan dat liden meerre is. **A**
soe dat si niet een pater noster of een
Maria moghen ledich spreke sonder
soe ghedancu in valle. **H**oe comē si be

willen in een oinoedt. **E**n werpē dat
 ghebet en wech en spreke tot hē seluē
 wat wacstu dat dit ghebet helpt.
 dat aldus voutreyut wort. en doe daer
 in onrecht. **W**ant wānc si dat doe soe
 willen si den diuel gauselic volghen
En die en soect niet anders dan dat
 hi den mensche seer verreet en hijntet
 aen gheesteliker oefenighe. **E**n si en
 weten niet dat hoer ghebet. mit alre
 inualle die hem leet sijn. soe recht wel
 suaket. **E**n soe gheuame is voer den
 oghen gods. **W**ant sanctus gregori
us seic. **D**attet menschelike ghemoec
 de dicke coemt in al sulken liden. dat
 een mensche hem seluen niet ghehelpe
 den en can. **O**er het is een teghewoer
 dichheit beydens ende lidens. **E**nde die
 inualle ende weder waerdicheit roept

voer gode en bide minentlike voer den
mensche en die bitterheit hoers lidens
wort voer sinen oghe ghekeert in en
lustelic ghebet. En dringhet dicke voer
der dan der ander ghebet dat puerre
en onuerbedder is. en is oec verdiculle
liker. En daer om en sel gheen goet
mensche. gheen goet werck noch lier
gauc. noch oefenighe noch ghebet
after laten. mer allen dat den bosen
gheest sonderlinghe teghen is want
wat den mensche sonder luterly; des
ghebeets of gaet. dat comet he weder
te baten doer die weder waerdicheit
des lidens. En daer om ist seer ghe
naem voer den oghe gods. recht als
een siet mensche voer te oghe gods
die koenlic spreckt. daer hoert men
nauwer nae dan ene ghedontē star.

ken mensche **S**ynt dattet mi alsoe be
 waert is vander heyligher scrifte dat
 aen desen saken gheen sonde en leit.
 soe is die waghe waer om die berm
 hertighe god. die rechte swaere lide ver
 henghet op alsoe ghedane menschen
En die selue menschen en sommighe ee
 uoudighe menschen die dat niet en
 hebben in couste of aen lerighe hem
 hier of te vlichten. **E**n sijn wel anden
 waen dattet alleen comet van horen
 sonden **E**n dit en is niet waer want
 menich heyligh mensche wort swaerlic
 hier besocht en heeft gheweest dat wi
 alle daghe sien en inder heyligher scrif
 te vanden **E**n dat dicke borse onrechte
 menschen des ledich staen **O**ec liden
 sommighe menschen in haerre knut
 scheit **A**ls si noch sonder grote sonden

of scout sijn. want oec dit liden enen
mensche aen comen mach nae sine wā
Of nader waerh; van sine scoude.
soe sel die mensche god inwendlic
minen en dancken en louen. daer om
want onder alle anderen dinghen
uater sarkte. soe is dit ee groet minne
teyken van gode dat hi die sonde hier
mit soe ghedaenre wijs des liden doet
den mensche boeten en beteren. **O**er
waer om dat god mit alduslanighē
liden soenighē menschen meer dwin
ghet dan mit anderē dinghē. dat is
verborghen in sijner heymelichheit
Dat wi aldus verstaen en nemen
want god alre mensche herte ende
ghemoede en wise inwendich ende
wtwendich alre best kent en weet
Doe doet hi als ee ghetrouwe vader

ende voecht enen ygheliken toe dat hi al
 leen bekennt dat sijn alre best is. **Nu** soe
 mocht men licht vraghen wat goeds
 in desen dinghen mochte legghē. **Des**
 antwoerde ic vander heyligher scriftē
 en spreke. **Dat** groet outsprekelic goet
 enen mensche hier aen leit. **Dat en**
 een is. **Het** sijn sommighe mensche die vā
 natueren houaerdich sijn die en mocht
 men nimmermeer bet vborghentliker
 gheueydt worden in oetmoedicheit die
 daer is een beghinne alre duechten. **By**
 en sellen niet wancen of die in valle ou
 reyn is. dat die sonden daer om alsoe
 sijn. neen niet want die mensche in
 enen enighe wel beuallen sijn is selfs.
 mochte dootliker en leliker sondighen
 voer gode dan of vier alre boester in
 valle duseut werf waer gheschiet. **Dat**

is kenlic anden hoedisten enghel die
daer viel om behaghen sijns selfs **E**nde
uyc alsoe ghedanen in val en ghevan
Ende alsoe gheschiet noch soenighe
menschen **A**ls si hem seluen niet en kē
nen en houaerdighe ghedachte hebben
die werden hem bekenende in desen lūt
En die te voren ander mensche oerdel
den en berechten en vsmaten die dinc
ket dat si billies vanden luden veroer
delt en vsmact souden werden. **v**ant
wat mach den mensche mitter wesen
Of uacere wech maken tot gode tā
dit daert manlic wt wert ghekeert.
Het is onoghelic dat enich oetmoedich
mensche vloren bleue **E**n daer om
waerlike vader sarfte en vader waerly
soe souden soe ghedane menschen op
haer knyen vallen **E**n souden dit ou

matelic liden vghelden. en gode des minent
 liken dancken. **W**ant si daer mede tot
 soe etelre duecht moghen come. **E**n dat
 selue liden **co**emt ueerintse vander hellē
En setse in dat hemelrijc. en behoet
 den mensche voer vallen en voer veel
 ander sonden. **W**at mit dien lide ghewi
 nen si alsoe veel te doen dat si alre ydel
 heit vgheten. dat is hem edel en nutte
En si syn oec te willigher en te ghe
 reder tot alle duechte want de mensche
 is alsoe ^{rester} wec daer si dat alle weghe soeken
 mit **a**en aeruste. **D**aer hoer hoer lide
 mede of ghenoumen mochte werde. dat
 hem alle weghe onmoghelic donct welē
 en te doen. **D**et laetse god dicke alsoe staet
 thient nae vlsamenighe veel goed werke
Dat een mensche een vol vat worde
 alre duechten en ghenaden. **I**c u merket

hoe recht nuulic die ewighe wijsheit al
le dinc can ordinieren. dat die mensche
wanen dat si groet vlices daer aen heb
ben. **E**n het hem god tot alsoe groten
orbaer en salicheit koert. **E**n het muer
oet hoer vegheuer. **E**n het breut hem
groet loen. **S**i wanen dat si boes sij ende
si sijn goet. **S**i wanen dat si sonder sijn
en si sijn voer gode grote martelaers
Want het doet dusent wernie meer we
Alle stont ghemartelit te werde. dan
mit enen slaghe dat hoeft te vlicen
En op dat ict corte soe ist nae sarfte
een groet teyken der nuinen en oghen
metender gheuaden. en groter heym
licheit die hem daer nae comende is
En hier om sellen si wromelike liden
Want hem comet seker uader bitter
ly die ewighe salichy. **A**lsoe gheschiet
eens **H**et was ee ioncfrouwe in een

doester die hadde oec deser liden eē. En doe
si ghestoruen was doe quam si hier we
der en seide. Dattet hoer vegheuer hier
hadde gheweest. En dat si sonder alle
middel van gode in dat ewighe leue ont
fanghe waer. Daer brenghe ons die
mire der reynich. die gheuer d salich.
Die troester inder ghelatenheit ihesus
cristus onse heer Amen

Apprehenderūt septē mulieres virū
vniū dicit ysayas. Die pphet ysay
as seit. Denen vrouwe sellen om gripe
enen man. Denen vrouwen dat sijn seue
gaueu des heylighe gheests. **O**yt wel
ken gaueu die heylighe siel om begri
pet hare man of haren brudegom
ihū xpī. **D**ie eerste vrouwe die
ihū omme vaten sel. **D**at is eē waer
achtighe bekenen sijns selfs. **D**at eē
mensche bekenen sijns selfs onsalichet

ende crandheit ende gods ontfermheden
ticheit. **D**at is die eerste vrouwe die
niet onsen heer opten puit sprac. **E**n
seide dat ihs al haer ghebreken gheope
baert hadde ende wat hoer gheschiet
was. **D**ie ander vrouwe is ee uwe
dich beroerlicheit en berouwe sijne
sonden. **E**n enen gansen wille niet meer
sonde te doen. **E**n die was die vrouwe
die in onspul begrepen was. daer hi
haer toe sprac. vrouwe ic en wil di niet
meer vdoemen. **w**ant wie sij sonden
leet sijn en die niet meer doen en wil
die en wort niet vdoemt. **D**ie derde
vrouwe is hope der gheuaten die vol
ghet nae rechten rouwe der sonden.
En dat was die vrouwe die sprac. mocht
ic roere den soem van sinen cleere. **I**c
sonde by behoude werde. **w**ant god
gheuet alle weghen gansen berouwe.

den oetmoedighe rouwichen menschen

Die vierde vrouwe is een ghestadich
 yndich ghebet. want als die viant liet.
 dat die mensche heeft een recht bekennen
 sijns selfs. en een recht berouwe vā sine
 sonden. En heeft ghecreghen een gans
 betrouwen tot gode. Soe vecht hi tē me
 sche een paerlic an. Daer om ist tē me
 sche moet dat hi stadelic roept mit tē vrou
 ken van chanaan. en segghe **Ihs** da
 uids soen outfarne di mijre. wāt mij
 dochter dat is mij siel die wert pā mer
 liken ghequelt vanden viant en van
 den mensche. Ende al is dat sake dat die
 mensche te hants ghenen troest en ghe
 moet hi en sel nochtans niet of laten.
 Blyft hi ^{nochtan} volstandich. soe sel hi hoze die
 steune van onsen heer. Di ghesche nae
 dijne begheerten. **D**ie v. vrouwe
 is nuwendighe godlike hefte. Ende is

soe wanneer die godlike yuighe siel
alle dinc laet ende in liden blide is. **E**n
aen hanghet soetelike haren brudegō
van bīnen. **E**n dat was maria ma
dalena. haer waren veel soude vghene
want si vele mīnede. **D**ie seste vrou
we is heymelike inwendighe vrien
dicheit te hebben mit ihu ende de god
lic voer suac en begheerte allene te
sijn. **O**p dat die siel heymelic mach
clappen mit horen brudegom. **D**ese vrou
we is elisabeth sūte iohānes moeder
gheweest. **D**ie sende want die steine is
gheschiet in minen oren. **S**oe is dat
kint hoghe vrolic gheweest in min
lichaein. **D**ie seuende vrouwe is vol
standicheit totter doot in ene gheeste
liken leuen te bliuen. **E**n dat was die
moeder gode maria die bleef volstan
dich onder den cruce. **H**oe salich is
die siel die dus ihu ombegrijpt ende

hout hem volstandelike tot in ewich-
heit der ewicheit Amen

Augustus bernaerda spreect **Al-**
dus **O** goede ihesu hoe luttel is
der luden die nae di willen gaen **O**er
alleman soude dyns gaerne ghebru-
ken **O**er si en wil di niet volghē **En**
si wouden gaerne mit di glorie hebbē
Oer si en willen mit di niet liden
O mensche hoe soet soude di wesen
in deser tyt dyn soude te beterē **Want**
enen traen die wt enen rouwighen
herte ghelareyt wort die soude die siel
meer reynighen. dan tien iaer veghe-
uiers **Alle** dat water dat onder den he-
mel is. dat en soude niet moghē lessche
een voncke inder hellen **Augustinus**
hi en weet niet wat hi bidt die om
dat vegheuiet bidt **Ic** segghe di dat
voer waer dattet swaerre is in de veghe-
uiet eē oghe blic te wesen **Dan** alle

die pijn swaer was die sinte lourens
leet opten welker doe hi ghebraten
wort Vernaerdus **E** hoe groet is die
ontfermherticheit en die mildicheit
gods Die den sondaer die he bekeert
niet leder en heeft **D**an den ghenen
die nye sonde en dede want die beke
ryghe vande sonde is spise en dranc
ons liefs heren **E**n een vat hoe vol
dattet is **A**ls reyn ghemact wort
mit biechten ende mit rouwe be
haghet gode alsoe wel als dede vor
der sonde **V**ernaerdus **G**helijc dat
ee voucke vuers midten inter seer
~~wt ghedaen wort dat vuer ghe~~
worpen **A**lsoe is alle boeshe; **I**n alle
sonden bi der barmhertiche; gods
En en wilstu nimmermeer droe
nich werden soe pijn di wel te leide
Dat goede leide heeft altoes bli

scap ende vnediche. **O**er dat bosc is
 den goetē pī en tē quade ghenoech
 lic. Augustinus wie hofsaunichste is
 als men hem onrecht doet die sel
 in dat ewighe leuen hoedichste ghe
 set werden. Gregorius Tis veter on
 ghelyc mit vlien te liden mit
 antwoerde te vwinen. **v**anneer
 men di onrecht doet. soe wes blide en
 spreke luttel. **v**ant het is diwaelijc
 veel te spreken. **v**ant het valt selden
 sonder sonde. **w**ye ydel woerde niet en
 sauwet hi doet hem selue lichtelic sa
 de. **O**er wes onderdanich onsen lieue
 heer ihū xpī mit alre oetmoedich
Gregorius Den houaerdighen herten
 is seer swaer die lere der oetmoedic
 heit. doch alle dinc vergaet dat mit
 oetmoedicheit niet bewaert en wort
Gregorius. wie dat ewighe dinc

sonder oetmoedicheit vergader die werpt
dat stof inden wynt **H**oe oetmoedich
leere vuerder wert **A**lsoe veel meer
wart si op ghetoghen van onsen heer
gode **Augustinus** god was en is oetmoe
dich. **S**oe mach hem die mensche wel sin
men houaerdich te wesen **Iheronimus**
dat ghebet der oetmoedighen clymet
doer die wolken **Veruacind** die rechte
oetmoedighe mensche en wil niet oet
moedich ghelietē wesen. mer suode en
oghenallich. **ysidorus** Die berouwe
des herten is oetmoedicheit des syus
mit wtwendighen tranen van ghe
denckenisse der sonde en aert des ghe
~~redes~~ rechetes **E**n hadde onse lieue vrou
we niet oetmoedich gheweest die heyl
lighe gheest en waer op haer niet ued
ghedome. noch si en hadde den gods
soen niet ontfanghe **w**at onse here

behaghet bet haer oetmoedich; dan
 haer reynicheit. Clymaeus. Bekeut
 mine want die dalen brenghen voert
 in hem seluen menichuoudighe verichte
 gheestelike wonden. Dat dal is die siel
 die oetmoedicht is en die tussche den
 middel der berghe. des arbeys d'ouech
 den en voert ganc altoes bliuet ouerbe-
 ghet en sonder houaerdien. 'Tis omoghe-
 lic dat die vlatne soude gaen van eny-
 ghen luee. En noch ist omoghelic oet-
 moedich; te wesen in dien mensche. Die
 glorie soect in andere mensche. Vernaer-
 dus houaerdighe aysheit en is niet.
 gherechte noch ware aysheit. Augusti-
 nus. wat helpt die aysheit des lues als
 dat herte van binen mit onayshheit be-
 vleet is. Cecarius. Die ayshe; des lues
 en doet gheen stade wanneer die ayshe;
 vander herte vliet. Vernaerdy. Die
 aysheit staet seer sochlic in weelden

Die oetmoedicheit in ruycheit god
diensticheit in werldliker onluste **D**ie
waerly in veel spreken **D**ie rechte
minne in dier scallier werlt. **B**eda & recht
gheestelic mensche sel wesen & ghont
inde dorninter **E**en dunne inde reuenter
Een laume inden capittel **E**nde een
worin inden cloester **E**n & tortel dunne
inden choer. en een dwaes op die markt.
Iysaia mich in weterspoet. lichteude in
we voerspoet **D**ese selue eerwaerdighe
beda spreect **E**en gheestelic mensche sel
wesen slaprich in woerde. stadich i tra
uen. sochuwondich inde ghebete. **B**itter
ouer hem seluen. soet tot allen mensche
suode in syns selfs oghen baruende in
gods myne **E**n syn enen mensche be
rept **A**lle weghen in gods dienst. minen
dlic tot sinen mede susteren wacker inde
gode dienste gods **I**n lide vroe selde vint

ment soe. Vernaerda. ghehoersaemheit
 is salicheit alre kersten lude. Een moeder
 alre duechden. Een wonderliche des ewi
 ghen ryces. si woent mitte enghelen. si is
 spise alre heylighen mit hoer. si si ghe
 noet en mit hoer syn si volmaect ghe
 houden. Cristus was ghehoersaemich
 ten dode toe om onser sonde wil. Dae
 om selstu oec mit allen vliete ghehoer
 saemich syn in allen liden. Gregorius.
 Die ghehoersaemich en heuet gheen
 yndient. Als si yet haers eyghens willeo
 soect. Gregorius die syn duechden be
 haghet die maect van duechden sonde
 wiltu dijn duechden vmeeren soe en
 segghetse nyemant. Vernaerda die is
 een ~~wonwe~~ ontrouwe diene die syns
 selsohe niet herberghen en wil. Ver
naerda ledicheit is een moeder van alle
 sonde. En een stief moeder van allen

duechden Crisostomus. Ghelyc die doot
die siele vanden liue scheptet. Alsoe schey
den ons die sonden vanden waeracht
ghen leuen dat god is. Seneca langhe
te leuen en is niet seer goet. Gier wel
te leuen dat is duecht. Ien is niet alre
seer te louen mitten goeten wel te leue
Gier tis groet mitte quaden wel te
leuen. Plato. Tis beter der quader
liden hat te hebben dan hoer ghesel
scap. Gregorius. hoe goet dat ee diuc
si of hoe wel dattet ghedaen si. En ist
niet wt minse ghedaen ten sel gheen
hemels loen hebbe. Iheronimus. Tis be
ter dat men enen psalme lese mit blut
hetē des hertē. dan enē helen sonter te
leuen mit onghenoechte en mit vdrict. Da
uid. die sette horen mont inde hemel
En hoer tonghe gaet al ome o waer
like gunst. Alsu beden wilste soe be
wijse di al sulke. Als of du mit onsen he

teghenwoerdich ~~sp~~ **sp**reke soudeste
Hernaerda dat herte is veerre vā gode
 dat in sinen ghebete drucket op oulete
 der werle. Ancelung Die gheen rouwe
 en heuet die en heeft gheen rey ghebet
Gregorius. soe wie sonder yndich sij ghe
 tiden leser die slachter den gheue die
 den hode sonder briene tē houe sendet.
 voer der tyt te beden dat is voersienich;
 Oer nae der tyt te beden dat is vsmme
 wille wie vander aerden is die spreect
 vander aerden. Alsulc als ēe mensche
 is. alsoe spreect hi want van ouuloe
 dicheit des herten spreect die mont. De
uera. Du moghest veel luden berech
 ten. ist sake dat di alleen die rede berech
 ten mach. psidorus. Het valt seer sel
 den rust te soeken en ruyheit te besitte
therouing wie gheht mint die en
 at can gode niet minen. voert spreec
 hi Ten is gheen lof ruych; te besitten

Oer het is eere ende lof ruycheit om
gods willen te vlnaden Augustinus
Wat is die werlt en hoer begheerte
En al hoer ruych; dan sijc en stof. **H**i
en is niet waerdich kersten te lieten
Die xps liden niet nae volghen en
wil **S**onder arbeit des strides en is
gheen palin des segghes te winen Au
celing wi willen al arm steruen. mer
niemant en wil arm leuen En wi
willen al wel steruen. mer wi en wil
len niet wel leuen Augustinus hi en
lieghet niet die waer waent te seg
ghen **O**ien en mach god mit ghe
uen dinghen niet bet soeken. dan
mit werken der berngherticheit. **H**i
sel in hem seluen reyn wesen die an
der luden sonden verspreken wil Au
celing. wie god besitten wil die moet
die werlt ouer gheuen sel die besit

tuighē salich wesen. **E**n pijn di in
 dinen leuen nyemant te behaghe
 dan gode alleen. **I**tem die begherende
 luterheit. gods heymelichheit en ware
 volcomenheit hebbe wil die sel hem
 pinen dat hi luttel bewijndes hebbe
 mit wtwendighen dinghen. **E**n siel
 eer si in gode gheueft wert. mach
 rechte licht van gode gheuerret war
 den. **I**c heb nae mijne wisen vele ghe
 studiert. **E**n en vinde niet naerres.
 dan een mensche hem wijselike. ende
 ordinerlic in allen dinghe alsoe ver
 re als hi mach ontfegghen. **E**n he
 seluen enen wech maken. en in hem
 seluen bliue. **W**at hi draghet hert
 sen vrede. **E**n en wil di sonder grote noe
 trust tot wtwendichs niet ghenen
 wat wil en mensche of sel en mensche mit
 gode tot alle tide veruicht wese. **D**aer

toe behoert stille swighen en hoghe
ghedachten. weynich woertē en veel
strengher werken. soe wat god enen
mensche te liden gheeft. dat hi dat vro
liken ontsaet. En alre mensche ghebre
ken vouldeliken ouer liet ^{hem} van alle din
ghen te trecken. nyemant veel te luste
ren. Sijn sinen te behoefē. luttel tijts
yemant te ghenen. Nyemant op aert
ric dan sijns selfs waer te nemen. hem
seluen onder gode te ghenen. en alle
menschen wel te spreke. hē seluen te
vmeten gode vroliken te dienē. En alle
menschen een goet beelt voer te dra
ghen. hem voer den minsten als voer
den meesten te hoeden. goede lude hey
meliken te sin. heyligh ghebet becrach
tighe hemelscher woertē vol te sijn. Tot
allen tiden neerst te hebben. tot allen
stonden in wel licht en troest te ver

wachten Augustinus bin ic recht
 uacridich soe en outlie ic niet Ende
 nyemant en mach mi vuarē Augus
tus Och hoe swaerlic hebben si op
 den hemel te comen die hoer gheloue
 en hart setten in wereliker rijchheit.
Gregorius. veel te spreke van qualike
 die sonden wt sluten want ydel woer
 den sijn en teyken van ydelre consaen
 den Daer om behoet di woerde wijse
 lic Gregorius alle die ghene die duecht
 minnet in anderen menschen. daer is
 grote duecht in En wi doen grote
 soude als wi ander lude duechte niet
 en minen Augustinus die anders niet
 te hant en trecket dan daer die ere.
 gods of comet. die minnet god sonder
 twiuel Het sijn drie dighen daer wi
 den diuel seer mede vwinē Als aen
 dachtich der hellen. aentachtichheit

des auidie vleysche en scarp en yndich
ghebet. En liet sijn oet drie dinghen
die ons seer lynderen gheestelic te wer
den. vleyschelike minne hartheit des
herten en moeynisse der sinen. Als wi
die aelmussen eten der goeder luden
die si voer hoer sonden hebbe ghege
uen en bidden wi voer hem niet soe en
wi sonder twiuel hoer sonden. **die v**

Hier beghinen die v gheghebode
bode gods die moeyles ontfenc
van gode opte berch van synay. mit
soninghen corte bedudighe en vclary
ghe naden woerde der heyligher leer
res. En een yghelic mensche sculdich
is van noede te houden die sijn vijf syn
nen en sijn iaren heeft. Als onse lieue
heer selue spreect inden ewangelio
Doe die ionghelinc tot hem qua ende
seyde. O jeyster wat sel ic doen dat ic

dat rike gods besitten mach. En onse
 heer antwoerde hem. wilstu dat rike
 gods besitten. Soe hout die gheboden.
 Als of hi segghen woude mit niet myn
 en moghestu daer comen. **D**at eerste
 ghebot is. Du en selste niet hebbē and
 goden. noch aanboden. noch eere dā mi.
 Soe wie dat sijn hope settet pīcipalic
 an creatueren die doet hoeft sonde. En
 teghen dit ghebot. Alle die ghene die
 ghelouen datter meer godē sijn dan
 een. Of die twiuelen aen die sacramē
 ten der heyligher kerken. En die ghe
 louen aen waer saghers. Of aen me
 nigherhande segghenīghe of boeten
 of metē. of onder quenē als vā hoeft
 luer of van saghe of te boetē. vā me
 nigherhande onghemac dat si hē on
 der wynde mit hoerre touerē. En die

menschen die dat doen die behoefte des
bisscops macht eermense absoluieren
mach. Voert meer soe mistoen si teghen
dit ghebot alle die ghene die gheloue
an horen droem of tatter enighe
nachtmerie sijn. **O**f die menschen
die peerden riden. want het comet
van oueruloedicheit des bloets of
van bedriegheuisse des vants. **D**aer
om en seluent niet ghelouen. **D**at
ander ghebot is du en selste den name
gods niet ydeliken in dinen mont ne
men. **H**ier in als sinte augustijn seit
is voden alle ydele en onnutte oden te
liueren. het si in boerten of in ernst
of het si bi sinte pieter of sinte ian. **O**f
bi enich van sinen heylighe. want
onse lieue heer seit in sinen ewan
gelij. **G**hi en moet niet liueren noch
bide hemel noch bider aerde. noch.

biden hare op iuwen hooft. noch ghe
 re hande ander eet. **O**er v iac sel wesen
 ia **E**n v neen sel wesen neen **E**n wat
 tatter bouen gaet dat is van quade
Oec soe breken si dit ghebot en soudi
 ghen dootliken die valscheit liueren
En die enen anderen daer toe brent
 dat hi valscheit of onrecht sweert
 want die doet sijn eyghen siel **E**n
 des gheens die daer valscheit sweert
Dat derde ghebot is **S**hi selt den
 heylighen dach viereu **A**lsoe dattu
 gheenre hande werck en doeste. noch
 gheenure hande comenscap en doeste
 dan dat van noet is opten heylighen
 dach als eten en drincken te ropen of te
 verropen. niet tot gullidheit of tot dron-
 kenscap. **V**oert soe misdoen si teghen
 dit ghebot alle die gheue die ydel spil
 hantieren opten heylighen dach **A**ls

tausai dobbelen of enigher handelsspil
of boecerie. of diet in haren huise came
ren of hof stede late seluen. **O** Jer si en
doen den mensche hoer huise camere
ofte hofsteden niet. mer de diuelen
in wes name dattet gheschiet. **A**s sin
te augustina seit. want den heylighe
dach seluen ~~vier~~ viere mit heylighe
woerden ende werken en mit heyligen
ghetachten. **D**at vierde ghebot.
Du selste eeren vader en moeder. ende
hem ghehoersamich sijn. **A**lsoe ~~vier~~
vere als si di niet en raden teghe die
gheboden gods. **O** Jer raden si daerte
ghens. soe en seluen hem niet ghe
hoersamich wesen. **A**s sinte augusti
na seit. **E**n sinte hieronimus seit in ee
re epistelen tot heliodori. **A**l waer dat
sake dat dijn moeder toende haer boes
ten. daer si di niet gheloghje hadde.

ende mit ghespreyden hare **E**n mit ghe
 soerden clederen **E**n dijn vader laghe
 opten **d**roepel. soe oñ trede dijn vader
 ende gauc mit droghen oghe en vlie tot
 ter baniere des cruces **H**et is allec een
 maniere der goedertierenheit in desen
 dinghen weet gheweest te hebbē **D**at
 vyfte ghebot is. **D**u en selste nyemant
 doot slaen. **H**ier in wort ons verboden
 lichamelic dootslach en gheestelic doot
 slach. **L**ichamelic dootslach is wañeer
 een mensche den anderen doot slacht
 mitter haut of mit rate **O**f mit ghebode
Alsoe dode pylatus **x**pñ **G**heestelic doot
 slach is. wañeer een mensche ene andere
 mit afterclap doot slaet. mit welcke hi
 ene anderen sinen goeden naem of goet
 gheruchte te scaude maket vā hate en
 van nyde **E**n hier om seit sinte iohan
 nes in sijne epistelen. **D**oe wie dat sine
 broeder. dat is sijn enen mensche hatet

die is manslachtich Ende soe wie enen .
goede mensche trect of raet of brenghet
van enen goede wille. die doet meerre
soude dan die ghene die god selue aen-
ten Als sinte bernaerda seit in eē ser-
moen van sinte ponnels bekerighe
Dat seste ghebot is du en selste ghee-
ouer spul doen In welken ghebode als
sinte Augustinus seit is ons vboete alle
ongheleughe hantierighe der leden
En oec alle onghoeerlofde ghetadste
En hier om seit onse lieue he in eē ewan-
gelium Een man die een wijf aē liet
om haer te begheven. die leuet alte-
lant onspul ghedaen inder herte. hier
om behoest een yghelic mensche hem
wel te behoeden want als sinte grego-
rius seit hierouing seit Die onmensche
doet buse wittachtighen hylie die
is doot ander sielen **D**at senente
ghebot is. du en selste gheen diefte

onghe-
oerlofte

doen daer in wort vboten alle woelke en
 vropen of dierre op langhe daghen te
 vertopen. **O**f een quaet diuc mit voer
 rate voer goet te vertopen. of ee sic of
 een ougans beest voer een ghesont. of
 enigherhande diuc quader te make bi
 nen dant van buten schijnt of vernat
 te outscruen of te ontrekenen of te ont
 wegheuen ofte outmeten. of enigherhande
 valscheit die men in neryghe doe mach
Of die sijn proclapape sijn offerhande
 outhout op hoedytiden. die hi van recht
 saildich is. **E**n dit is men saildich wed
 te keren. **A**lloe verie alsment heeft. ende
 weet waer te kerē. **E**n hebdi yet gheuon
 den. en en hebt dat niet weder ghegeuen
 die ghi wiste tattet toe behoerte. soe heb
 dit als of ghi ghestolen hadt. **D**it
 seit augustinus. **D**at achtende ghebor
 is. **D**u en selste ghee valsche ghetughe
 draghen om vrienden of om maghen

Noch van hate noch van minne noch.
om gheuechande saken en glifte of
om nieten die men u gheuen mach wat
het waer. die hier doet teghens dit ghe-
bot en doet dootlike sonde ¶ Dat ue-
gheude ghebot is du en selste nyemants
goet begheeren mit woerde of mit wer-
ken. Hier in is te verstaen waert sake
dat yemant menschede om des anders
goet mit alsulken wille en begheerte
en menighe. wyft lyt daer niet te ver-
crighen. hi en soude om gods willen of
om syn enen kerstens menschen wille
niet laten. Dese menschen sondighen
dootliken om hoer quade en onghede-
lofder begheerten wille ¶ Dat tiende
ghebot is. Du en selste nyemants bedte
noet begheere Hier in is ons vbotē alle
begheerten des vleysches wijs ofte mans
¶ Als indē neghende ghebode is te ver-

staen. Dat voboden is alle begheerten
des vrecinden goets. want nyemant
en woude datmen hem sijn wijf of sijn
goet ontuenschede hadmens macht
Daerom en soude wijs niet doen of be
gheren. want wijs niet en woude dat
men ons dede? *Dit sijn die seue doot*

Die eerste doot sonde is *sonden*
houaerdichheit. *Die and ghe*
richheit. *Die derde is onauulsh.* *Die*
vierde is toernich. *Die vyfte is hate*
of nydichheit. *Die selte is gullichheit*
Die senende is traechheit Soe wie
datter mit enigher storne sonder berou
we waerachtelike en wille altoes die son
den te laten. In waer eweliken daer om
vdoemt. En dit is onse kerste gheloue
Ende wie meende datter alsoe niet en
waer. Die en waer gheē recht kerste

¶ mensche. **O**er het gheschiet datter
vele menschen die gheboden gods bre
ken en dootlike sonde doen. En hope
ende betrouwē op die barmhertich
gods int eynde van hoer leue berou
we te varighen. Dese hope dwaeslic
~~want aldustanighē menschen hopen~~
~~dwaeslic~~ hope en betrouwen is seer
nanc en bedrieghelic den mensche nae
ghetughe der heyligher leerres. ~~want~~
siinte gheronimus seit intē boec vā si
nen steruen. van hondert dusent mē
schen welker leuen altoes quaet heeft
gheweest en cōnen in die vre va hoer
te doot gheen berouwe varighē vā ho
ren sonde. **A**ugustinus. Du hebste wel
aert qualic te sterue. **O**er du en heb
ste ghenen aert qualic te leuen. Die
wel leuet die en mach niet qualic ster
uen. En die qualiken leeft die en.

start selden wel. Augustinus saghe eē
sondaer sinen wech aldaer hi in gaet
Om hondert dusent werldeu en ghin
ghe hi niet enē voet voert in die leuē.
Wonden wi dit dicwyl quer dencken
wi souden wel oetmoedich wesen en
die souden laten. Du moghste ant
woerde of dencke om di te helpe dat
onse heer seit doer den ysheet. In welk
vren die sondaer hem bekeert en sich
tet voer syn souden. nae dier tijt soe en
wil ic dier souden niet meer gheden
ken. Dat is te verstaen nader glosen.
Op dat hise nae dier tijt niet meer
doen. En wil en beterle nae priesters
der heyligher kerken rade Gregorius
wi en voldoen niet voer onse souden
ten si dat wise laten. Dit sijn die y

Oze eerste veeinte sonden
is dat men enē liet quact te
te doen. Die ander is dat men enen

maet gheuet quaet te doen. **D**ie derde
is dat u^m consent gheuet tot des anders
souden. **D**ie vierde is dat u^m eē priset
om sijn quaetheit. **D**ie vyfte is dat
die een den ander besclermt in sijn
re quaetheit. **D**ie sesste is dat u^m mie
den of gaueu neemt van oredyt te ster
ken en te vorderen. **D**ie seuenste is te
bedecken eens anders soute sond broe
derlike minne. **D**ie ~~ander~~ is niet te
hinderen eens anders quaeth; of
te weder staen. Als meent toen mach
en souldich is te doen. **D**ie neghen
de is niet te openbaren eens anders
toecommende state of hinder daermit
weet. **Dit sijn die sonde des herten.**
Ghetachten gheuoecht daer in. ende
consent. **Q**uade begheerte. vkeerde
wil. **O**udenotie. vmetel; wanhoep

lulspide. nijt toern. haet. luerchelike
anxt. vbliden in eens anders teghen
spoet. En bedroeven in sijn voer spoet.
versnaden der armen. of d sondaren
Ghutte blyscap. werltlike droefheit.
Guldsaculheit. ghiericheit. houaer
die. yu vdiecte des goets. traechz. Du
ghelradicheit. ypoaryscap. scaente
des goetes. vleyschelike lieft. sonderlin
ghe sin. ytel glorie van goet d natue-
ren of auctuieren. Of der gracie. scaen
te der armer vrienden. vsmaden der
vermanighe Gubermherticheit **Die**
Den sonden der woerden
naem gods onuttelike te noemē. Sner
en onwaerdich te spreken. Teghe der
bekender waerheit te spreke. God te
leren hoe dat hyt sel weie late. Teghe
god te murmieren. Afterclap. loghe
Ander menschen sonden te louē. Enen

anderen te besnemen **T**e vloeken **S**tan-
delic bi te spreken **M**in **O**ueghē den
uedyttinghe der broederliker minne twy-
dracht te sayen **E**uaden raet te gheuen
Vespottighe **T**eghen onderdanicheit
te spreken **G**oede werke in quaet te
vliken **I**nder kerken te vallen **E**en
ander te ōtoern **E**uen anderen te
berispen van dat hi selue doet ydel woer-
den te spreken veel te spreken **S**otte
woerden ledighe woerden **O**nnloe-
dighe woerden. curiose woerde vme-
tele woerden. **V**eschermighe d'sonten
roepen. lachen **O**nnutte woerde. ydel
saghe mormerieren **D**orpelike woer-
den te spreken. **I**n eē onrechte saet voer
euen andere te spreken **D**at quet te
louen **Dit is die**

I **die biecht**
E sondighe mensche come te
biecht gode van hemdrijc en

maria sijnre lieue moeder en allen gods
 heylighen en minnen priester in gods
 stede. En gheue mi sculdich dat ic mi be
 soudicht heb mit minen vijf sijnē In sien
 In horen In rukken In tasten en In ghe
 uoelen. want ic mijn vijf sijnē meer
 ghebruict heb in ydelheit der werlt en
 in ghenoechten mijns lichaems. Dan
 totten loue en der eerē gods En salich
 mijne sielen. Dat is te werē dat die
 vijf sijnē sijn vijf poertē. Daert herte
 ende die siele des menschen mede beset
 sijn. welke poerten die behoene groter
 hoeden en wachte op dat die bose ghees
 te daer buten blise En alle and bose
~~gheesten daer butē blise~~ quade gaste
 der boser ghedachten en der quader
 begheerten Ende der onreynre vley
 scheliker ghenoechten Ende hier om
 bedencke hem een yghelic mensche.
 wel als hi sijn biechte wil spreke Of

hi dese poerten wel behoet en bewacht
heeft. Alsoe dat sijn herte en sijn siel
reyn sijn bleuen van ydelheit d'wer-
ken. En van allen sondelike dighen
En daer nae doe duu biechte ende
quite di voer gode. **V**oert gheue
ic mi sculdich dat ic mi besondicht
hebbe. **J**uden seuen hoeft soude. Ende
in meingherhande sonden die daer
of comen. **J**uden cersten. **A**ls in ho-
houaerdien. **J**n kındich en in beha-
ghen der werlt en mijns selfs. **J**n
beroemighe en in goet diuicken.
mijre onbekentheit. **I**c gheue mi
sculdich dat ic minen prelatē ende
minen ouersten niet alsoe onderda-
nich gheueest en heb en ghehoer-
sannich mit woerden en mit werke
voer den oghe en aftertē rugghe.
Als ic sculdich was te doen. **I**c gheue

mi sculdich dat ic houaerdich ghewest
 heb van herten en van ghelaet. vā sedē
 en van clederen. **Ic** gheue mi sculdich
 dat ic dicwyl ghedocht hebbe. **Dat** ic
 alsoe goet of beter was van coemsten
 van gheboerten. van scoenheit. van
 wysheit van duechden. **En** vā heylīc
 heit. **Als** ander luden die vordel voer
 mi hadden. **En** in allen dinghē beter
 was dan ic was. **Ic** gheue mi oec scul-
 dich. dat ic ghenoechte heb ghehad
 in ydelre glorien en oec begheert heb
 danc lof prijs. en ere vanden lude te
 hebben beyde in gheesteliken en in
 waerliken dinghen. **En** dat ic die ghe-
 nedie bouen mi waren ghehaet heb-
 be. **En** vgonet dat si vordel
 bouen mi hadden. **En** hoer woerde
 ende werken heb ic begrepē en ghe-
 lastert. **En** dat ic oec die gheue die
 minns ghelyc of minder waren in

State dan ic. dicwyl v'suaet en vdruct
heb. here hoe ic die sonden ghedaen.
hebbe in houaerdien In desen of in an
deren sonden die daer wt comen En
mi god sculdich in kent Daer gheue
ic mi sculdich in En dat berouwet
mi ende is mi leet **I** voert soe ghe
ue ic mi sculdich dat ic mi besondicht
hebbe in ghiericheit want ic minen
heer minen god niet ghedant ghe
loeft noch ghedient en hebbe van
sinen gauen die hi mi ghegeue heeft
Als ic sculdich was te doen. O her hem
ondanckbaer heb gheweest Ende des
aertschen goets meer begheert heb
bedan hi mi gheuen woude Ende
mit begheringhe des aertsche goets
Dicwyl vergieten heb dat ewighe
goet Oec mede heb ic dicwyl on
uerduldich gheweest in minne ghe
breken En heb ander lude vergout

dat si riker ware en meer gheluckes
 en voerspoet hadden tot aertſchen
 goete dan ic. **H**ier in sel een menſche
 he bedencken of hi enich onrecht
 goet onder hem heeft. dat ghewone
 is mit rouen. mit ſtelen mit woeker
 mit voer copen. mit lieghen mit bedrie
 ghen mit dobbelen. **O**f mit anders en
 ghen ſonteliken ſpelen die teghen die
 gheboden gaen. **H**oe dat ic mi beſon
 dicht heb in ghiericheit. **O**f in de ſon
 den die daer wt comen. en mi god ſal
 dich in kent. **D**aer gheue ic mi ſal
 dich in. **E**n dat is mi leet en berouwet
 mi. **V**oert gheue ic mi ſal dich.
 dat ic mi beſondicht heb in traechheit
want ic dic wil traech en onwillich
 totten dienſte gods gheweest hebbe
En menighe miſſe en ghetiden en
 ſermoenen. gheboden en anders goe
 de werken vſuunt hebbe en acht

ghelaten. die ic wel ghedaen mocht
te hebben. had icker ghenoechte en
goeden wille toe ghehadt. **Ic** gheue
mi sculdich dat ic die passie en pij
ons hefs heren ihu xpi onder der
missen ende onder den ghetide niet
ouer ghedocht en hebbe. **Niet** be
weent noch bescreyt en hebbe. Als
ic sculdich was te doen. **Ic** gheue
mi sculdich dat ic onder der missen
en onder die ghetiden. te tyt onnut
teliken ghebruint hebbe. **Als** mit
ytelen ~~woorden~~ ghedachten ende
mit onnutte woerde te horen ende
te spreken. **En** niet allee mijns
selfs ghebete versuunt en hebbe
Oer oec mede ander lude ghelijc
dett en belet hebbe haer deuotie
ende hoer ghebete of ghetiden te
houden. **Ic** gheue mi sculdich dat
ic dicke ter kerken ghegaen hebbe

niet van godliker minen **O**er om
 die luden te. en om vande lude besien
 te wesen. **E**n meer ghedocht hebbe op
 ydelheit en op den luden te behaghen
 dan op gode en god te behaghe. **H**oe
 dat ic mi besondicht hebbe in traech;
 en inde sonden die daer wt conie. en
 mi god suldich in kent daer gheue
 ic mi suldich in en berouwet mi en
 is mi leet. **W**oert gheue ic mi sul
 dich dat ic mi besondicht hebbe in
 toerne en in gramscap. want ic die
 wyl en om alte deyne dinghe weet
 en toernich bin gheworden. en heb
 in minen toernighen moet. quaet
 ghedocht. en ghesconden ende ghe
 iloert. en gheloghen. en dorperhede
 gheswozen. en sinadelike en scampe
 like woerden ghesproken en gheswoze
En minen enen kersten scande sate
 en onere ghesproke gheuenschet en

toe ghedocht hebbe. **Ic** gheue mi suldich dat ic minen enen kerste niet weder te vreden gheset en hebbe. **Als** ic hem in minen toerne mustaē hebbe. in woerden of in werken alsoe minliken en alsoe oetmoedelikē en alsoe schiere als ic suldich was te doen. **Ic** gheue mi suldich dat ic minen enen kersten die mi mustaē hadden sijn mustaet alsoe lieflikē en alsoe goet dertieren sonder cronē en weder spreken niet vghenen en hebbe als ic suldich was te doen. **Der** **O**er in hate ende in wyde gheleest hebbe en sijn quaetste begheert hebbe mit ter herten. **En** ghedaen hebbe mit woerden mit werken soe waer ic mochte. sinen goeden naem ende sijn duecht mit loghenen die ic op hem gheuisierde verkeert heb en onder ~~woerde~~ worpen. **O**p dat ic die gheue

die syu vrienden waren of hē lief had
 den syu vianden maken mochte. **H**oe
 dat ic mi inder nydicheit **O**f in dē son
 den die daer wt comen besondicht heb
 be. **E**n mi god sculdich in kent. daer
 gheue ic mi sculdich in en berouwet
 mi en is mi leet. **V**oert gheue ic mi
 sculdich dat ic mi besondicht hebbe.
 in gulsicheit. **A**ls mit ouerate en oue
 dranc. **w**ant ic dicke on mate ghege
 ten en ghedroncken hebbe. soe dat ic
 daer sieck of wert. **I**c gheue mi scul
 dich in dronckenscap. **A**ls dat die dranc
 mynre sūnen meylster was. en dat
 ic dicwyl daer grote sonden in bedre
 uen hebbe. **I**n ouerspele vā onan
 heden. **I**n onruste. ende vechtelic te
 maken mit minen gheselschap. of
 mit anderen luden. mit quade woer
 den mit quaden werken. **E**n mit
 anders vele vilen onnutte dighen

Hoe dat ic mi besondicht hebbe inder
ghierichheit of in anderē sonde die daer
wt comen moghen. En mi god sal
dich in kent. soe gheue ic mi suldich
en is mi leet en berouwet mi seer.
Voert gheue ic mi suldich dat ic
mi besondicht hebbe in onnuylheit
en daer in mistaen hebbe mit wille
mit begheerten van herte. en mit
werken van lichaem. En mi siel
dicke daer mede beulect hebbe in on
reynē ghedachten eē en vuyre ghe
uochten. Ende oec mi lichaem mit
quaden gheselschapē ontamelic ende
onwetelic ghemenghet hebbe. en
gheneyghet tot anderen personen
in scanden en in sonden te brenghe
mit helsen en mit cussen. En mit
ander onbehoerlike wanderighen
oec ghebruikighen of tastighen mijne
selts of ander menschen. Hoe dicke of

hoe vele ic in deser sonde der onatuerlic
 Of in andere sonden die daer wt comen
 besondicht heb gheestelike ofte vley-
 scheliken natuerlic of onatuerlic al-
 lene of mit yemant ghemene slapen-
 de of wakende. nachtes ofte daghes.

Als mi god sculdich kent soe ghene ic
 mi sculdich en berouwer mi ende is
 mi leet. **W**oert ghene ic mi sculdich
 dat ic mi besondicht heb in nydiche-
 den want ic auegonst ende nyt op
 minen enen kersten ghedraghen.
 heb om dat he goet ende eere gheluc
 of vordel van aen tiere toe quam
 in meer dan mi. nochtan en wast
 mi gheen hinder noch schade. **E**nde
 heb mi in sijn eere in sijn blijscap
 en in sijn wel varen bedroeft en dat
 benidet. **E**nde heb in sijn schade en in
 sijn liden en in sijn vdriet ghenoech-
 te ende blijscap gheladt als hem dat

toe quam **I**c gheue mi sculdich in acht
sprake dat ic dicwyl achter mijns ene
kersten ogheu ghesproken hebbe. dat
ic in sijne tegheuoerdicheit niet en
konste segghen hadde dorren segghen
En als ic quaet van minen ene kerst
ten heb horen spreken dat en heb ic.
niet veruynen. **O**er ic hebt vneert
En hebt voert ghebreit en vtekt ende
des mijns daer toe ghetaen. **H**oe ic in
desen souden mistaen hebbe of ghe
sondicht inden sonde die daer wt co
men. en mi god sculdich in kent daer
gheue ic mi sculdich in en is mi leet.
Voert gheue ic mi sculdich. dat
ic mi besondicht hebbe inde kerste
gheloue. want ic alsoe valst en alsoe
starch niet gheweest en heb als een
goet kersten mensche sculdich is te
doen **E**n dicwyl in valle ghehadt
hebbe van dwalinghe en van oghe

loue. Hier in sel een mensche lij wel be-
 denden. of hi mit enighen woerden of
 werken teghen die kerste gheloue ghe-
 weest hebbe. Als mit ~~ten~~ touerye mit
 wijchlinghe. En mit gheuisierde boeten. als
 die luden te meten of mit bedenaerden
 te louen of enigherhande saken. dan alle
 ue ter eere gods en tot salicheit der sie-
 len. Of mit anders enighedinghen.
 die die heylighe kerke verbiet. daer
 die wiuen veel mede ome gaen. Dat
 sel hi daerliken brechten sond' betwi-
 pelen of gheueynstheit. Hoe ic mi be-
 sondicht heb inde heylighe kersten
 gheloue. En mi god sculdich mi kent
 Daer gheue ic mi sculdich in. En dat
 is mi leet en berouwet mi

Uoert gheue ic mi sculdich dat
 ic mi besondicht hebbe inden
 tien gheboden gods. Dat ic die niet
 gheloude en hebbe als ic sculdich
 was te doen. Sonderlinghe gheue ic

mi sculdich dat ic minen heer minen god
niet en heb ghemynnt bouen alle creatie
ren. **G**yt al **i**n mijne herten **G**yt alle
mijne sielen mit alle minen ghedach
ten **A**ls ic sculdich was te doen **E**nde
dat ic minen enen kersten niet en
heb ghemynnt ghelijc mi seluen **v**ant
ichem niet en heb ghedaen mit hul
pe en mit troest mit wilen en mit lere
Als ic woude dat hi mi ghedaen hadde
Oer dicwyl mit woerden en mit wer
ken hem ghemoeyt en ghestuert ende
ontvieder heb **I**c gheue mi sculdich dat
ic den name gods mit sweere mit ver
sweere mit vloeken mit schelden dicwyl
in minen mont ghenomen hebbe **I**c
gheue mi sculdich dat ic die heylighe
daghen niet gheuiert en hebbe van son
den en van onbeloerliken werken
Als ic sculdich was te doen totte dien
te gods en tot mijne sielen salichz mi niet

en heb gheuoeghet in bedighe. En doer go
 de aelasten te gheue. Als ic sculdich
 was te doen. **V**er die heylighe daghe
 dicwyl en onnuteliken toe ghebrocht
 heb in ydelen gheselschap in ydele spele
 en in ~~ongheue~~ ~~ongheue~~ onghoerlofte
~~dinghen~~ werke. Ic gheue mi sculdich
 dat ic die botvaften der heyligher ker
 ken dicwyl te broken hebbe mit eten
 ende mit drincken. En oec bi wilen
 op die botvaften inder maeltijt mee
 ghegeten hebbe dan mijre natueren
 mate. om dat ic vasten soude. En van
 dat mi on liep den armen niet ghege
 uen ende ~~ghes~~ ~~ghes~~ gheluyt en hebbe.
 Als ic sculdich was te doen. Ic gheue
 mi sculdich dat ic minen vader ende
 mijre moeder niet ghemint noch
 gheert en hebbe. Als mi god heeft
 gheboden. En ic sculdich was te doen
 En voert gheue ic mi sculdich. Alsoe

als mi god suldich kent. **O**f ic yemants
goet ghenoecken heb of aen mi gheto
ghen. daer ic hē niet vol of ghedaen
hebbe. **V**oert of ic ouermits hat ende
niet en toern yemants doot heb be
gheert. **O**f om yemants doot mi v
blijt hebbe. **O**f mit enighē woerdē
of werken daer toe ghelolpē hebbe
of gheraden hebbe dat yemant vā
dē linc ghedaen is dat is mi leet. **I**c
gheue mi suldich dat ic die reynic
heit niet gheuynt en hebbe. **O**f ic on
reyn en onanulch gheweest hebbe bey
de van hertē en van lichaem. **V**oert
of ic enich valsche ghetughen ghe
draghen hebbe ouer minen euen
kersten. **O**f loghenen op hē gheui
siert hebbe. **O**f enighe dighen vā hē
ghesproken. hebdi enen hinderē mo
ghen an sijn lijf of o aen sijn goet
of aen sijn eeren heymelic of

opeubae: dat is mi leet en berouwet
 mi. Voert of ic yemants bedde noet heb
 aen ghesien. **O**f daer teghens ghespro
 ken mit quader gheuoechten mit on
 cunfcher begheerten gheselschap daer
 mede te hebben mit sonden of mit scan
 den dat is mi leet. Voert of ic yemants
 goet heb gheueuschet of begheert te
 hebben. **E**n hem dat goet hebbe on
 trect mit behendigher scaldij. **O**f
 mit enighen anderen saken die teghe
 gode ende reden waren dat is mi leet.
 Hoe dat ic mi besondicht hebbe inden
 tien gheboden gods wetende of oivete
 te. **E**nde mi god saildich in kent. daer
 gheue ic mi saildich in en berouwet
 mi en is mi leet. **V**oert gheue ic
 mi saildich in die achte salichede mi
 re sielen. **W**ant ic die duechden daer
 men die ewighe salicheit mede ver
 dient ende verarghen niet aen mi
 ghenomen en hebbe. **N**och daer niet.

nae gheleest en hebbe als ic sculdich.
was. want ic niet en heb gheueest
arm van gheest. **N**och sachtmoedich
van herten. **N**och sereyende om mijn
souden. **N**och rechtuaerdich. noch ont
fermhertich. **N**och vdiuldich. **N**och v
drachlic. **A**ls ic sculdich was te doe. **E**n
noet is den ghenen die comē willen
ten ewighen leuen. **H**oe dat ic mi be
soudicht hebbe in die viij salicheden
mijre sielen en mi god sculdich in ke
net. soe ghene ic mi sculdich ende is
mi leet. **D**oert ghene ic mi scul
dich in die leuen ~~cardinaelsche~~ duech
ten. **A**ls inden drie godlike. gheloue
hope en caritate. **E**n inde vier car
dinalen duechten. **A**ls in wijsheden.
in starcheden. In ghetempheden. **E**n
in rechtuaerdicheden. want ic mi
nae desen voerseiden duechte niet
en heb regiert. noch beleest als ic
sculdich was te doen. **H**oe mi god.

daer suldich in leent dat ic mistaen
 hebbe in desen voersejde duechden
 dat is mi leet. **D**oert gheue ic mi
 suldich in die seue gauen des hey
 lighen gheestes. want ic gods roem
 sijn oerdel en sijn gherechticheit
 niet ontsien en hebbe. **E**n naden
 rade gods en sijner leerynghe niet
 gheleest en hebbe. **E**n die sonde ende
 die becoringhe des bosen gheestes niet
 weder staen en hebbe. **N**och die be
 duechnisse der werlt en mijns selfs
 vleysches niet alsoe manlike we
 der staen en hebbe en in duechden
 volstandich en volghet det bleuen en
 bin. **M**is ic suldich was te doe. **D**ar
 soe en heb ic nader duecht d'weten
 heit alsoe setelic en redelic niet ghe
 leest. **M**is ic suldich was te doen.
Doe soe en heb ic alsoe goeder tierē
 noch vdrachtlic noch medelidē mitte

armen die ghebrek hadden gheweest
Als ic sculdich hadde gheweest te doen
Oer ic hebbe mi dicke ontgaen. In
toerne ende in vreeheit mit bosen
woerde. mit quade ghedachte. Ende
mit quaden werken. op die ghene die
mi yet daden dat mi niet te wille.
en was. En arm lude heb ic dicke v
sinaet ende nae ghelien. en o waer
deliken van mi ghewijst. Oer soe
en hebbe ic die gane ter vstande
nisse alsoe niet ghebruiket tot ken
nisse der waerh; en ter eerē gods
Als ouer te dencken die hoetheit
en die goetheit. Die goetertiere
heit die mine en die milth; gods
Als ic sculdich was te doe. Oer mi
oghen der vstandnissen. En o begheer
ten mijns hertē. meer gheuoedte.
heb dicwyl tot ydelh; der werlt. en tot
gode. Oer mede soe en heb ic mi niet

gheuoeghet totter godliker wysheit **A**ls
 gode te ontfien **T**e minnen **E**n te dienen
 mit alle mijnre herten **O**yt alle mijn
 reuelen **O**yt alle minnen ghedachte **E**n
 mit alle minnen crachten **A**ls ic sculdich
 was te doen **H**oe dat ic mi inde seuen
 gauen des heylighē gheests besondicht
 hebbe en mi god sculdich in kent daer
 gheue ic mi sculdich in. en is mi leet en
 berouwet mi seer **D**oert gheue ic
 mi sculdich in die seuen sacramente
 der heyligher kerken. dat ic mi daer seer
 in besondicht hebbe. want ic die sacra
 menten niet gheoert en hebbe **A**ls ic
~~sculdich~~ sculdich was te doen **E**n sond
 linghe gheue ic mi sculdich **D**at ic
 dat cleet der onnoselheit. dat ic ind roep
 ontfanghen heb. niet en heb reyn ende
 onbevleet ghehouden van sonde als
 ic sculdich was te doen **O**er dat cleet
 mit menigherhande sonden besmet

en beulect hebbe **O**ec gheue ic mi se
suldich dat ic nye en had rechte berou
we van minen sonden **E**n oec nie vol
comen wil en hadde die sonden te late
En niet meer te doen **E**n oec nye sulke
penitencie noch beteryghe en dede als
die sonden eyscheden en daer toe behoe
den. dat ic billis doen soude **I**c gheue
mi suldich dat ic dat saerament des
outaers **D**at waer vleysch en bloet
is ons heren ihū xpi **D**at ic mi daer
in besondicht hebbe om dat ic dat waer
de saerament alsoe niet gheert en
heb. inder kerken en buten der kerke
als ic wel mochte en suldich was te
doen **w**ant ic dat heylighe saerament
aen ghesien hebbe mit vilen sanc
kenden sonden **E**n oec dicke outfan
ghen heb mit aruicker biechte **E**n
mit aruicken gheloue. mit aruic
ker minen en begheertē **E**n als ic

dat heylighe sacrament ontfanghe had
 te. dat ic mi dan niet voert en hoede vā
 sonden. **E**n mi oec niet en oefende in
 duechden en in goede werken. **O**p dat
 ic waerdich hadde gheueest minne heer
 minen god altoes bi mi in mi had mo
 ghen behouden. **H**ier inder tijt mit sijre
 gracen. **E**n nae deser tijt mit sijre glo
 rien. **O**ec gheue ic mi suldich dat ic
 die heylighe priesterlike oerdene ende
 alle gheestelike gheoerdende lude niet
 en hebbe gheecert. **A**ls ic suldich was
 te doen. **D**at ic mi echtschap alsoe niet
 bewaert en hebbe als ic doen soude.
Hoe dat ic mi besondicht hebbe in den
 seuen sacramenten. **E**n mi god sul
 dich kent. **S**oe gheue ic mi suldich en
 is mi leet en berouwet mi. **O**ert
 gheue ic mi suldich in de seue werke
 der ontfenulherticheit. want ic die
 wyl daer in misdaen hebbe. **E**n die

werken nae mijs v̄moghen niet ver
uult en hebbe **A**n minen eñe kersten
die arm waren en ghebret hadde **A**ls
ic sauldich was te doen **W**ant ic tē ghe
nen die hongher hadden niet tetē en
gaf **E**nde die dorstich waren niet en
laesten of drincken en gaf **E**n die
naect waren niet ghecleet en hebbe
En die ghenanghen waren niet en
hebbe ghetroest noch helpen vlossen
nae mijsre vermoghen **E**n dat ic die
pilgrymen en ander ellendighe luden
niet en hebbe gheherbercht **E**n dat
ic die siecken niet en hebbe gheuandert
die armen meer dan die rike **E**n dat
ic den doden niet en heb helpē begra
uen **H**oe dat ic mi beloudicht heb mit
senen werken ter outfermherticheit
En mi god sauldich kent dat ic mi
leert ende berouwet mi seer **Dit is**
die ghemene biecht **W**oert

gheue ic mi schuldich in alle dē sonde die
 ic **gh**ye ghedede van dat ic eerste soude
 doen inochte tot deser tijt toe. hoe ic die
 sonden ghedaen mach hebbe teghe mi
 nen heer minē god **T**eghen minē euen
 kersten en teghen mi seluē. **G**it den
 ken mit woerde mit werken **G**it lie
 ghen mit drieghen **G**it schelde mit
 melden mit vloeken **G**it siuerē en mit
 vliueren **I**n ghenoechte van onreynē
 dromē of oreynē wille **I**n auegonstic
 heit **I**n after spreken. **G**it laten dat ic
 doen soude. mit doen dat ic late soude
In verluenisse mijns tijts en veel
 goeder werken **I**n ghebrokend vieren
In ghebrokender vasten **E**n in ghebro
 kender penitencien **H**oe dat ic die son
 den ghedaen heb. **I**n wat tīdē in wat
 steden **H**ier in sel een mensche hem be
 dencke of hi op ghewite steden yet mis
 daen heeft of oncuysheit alleen be

drenen **O**f ^{mit} yemant ghemeeu **O**f mit re-
ligioſen perſonen die ghecoerent ſij gheef-
teliken. of hi daer enighe ſoude mede he-
uet ghedaen **O**f wat ſonden dattet ſijn
diemen doet inder kerke of opte kerck ho-
ue die is veel meerre ende ſwaerre te be-
teren dan op anderen ~~in~~ ſympelēſtede
op op heylighe vierdaghen. **O**f op heylighe
vigilien of vaſteltaghen **D**eſe
ſoude moeten men beteren bi rade des priet-
ters die biſſcops macht heeft **E**n daer
om iſt groet aen cū weſe der ſiele te nūl
doen in ſonden **O**p heylighe gheuide-
ſteden **O**f op heylighe aionde **O**f op
heylighe vierdaghen. **O**f mit gheefte-
liken gheuiden ghecoerdende lude of
perſonen. **V**oert hoe dicke dat ic mi be-
ſondicht hebbe etende of drinkende
ſlapende of wakende ſprekende of ſwi-
ghende **O**yt lachen mit ſpottē **O**yt
raufen mit reyen **O**yt ſinghen mit

springhen. **O**yt bānyghē lude ghēsel
 scap te hebben. **E**n sprake te hōde mit
 sien mit horen mit riken mit tasten
 ende mit sinaken mit gaen mit staen
 legghende of sittende. **O**f hoe dat god
 die sonden in mi kent en weet. soe ghe-
 ue ic mi schuldich op sijn grondelose ont-
 fermhertich. ende berouwe mi ende
 sijn mi leet. **E**n ic bidde en begheere sij
 ghenade en absoluac van alle mijnē
 sonden. **E**n penitencie daer of te voldoe
 bi rade en ghehete mijns priesters

Die ghedenckenisse der doot

Iene mensche seer valsche selt
 hier mit di ghedaen wesen.
 Ende sich nauwe toe hoe du di hūde
 hebste. **H**uden is een mēsche. moeghe
 en vyntuens niet. **w**āneer hi ghe-
 haelt is vanden oghe soe gaet hi te-
 hante vander herte. **O** plomph; des
 en hertheit des menschen herte dat

tet alleen soe denct om dese teghen
woerdighe tytlike dinghen Ende
niet meer en voerhet die toecommende
dinghen **A**lloe soudeste di hebbe in
alle dinen werke en ghedachte offhu
alte hant steruen sonde **H**addestu en
goede consciencie du en soudeste den
doot niet seer ontsien **H**et is **b**eter die
souden te sauuen dan den doot **E**n bistu
huden niet bereyt wat selstu dan mor
ghen wesen **D**ie dach van morghen
is onseker wat weetstu offhu ene mo
ghen selste hebben **E**n wat batet lan
ghe te leuen als wi soe luttel ghebeteret
worden **O**ch dat langhe leue en batert
dat leuen altoes niet **O**er het ver
meerrret dicke die sonde **O**ch of wi
enen dach wel ouer ghebrocht hadde
inder werlt **E**n veel mensche tellen
die iaren wel ouer **O**er die vruchte
haerre beteryghe is seer cleyn **I**st any

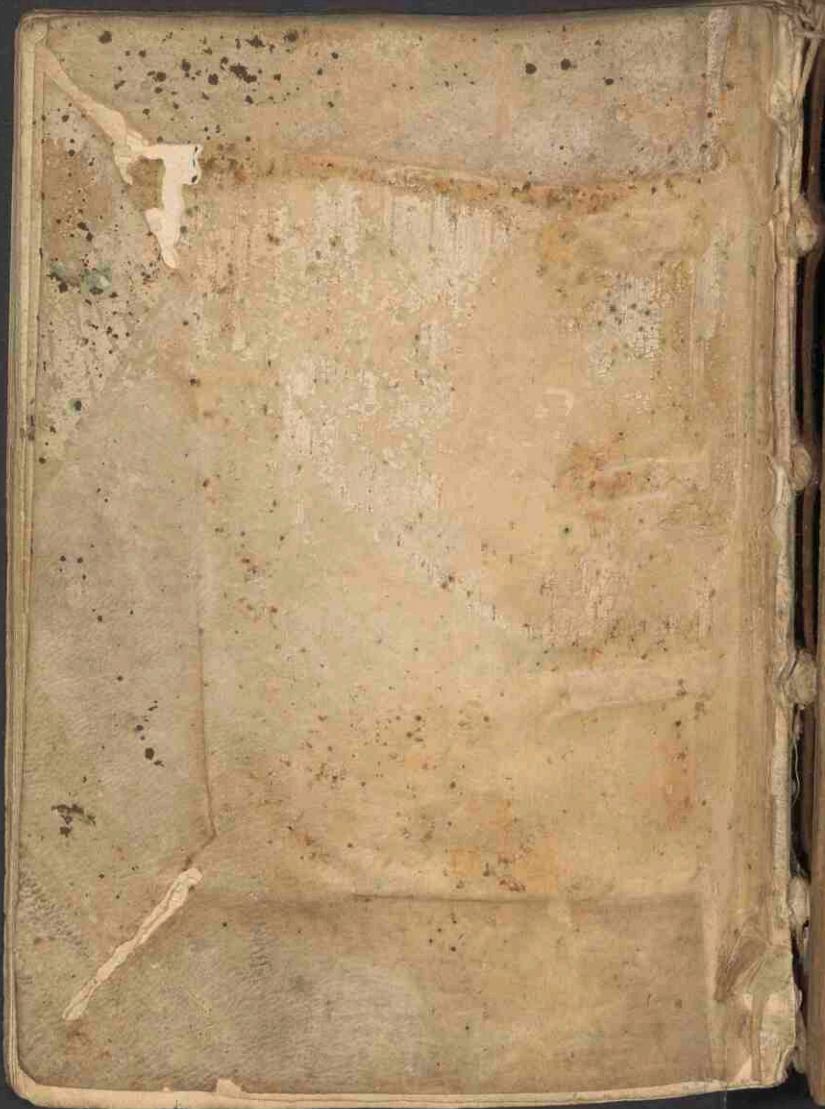
telic te steruen. het is noch vreseliker
 mach schieu langhe te leuen. **E**n sa-
 lich is hi die die vresins doot altoes soe
 voer oghen heeft en hē daghelics te-
 set te steruen. **E**n hebstu oec eē mēdhe
 lieu steruen. **D**encke dattu oec moet
 ste gaen den seluē wech. **D**es morgheis
 en selstu niet wanen te leuen ten
 auont toe. **D**es auonts soe gheloue
 dat die morgheis niet en wart beloest
Daer om soe wes altoes bereet ende
 leue altoes. **A**lsoe dat di die doot nimmer
 meer onbereyt en vint. **E**n veel mē
 schen haestelic en onuerstienlic ster-
 uen. want in die vres daer ghi v niet
 voer en hoedet soe sel die dief comen.
Sich mijn alre liefste van wat vresē
 moghestu ~~di vlossen~~ di seluē vlossen
 en van groter angst vrien. **L**eer nu ster-
 uen der werlt. **O**p dattu dā vriliken
 moghestu varen mit xpo. **E**n leer

nu steruen der werlt en alle dinc ver
suaden **O**p dattu dan verliken moghes
te varen mit **xpo** **S**al die nu dijn lich
aem mit penitencien **O**p dattu dan
moghesse betrouwen. **D**u diuaes
wat denckstu langhe te leuen. **D**u die
niet wi en hebste ene dach **O** hoe
veel sijne bedrogghen **E**n onuisenli
ke wten lichaem ghetoghe **O** hoe
dicke hebstu horen segghen. **D**ie is
verslaghen mitten swaerde. **D**ie is
verdroncken. **D**ie heeft de hals te
broken **D**ie bleef etende doot **D**ie
bleef indenden vuer doot **D**ie starf
aen die plaghe **D**ie is vmoert **E**n
alsoe sijn si alle ghestorue **O**ch mi
alre liefste doch nu al dattu moghes
te want du en weests niet waeneer
du selste steruen. **E**n du en weests
niet wardi uader doot volghen sel
waeneer die laetste vre comen sel.

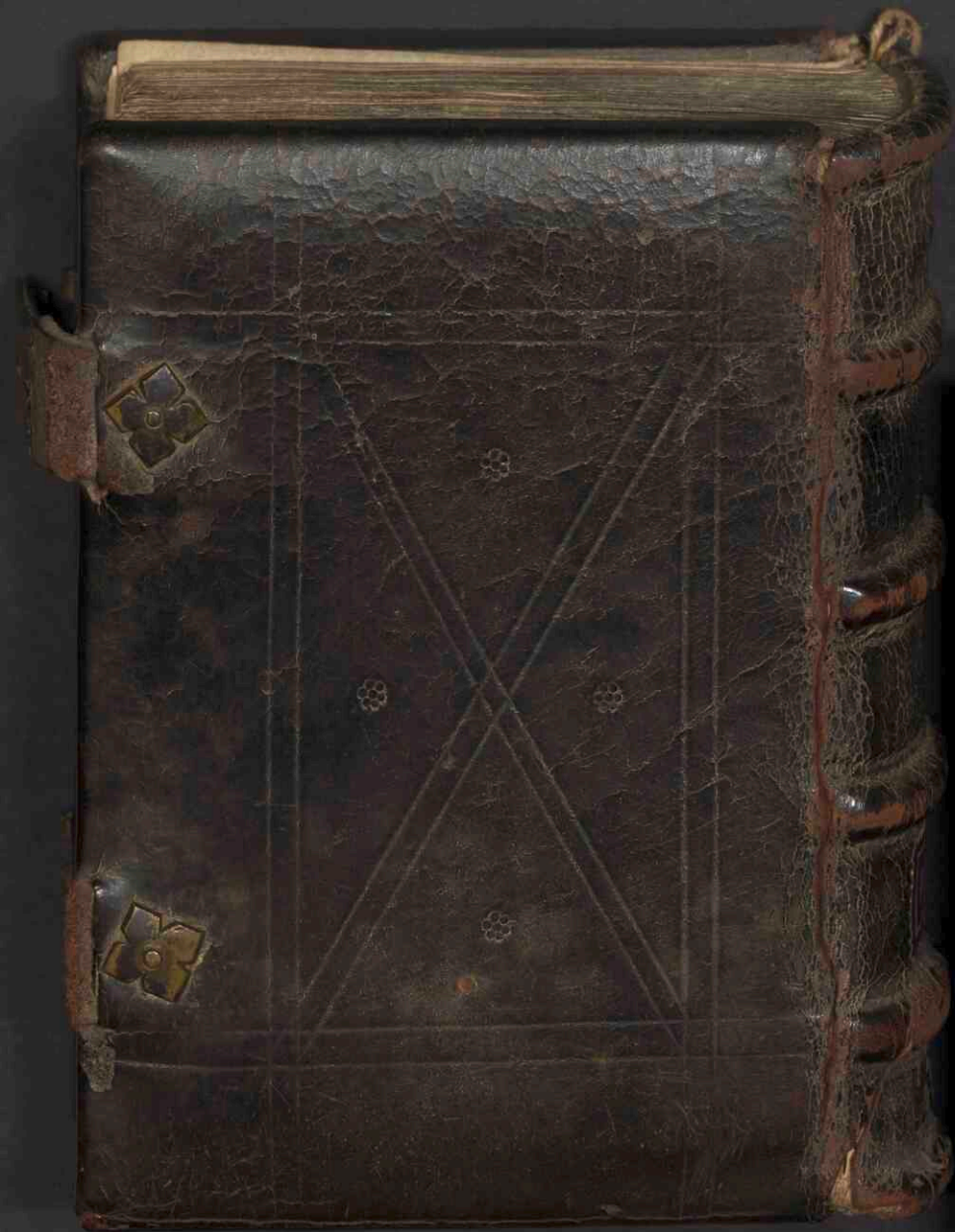
141
soe selstu veel anders voelē wel an
ders voelen. Een volcomen vlnaetly
der werlt is een beruende begheerte in
duchden voert te gaen. **D**ine d' disci
plinen pulen arbeit der penitencien
Beroutheit der onderdanicheit vlsakin
ghelyns selfs. En vdradylcheit van
allen weder spret om die minne gods
Dese te samen gheuen den mensche
een grote hope salich te sterven en du
mogheste veel goets doen die wile
dattu ghesont biste. **H**ier ic en weets
niet wat du selste moghen doen alstu
siet biste. want luttel lude werden
verbetert van sieten. En alsoe wer
den si oec selden gheleylich die veel
bedenaerden loepē. En en wil niet be
trouwen op dijn vrienden en op dijn
naesten. noch en vtrekt di salicheit
niet op dat wterste. want die men
schen di eer vgheten eer du meenste
Het is beter nu bi tide toe te sien en

selue wat goets te doen dan hē op an
der luden te vlaten. **E**n en bistu nu
niet sordhuondich voer di selue wie sel
om di dencken nae dijre doot. **E**n is
die tijt seer costelic. nu sijn die dāghē
der salichs. nu islet een ontfandlic
tijt. **O**ch och leyder dattu die tijt on
nuttelike oner-brengheste. **I**n welke
du vdiene mochtste daer du eweli
ke of hadste moghē leuen. **O**ch die
tijt sel noch comen dattu selste beghe
ren. **N**u onbrekes van dit leuen.
Dar si dan ontfanghen mochte wer
den in die ewighe tabernakel. **H**out
di als een pylgrym. **E**n als eē bal
linc opter aerden. **H**out di vry enden
gherechtich tot gode. **W**at du en heb
ste gheen bliuente stat. **S**chicke aldaer
dū ghebet en dyn lichten en dī tra
uen. **O**p dat dyn gheest salichlic ver
dieneu mach te gaen nae dī doot
totten here. **A**men

colorchecker DIGITAL SG

